

Gendrutis Morkūnas

Vasara su Katšuniu

Romanas

Skaitmeninta iš knygos:
Gendrutis Morkūnas. Vasara su Katšuniu. Vilnius: Tyto alba, 2005.

ISBN 978-5-430-05943-9

Kūrinys suskaitmenintas vykdant ES struktūrinių fondų remiamą projektą „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“, 2012
<http://mkp.emokykla.lt/ebiblioteka/>

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

Turinys

Ko yra gatvėse?	4
Gerų berniukų gyvenimo ypatybės	10
Dabar – apie berniukus šiek tiek kitaip	17
Laikas pakalbėti ir apie tėvus	21
Paprasta istorijos pradžia	28
Kuo baigiasi šaldytuvo valymas ir kiti nemėgstami darbai	36
Štai ko nebuvo gatvėse!	42
Ką gali dykinėjantys žmonės	46
Teisingumo jėga	58
Rytas už vakarą protingesnis	66
Belsk, ir tau atidarys, ir atidaryk, jeigu beldžia	72
Beveik neįtikėtina. Bet ką daryti, kad taip buvo?	75
Muilo burbulų šventė	82
Kaip sveikintis	91
Šiek tiek apie prekybą ir daiktus	100
Senas nebūtinai turi būti liūdnas	104
Tikroji tiesa apie katšunį	115
Išvarymas iš namų lyjant lietui, nuo kurio neįmanoma pasislėpti	121

Tingėjimo nauda	137
Apie vėjus	143
Namuose gyvena...	160
Kuo baigiasi šypsena prieš mirtį	173
Besimaivantis šuo ir skraidančios karvės . . .	181
Apie knygas	189
Skaitymo pamokėlė	198
Visai kitoks rytas	207
Stebuklinė istorijos dalis	218
O dabar – apie meilę	233
Tai, kas neišvengiama	244
Pabaiga	258

Ko yra gatvėse?

Pasaulis susideda iš dangaus, žvaigždžių, Saulės, Mėnulio ir Žemės.

Astronomai sako, kad yra ir užgesusių nematomų žvaigždžių. Sako, jog panašios į milžiniškus niekada nesiilsinčius siurblius, nes dieną ir naktį į save traukia visa, kas gyva ir negyva. Sako, tose žvaigždėse pilna visokiausių keistenybių. Sako, ten net laikas stovi vietoje.

Visa bėda, kad astronomai taip tik sako – niekas ten nėra buvęs.

Tad ar verta sukti galvą dėl to, ko nematome, kai tiek daug fantastiškų dalykų badyte bado akis, tampo už skverną, pinasi po kojomis?

Ko gero, įdomiausia vieta pasaulyje yra Žemė. Tie, kurie mano: jog kokioje nors žvaigždėje įdomiau, apsirinka. Žvaigždėje labai karšta, ten nėra nei žmonių, nei driežų, nei tigrų, o ką jau kalbėti apie sniegą ar gėles. Ten nėra net skersvėjų, kurie taip išradingai nešioja šiukšles ir peršaldo gerklę, kad paskui nė į mokyklą nereikia eiti. Įsivaizduokite gyvenimą ant tūkstančių beprotiškai įkaitusių radiatorių krūvos, kai ledai ištirpsta dar galvoje, nespėjus

jų net įsinorėti. Niekaip neišivaizduoju, ką reikėtų daryti, jog tokioje žvaigždėje pasijustum jaukiai.

Žemėje kur kas įdomiau. Joje yra visko: įvairaus dydžio miestų, įvairiai kvėpiančių kaimų, įvairiaspalvių upių, įvairiakrančių ežerų ir įvairiagylių jūrų. Yra Žemėje ir kalnų, dykumų, ledynų. Kažkas kažkada gerokai plušėjo, kol sukūrė gausybes vabalų, paukščių, gėlių ir akmenų. Kažkas kažkada ilgokai suko galvą, kol sugalvojo tiek spalvų saulėlydžiams, debesims ir megztiniams, balsų, kuriais gieda paukščiai, miaukia katinai, ir garsų, kuriais girgžda durys, kvapų, kokiais kvėpia gėlės, vėjas ir pyragai.

Įdomiausia vieta Žemėje yra ten, kur gyvena žmonės. Argi būtų įdomu sėdėti kokioje nors dykumoje ir dienų dienas spoksoti į pusiau gyvą driežą?

Tas driežas todėl ir pusiau gyvas, kad neturi į ką žiūrėti. Kiekvienas gyvis jėgų įgauna ne tik valgydamas, gerdamas ar miegodamas. Daugiausia jėgų gyvis įgyja matydamas tokius pačius kaip jis. Įsivaizduokite driežą dykumoje, kur tik smėlis, saulė ir vėjas. Vėjo ten visai nematyti, žiūrint į saulę ima ašaroti akys, o nuo pustomo smėlio pradeda suktis galva. Ne tik driežas, bet ir vijurkas taip gyvendamas būtų pusiau apsnūęs.

Apsnūstų ir tas, kas turėtų per dienas į tą driežą žiūrėti.

Įsivaizduokime vaiką, gyvenantį pasaulyje, kur daugiau nėra nė vieno vaiko. Ten gausybė vandens atrakcionų, piratinių ir nepiratinių kompiuterinių žaidimų, didelių ir mažų dramblių, juodų ir rudų skruzdėlių, garsiai ir tyliai parpiančių mopedų, vaisinių ir grietinininių ledų. Žinoma, ir suaugusiųjų. Bet nė vieno vaiko. Nė vieno!

Gal geriau nė nepradėkime įsivaizduoti...

Įdomiausios vietos pasaulyje yra miestai. Ne tik dideli ir žinomi. Kartais apsnūdęs miestelis karštą trečiadienio popietę daug įdomesnis už Paryžių Naujųjų metų naktį. Jeigu tyliai, rimtai ir ilgai žiūrėsi į kokią nors to miestelio gatvelę, tiktai pamatysi ką nors neįprasta. Sakykime, tarsi pūkuotas kačiukas mažytį ir vikrą dulkių debesėlį, pakeltą nuo seniai šluoto gatvės grindinio. Apsidairyk tada ir pamatysi, kad jokie vėjo nėra. Tad ir dulkių pakelti jis negali. Ne dulkių, debesėlis ten... Tai kas ten sukasi prie seniai uždarytos parduotuvės apsilupinėjusia iškaba? Aš nežinau...

Įdomiausios vietos miestuose yra gatvės. Jose galima pamatyti ne tik automobilių ir žmonių, iškabų ir suoliukų, gėlių ir šviesoforų. Gatvėse būna visko.

Ten daug kartų mačiau nematomais smuikais grojančių žmonių, apie kažką tarpusavyje besiginčijančių medžių, besilinksminančių šiukšlių dėžių. Esu matęs gėles uostančių šunų, valandų valandas apie kažką svajojančių katinų, praeivius įdėmiai apžiūrinėjančių jūros kiaulyčių.

Sykį mačiau vonią ir joje sėdinčią pagyvenusią damą. Damai buvo truputėlį gėda, nes jai atrodė, jog visi mato jos nuogybę. Praeiviai ją ramino, sakydami, kad ji visa iki pat ausų spenelių panirusi į muilo putas, o dama linksmi krykštė ir muilo putomis aptaškė pro šalį žingsniavusį užsigalvojusį arkli su auskarais.

Gatvėje esu matęs snūduriuojančių lydekų. Žmonės kalbėjo, kad joms nusibodo būti gaudomoms meškeriojų, todėl išlipo ant kranto. Užsispyrę žvejai (o ar esate matę kitokių?) nė už ką nenorėjo patikėti, jog visos jų gaudytos žuvys sugulė vidurdienio pogulio drėgoje gėlių lysvėje ir užsiklojo ką tik nuskintomis dilgėlėmis. Ugingais žvilgsniais jie ir toliau hipnotizavo plūdes, nors šios nesiruošė nė krustelėti.

Į gatves kartais nusileidžia mėnulis. Tiesa, tai būna labai retai. Mat mėnulis yra labai išlepus ir savimi pasitikintis. Jam atrodo, kad gatvė gali

suraukšlėti jo lygų veidą. Bet kiekvienas, nepatingėjęs į mėnulį pažiūrėti atidžiai (geriausiai tai daryti per pilnatį arba prasidėjus delčiai, naktį tarp pusės antros ir trečios), pamatytų, jog mėnulio veidas jau ir taip raukšlėtas. Nes jis per dažnai vaiposi žiūrėdamas į mus, žmones. O nuo vaipymosi raukšlių atsiranda kaipmat.

Į gatvę nusileidęs mėnulis nedaro nieko. Tada jis tiesiog tinginiauja.

Gilaus rudens naktimis, užgesus šviesoforams, gatvėse lenktynių eina vėjai.

Karštomis vasaros popietėmis po šaligatviais ima kvailioti iš neturėjimo ką veikti pakvaišę kurmiai. Atidžiai pažiūrėjus, matyti, kaip juda ir kilnojasi šaligatvių plytelės, kaip, kurmių kutenama, cypčioja tarp plytelių auganti žolytė.

O kai būna visiškai tamsu ir tuščia, į gatves išbėga daugybė naftos katinų. Jie laižo tepalų ir benzino dėmes, kurias ant asfalto palieka automobiliai. Laižo ne dėl to, kad naftą mėgtų. Naftos nekenčia ir kur kas mieliau laktų pieną. Bet už viską labiausiai jie mėgsta švarą. Juk kaip dvoktų gatvės, jeigu tos bjaurios dėmės liktų!

Jeigu vasaros pradžioje būtumėte paklausę, ko gatvėse nėra, nebūčiau galėjęs jums atsakyti.

Būčiau sutrikęs, ėmęs burblenti. Visi suaugusieji ima nerimauti ir mykti, kai turi pripažinti, jog ko nors nežino. Ypač jeigu tai reikia sakyti vaikams.

Maža to, šioje vietoje mano istorija būtų ir pasibaigusi. Pasibaigusi net neprasidėjusi.

Bet pasakoju toliau. Nes kaip tik vasaros pradžioje sužinojau, ko gatvėse nėra. Tiksliau, ko ten nebuvo tada. Dar tiksliau – ko ten, daugumos žmonių manymu, jokių būdu negalėjo būti.

Gerų berniukų gyvenimo ypatybės

Žmonėms patinka žiūrėti į dangų, kalnus, upes, jūrą. Bet į pačius žmones...

Patikėsite ar ne, bet į žmones žiūrėti įdomiausia.

Vieni žmonės garsia kvėpuoja, kiti tyliai barasi, tretį linksmi verkia, ketvirtį rankomis žaidžia futbolą, penktį vaikščiodami miega, šeštį liežuviais krapšto nosis. Yra ir tokių, kurie kvėpuoja tyliai, barasi garsiai, miega gulėdami, nosis krapšto pirštais, futbolą žaidžia kojomis...

Kas išvardys, ką veikia žmonės? Niekas. Pabandęs tai daryti, kiekvienas pakvaištų. Nuo informacijos pertekliaus jam įkaistų ir užvirtų smegenys, o nuo neįveikiamai sunkaus darbo imtų linkti kojos, drebėti rankos, mirguliuoti akyse, šiauštis plaukai ir luptis ausų oda.

Todėl, užuot mėginę vardyti viską, ką daro žmonės, visada pasakojame tik tai, kas svarbu mums. Vairuotojai pasakoja apie pavarų dėžes, virėjai – apie samčius, policininkai – apie vagis, žvejai – apie žuvis, mamos – apie vaikus, vaikai...

Tik vaikai mėgsta pasakoti apie viską.

Taigi žmonės yra labai svarbi pasaulio dalis. Apskaičiavau, kad jeigu kas nors viso pasaulio žmones vienu metu sudėtų ant svarstyklių, jos rodytų kokius tris šimtus milijonų tonų. Maždaug tiek sveria keli vidutiniai ežerai. Arba vienas didokas. Sakysite, nedaug? O pabandykite tą ežerą išsemti. Kad ir kibirais. Ar užtektų viso gyvenimo?

Trumpai tariant, žmonių yra daug.

Žmonės susideda iš moterų, vyrų ir vaikų. O vaikai – iš mergaičių ir berniukų.

Mergaitės ir berniukai būna geri ir nelabai.

Kai kas sako, kad būna ir blogų mergaičių, ir blogų berniukų. Man atrodo, jog taip sakantys juokauja, erzindami berniukus ir mergaites. Ir suaugusiuosius, kurie nėra matę nė vieno blogo berniuko ir nė vienos blogos mergaitės. Blogus berniukus ir blogas mergaites mato tik blogi suaugusieji, kurie nežinia kodėl mėgsta erzinti kitus ir negražiai juokauti. Jūs, aišku, sunkiai patikėsite, bet ir blogi suaugusieji kažkada buvo berniukai ir mergaitės. Žinoma, geri.

Kada tie blogi suaugusieji iš gerų vaikų atsiranda? Gal kai vyrai ima skustis barzdas, o moterys nusikerpa kasas? Gal kai gauna pasus? O gal kai pamiršta, kad ir jie buvo vaikai? Pažįstu vieną baisiai gerą žmogų. Jam septyniasdešimt šešeri, ir jis toks

geras, kad paskui jį sekioja stirnos, ant pečių tupia gulbės ir vanagai, jį pamatę kūdikiai nustoja verkti, o jam įėjus į virtuvę, nustoja bėgti verdama sriuba. Tas žmogus niekada neturėjo paso, nesiskuta barzdos ir kiekvieną vakarą žaidžia žaidimus, kuriuos žaisdavo būdamas vaikas.

Aš nesu sutikęs nė vieno blogo berniuko ir nė vienos blogos mergaitės. Mano draugas Rabždietis irgi. Patikėkite, tas Rabždietis matė šilta ir šalta.

Kažkodėl dauguma žmonių, sakančių, jog blogų vaikų yra, įsitikinę, kad blogų berniukų daugiau negu blogų mergaičių. Atseit blogas berniukas yra tas, kuris daužo langus arba mergaitėms daro ką nors tokio, nuo ko šios cypia. Bet kiekvienas, kas bent vieną dieną yra buvęs berniukas, žino, kad langai dūžta savaime. Po kojų katės lenda pačios, iš kišenių be jokių pastangų byra šiukšlės, ir, neprašiusios niekieno leidimo, plyšta kelnės, o draugui atsakinėjant istoriją iš tavo burnos savaime pilasi pavardės ir datos. Mokytoja tada kažkodėl būna įsitikinusi, jog tu pasakinėjai...

Ne vienas linkęs manyti, kad prie visų tų nelabai vykusių natūralių reiškinių rankas prikiša berniukai. Kodėl jie tada nekaltina berniukų dėl sausrų, žemės drebjimų ir tarakonų antplūdžių?

Nepykite ant tokių kvaielių – mokyklose jie mokėsi visai ne to, ko turėjo mokytis, tad pasaulio ir to, kas jame vyksta, visai neperpratę.

Atleiskime jiems.

Geriau paskaitykime apie gerą berniuką ir apie tai, kas jam nutiko.

Gyveno jis dideliame mieste, Pamiršau Kokioje gatvėje, Nebežinau Kokiam name. Beje, gyvena ten ir dabar. Tas namas penkių aukštų, prie kas antro jo lango yra kregždžių lizdo dydžio balkonai, o vidurvasarį įkaitusios sienos ima tyliai traškėti. Net ne traškėti, o pukšėti. Tarsi senas ežys, iš senumo turintis toki spyglių kaltūną, kad jo nesiryžtų plauti ir šukuoti netgi geriausias pikčiausių šunų ir įnorinčiausių katinų kirpėjas. Už jokių pinigų nesiryžtų.

Tas berniukas gyveno dviejų kambarių bute antrame aukšte. Bute dar buvo mama ir tėtis, sena įrankių dėžė ir naujas televizorius. Buvo ir kitokių dalykų, bet berniukui buvo svarbiausia mama ir tėtis (jis juos mylėjo), įrankių dėžė (joje buvo ylą, atsuktuvų ir replių, be kurių berniukai išmirtų) ir televizorius (vakarais jis iš berniuko atimdavo mamą ir tėtį, kuriuos jis tikrai mylėjo).

Būtinai reikia pasakyti, kad kompiuterio namie nebuvo. Mama manė, kad berniukai turi skaityti

knygas, žaisti žaidimus, ruošti pamokas, išnešti šiukšles, siurbti iš kilimo dulkes, sveikintis su kaimynais, skambinti močiutėms ir tėvukams, mylėti gamtą ir gerbti mergaites, plautis kojas ir šukuotis, valgyti ir miegoti, gražiai elgtis prie stalo, nevėluoti į mokyklą... Žodžiu, berniukai turi tiek daug pareigų, kad kompiuteris neišvengiamai trukdytų jas atlikti. Įsivaizduokit berniuką, kuris dėl kompiuterio nustoja vaikščioti į tualetą. Nevaikščioja ne dėl to, kad nenori nei didelio, nei mažo reikalo. Nori, netgi labai. Ir didelio, ir mažo. Deja, neturi laiko – turi sėdėti prie kompiuterio.

Matyt, dėl to, kad antrame vasarą pukšinio namo aukšte gyvenantis berniukas turėjo tiek daug pareigų ir visos jos buvo tokios svarbios, nebuvo nė vieno žmogaus, kuris jį būtų pavadinęs blogu ar bent jau negeru. Mama ir tėtis tuo labai didžiavosi ir kartais pasakydavo, jog kokia nors televizija galėtų paskelbti geriausio berniuko konkursą.

Uždarytą kokią dešimtį berniukų į stiklinę dėžę. Berniukai turėtų būti visai maži, tad ir dėžės didelės nereikėtų. Žiūrovai galėtų apžiūrinėti net uždarytų berniukų vidų – jie būtų tokie maži ir stiklinė dėžė tokia skaidri. Duotų berniukams visokių užduočių. Pavyzdžiui, šokant valso žingsniu, išnešti šiukšles,

dainuojant lopšinę, išvirti sriubą arba kuo ilgiau ištvirti nepaspyrus daikto, kuris prašyte prašosi paspiriamas. Paskui pačiam geriausiam berniukui padovanotą bilietą į kokias nors gražias ir šiltas salas. Žinoma, bilietus į salas gautų ir to berniuko tėvai.

Mūsų berniukui nuo tokių kalbų stingdavo kojos ir rankos. Jis nekeitė stiklinių dėžių su gyvais pada-rais, kad ir kas jie būtų – žmonės ar žuvys. Jis seniai būtų sudaužęs vienos gyvūnų parduotuvės akvari-umą, tačiau niekaip negalėdavo sugalvoti, kur dėtų iš to akvariumo iškritusias žuvis.

Berniukas žinojo, jog anksčiau ar vėliau jis užaugs. Jis matė, kaip auga kiemo vaikai, medžiai, grybai, plaukai ir nagai. Žinojimas, kad užaugs, jam padėdavo skaitant knygas, žaidžiant, ruošiant pamokas, nešant šiukšles, siurbiant iš kilimo dulkes, sveikinantis su kaimynais, skambinant močiutėms ir tėvukui, mylint gamtą ir gerbiant mergaites, plau-nantis kojas ir šukuojantis, valgant ir miegant, gra-žiai elgiantis prie stalo, einant į mokyklą.

Jis labai norėjo užaugti.

Girdėdamas, kaip viena teta dūsauja, kad norėtų grįžti į vaikystę, berniukas nieko nesuprasdavo. Jau seniai jis pastebėjo, jog suaugusiųjų gyvenimas,

palyginti su vaikų, daug malonesnis, patogesnis, linksmesnis, spalvotesnis ir sodresnis. Net pareigos, kuriomis suaugusieji taip mėgsta gluminti vaikus, sakydami, kad suaugusį žmogų slegia didžiulė pareigų našta, dažniausiai yra malonios ir nesunkiai įvykdomos.

Prisiminkime, su koku malonumu suaugusieji sako: „Mano pareiga – perspėti tave.“ Arba: „Jaučiu pareigą neleisti tavęs į kiemą.“ Ar kada nors girdėjote, kad taip suaugusiesiems sakytų mergaitės arba berniukai? Manote, jie negali perspėti suaugusiųjų, kai šie, tarkim, vienas kitam meluoja? Ar vaikai nemato, kai suaugusieji vieni kitus skundžia ar apgaudinėja? O gal mergaitės ir berniukai turi tylėti, matydami, kad koks nors suaugėlis kieme laužo medelius ir trypia gėles? Bet pabandyk pasakyti nors pusę žodžio. Nes tai, suaugusiųjų manymu, yra jų pačių pareiga.

Jūs turbūt jau ir užmigote beskaitydami šiuos postringavimus. Jeigu snūduriuojate, gerų berniukų gyvenimas jums atrodo pasiutusiai nuobodus. O kaip yra iš tikrųjų?

Pabudote? Tada sakau mūsų berniuko vardą – jis yra Bernardas.

Dabar - apie berniukus šiek tiek kitaip

Berniukus dar galima skirstyti į laimingus ir nelabai. Yra retkarčiais nelaimingų, dažnai nelaimingų, yra ir visą laiką nelaimingų berniukų.

Vos nepamiršau. Nė vienas jūsų turbūt jau klausia, kodėl pasakoju tik apie berniukus. Žemėje juk yra ir mergaitės.

Atsakymas paprastas. Pampiršau Kokioje gatvėje, Nebežinau Kokiam name, kurio sienos vasarą kartais pukši, dviejų kambarių bute gyvena Bernardas. O jis yra berniukas. Ir istorija, kurią noriu papasakoti, nutiko būtent jam.

Ar verta pasakoti apie žmones, kuriems nenu-tinka jokių istorijų? Aš, žinoma, galiu, bet ar jūs tokias istorijas skaitytumėte? Be to, jaučiu, jog kitą sykį neįtikėtina istorija nutiks mergaitei. Ak, kad žinočiau, kur ji gyvena!

Bernardas buvo geras ir nelaimingas berniukas. Kad berniukas būtų nelaimingas, jis turi būti geras. Bet jokia būdu nesakau, jog visi geri berniukai nelaimingi. Noriu pasakyti tik viena – visi nelaimingi berniukai yra geri.

Dar niekas nenustatė, kodėl taip yra. Ko gero, taip sukurtas pasaulis. Juk saulė visada teka rytuose, leidžiasi vakaruose, ir niekada per milijonus metų ji nebandė patekti šiaurėje. Paukščiai skraido, bet ne šliaužioja, gyvatės – priešingai – šliaužioja, bet ne skraido, o arkliai – nei skraido, nei šliaužioja.

Kaip sako Rabždietis, negaišk laiko klausinėdamas tuščių dalykų. Užuot klausinėjęs, gyvenk.

Tad neklausk, kodėl nelaimingi berniukai yra geri. Jie geri, ir viskas.

Bernardas manė, kad kiti vaikai už jį daug laimingesni. Nežinau, ar pajutote, kodėl jis taip manė ir ar turėjo teisę taip manyti, bet man atrodo, jog užtenka paminėti tik keletą dalykų, ir turėsite sutikti, kad Bernardas vargu ar apsirikdavo.

O tie dalykai buvo tokie. Bernardas nė sykio nebuvo sutikęs simpatiško šuns. Pukšint namui, jam atrodydavo, kad vieną dieną jis sugrius. Išėjęs į gatvę, norėdavo grįžti namo, o būdamas namie norėdavo kažko, bet nežinodavo ko. Norėdavo prisiglausti prie tėvuko, tačiau bijodavo, nes tėvukas švelnybių nemėgo. Abi močiutės, priešingai, švelnybes mėgo, tačiau, būnant su jomis, švelnybės dingdavo pačiam Bernardui.

Dėl simpatiško šuns Bernardas buvo netgi patyręs nepatogumą. Kam nors pasakęs, kad norėtų pamatyti simpatišką šunį, Bernardas to žmogaus veide išvysdavo nuostabą.

- Pažiūrėk, - visi kaip vienas sakydavo tada, - tiek daug aplinkui šuniukų. Kokie jie simpatiški. O anas, su mėlynomis akytėmis. O tas, tas! Kaip jis žiūri! Kaip vizgina uodegytę! Nors dėk po stiklu ir kabink vietoj paveikslo ant sienos.

Tada Bernardas turėdavo aiškintis, kažką memlenti ar bent jau tyliai dūgzi. Negi sakysi žmogui, kad pats dar nežinai, kaip tas simpatiškas šuo turi atrodyti. Ir kad ne visi šunys su mėlynomis akytėmis simpatiški.

Vakarais Bernardas žiūrėdavo pro langą ir svarstydavo, kas būtų, jeigu jų gatvė sumanytų susiaurėti. Jis kasdien matydavo griaunamus namus, kertamus medžius ir platinamas gatves, bet niekada nebuvo matęs, kad kas nors gatvėse statytų namus ar sodintų medžių ir jas siaurintų.

Tokie svarstymai Bernardą linksmindavo - jis įsivaizduodavo, kaip vieną rytą visi pamato, kad gatvė taip susiaurėjusi, jog ja eiti gali tik visai liesi žmonės. Storuliai iš namų išeiti nebegali, tad plonuliai turi jiems iš parduotuvių nešioti maistą, drabužius

ir tualetinį popierių, iš bibliotekos knygas, iš pašto laiškus, o iš vaistinių – vaistus ir vitaminus. Storuliai nuo sėdėjimo dar labiau storėja, o plonuliai nuo lakstymo (juk reikia padėti storuliams) plonėja. Galų gale plonuliai ima protestuoti. Storuliai jiems pritaria – būtų kvaila nepritarti taip savivaliaujant gatvei. Storuliai tik prašo, kad plonuliai jų nepaliktų likimo valiai.

Tačiau nei vieni, nei kiti padaryti negali nieko – gatvė nepalenkiama.

Deja, net tokios mintys Bernardui nepadėdavo pasijusti laimingesniam. Visi sutikti šunys būdavo pasipūtę, bjaurūs, nuobodūs ir kvaili, namas pukšėdavo, ir niekas nežinodavo kodėl, tėvukas rūsčiai raukdavo antakius, o močiutės, tik pamačiusios Bernardą, puldavo jį bučiuoti ir glėbesčiuoti.

Be to, vakarais televizorius pasiimdavo mamą ir tėtį.

Laikas pakalbėti ir apie tėvus

Tėvų – mamų ir tėčių – būna visokių. Linksmų ir rimtų, storų ir plonų, gerų ir ne visai, tikrų ir beveik tikrų. Dar būna vikrių ir nerangių, išdidžių ir paprastų, savų ir svetimų tėvų.

Bet yra ir bendrų visiems tėvams dalykų.

Pirma, vaikai nuo jų priklausomi. Vaikus tėvai maitina, rengia, laiko savo namuose, šukuoja už savo pinigus nupirktomis šukomis. Atsidėkodami už tai vaikai tėvų turi klausyti. Ne vienas vaikas gauna barti už tai, kad pasako, ką galvoja ar jaučia. Žinoma, jį bara, jeigu jis galvoja arba jaučia kitaip negu mama arba tėtis.

Bernardo tėvai buvo demokratiški. Jie visada išklausydavo, ką sakydavo sūnus. Tėtis tada linkėdavo galva, o mama iš susižavėjimo ūkčiodavo. Bernardui būdavo liūdna, nes jis matydavo, jog net tada nei vienas, nei kitas jo nesiklauso.

Antras bendras visiems tėvams dalykas yra tai, kad jie turi baisia daug pareigų. Pareigų turi visi suaugusieji, tačiau tėvai jų turi kur kas daugiau. Paprastai tėvai mano, jog tų pareigų atsiranda todėl, kad jie turi vaikų.

Yra tėvų, kurie vaikams į arbatą deda cukraus (net jeigu vaikai dideli), plauna jų indus (net jeigu jie eina į mokyklą), primena, kad nepamirštų užrakintų durų (nors tai aišku net šiukšlių dėžei), ruošia pamokas (nors tas pamokas vaikai būna jau seniai paruošę patys).

Yra tėvų, kurie vaikams neleidžia nė išsižioti. Prieini prie vaiko ir paklausi: koks tavo vardas? Raselė, – atsiradusi iš kažkur, atsako mama. Kaip gyveni, Rasele? – klausi vėl. Gerai, tik šiandien mes gavome dvejetą, – vėl atsako mama.

Atkreipkite dėmesį, kad mamos vardas ne Raselė, o mokyklos ji nelanko, todėl dvejeto gauti negalėjo. Dvejetą gavo Raselė, tačiau mama jaučiasi taip, tarsi tą dvejetą būtų gavusi ji. Nieko keista. Mama už Raselę daro daugybę dalykų: kloja lovą, draugauja su berniukais, rodo liežuvį, verkia, atostogauja ir net svajoja.

Mano draugas Rabždietis pažįsta vieną žmogų, kurio mama kiekvieną rytą tikrina, ar švari jo nosinė. Tam žmogui trisdešimt penkeri.

Blogiausia, Bernardo manymu, yra tada, kai tėvai savo vaikus kasryt vežioja į gretimą gatvėje esančią mokyklą. Bet apie tai geriau nė nekalbėti.

Trečia, visus tėvus vienija tai, kad jie labai mėgsta žaisti. Žaisti jie mėgsta dar labiau už vaikus.

Vienas mėgstamiausių tėvų žaidimų yra pasakoti, kokie ypatingi jų vaikai. Kai vaikas dar visai mažas, tėvai pasakoja, kaip meniškai jų vaikas verkia, kaip laiku valgo, kaip gerai ir daug daro į sauskelnes. Kai vaikas šiek tiek paauga, tėvai giriasi, kad jų vaikas mėgsta muziką, greitai išardo žaislus ir gražiai šokinėja per balas. Kai kurie pasakoja, kaip jų vaikai rūpinasi savo sveikata, nes nevalgo net ledų, o kai kurie – kaip ilgai ruošia pamokas – po šešias valandas kasdien.

Paaugę vaikai turi įrodyti, kad tėvai nemeluoja – padainuoti dainą, pagroti sonatą ar visiems girdint neužsikirsdami septynis kartus garsiai išstarti „trichlorbenzolacetatas“.

Kiti tėvai, tai pamatę ir išgirde, irgi ima pasakoti, kad jų vaikai verkia dar meniškiau, į sauskelnes daro dar daugiau, rūpindamiesi savo sveikata nevalgo ne tik ledų, bet ir duonos, o pamokas ruošia dvidešimt keturias valandas kasdien.

Žodžiu, prasideda tikras tėvų pasakojimų konkursas, kurio dalyviai taip įsiaudrina, kad net pamiršta išrinkti nugalėtojus.

Vaikams tada būna nelinksma, nes jiems atrodo, jog pradėti žaidimą, kuriame nebus laimėtojų, yra tuščias laiko gaišinimas.

Bernardą guosdavo tai, kad jo tėvai niekada pirmieji tokių žaidimų nepradėdavo. Tiesa, juose noriai dalyvaudavo, versdami Bernardą atsakinėti į geografinius klausimus, visiems rodyti, kokios švarios jo ausys, ir pasakoti, kaip gražiai jis moka pereiti gatvę.

Yra ir daugybė kitokių žaidimų, kuriuos žaidžia tėvai. Pavyzdžiui, kai kurie tėvai pasiutusiai mėgsta duoti nurodymus.

Štai grįžta iš mokyklos tokių tėvų vaikas. Pirmi žodžiai, kuriuos jis išgirsta, yra: nusirenk ir nusiauk batus. Nespėja vaikas nusirengti ir nusiauti, kai pasigirsta: eik plautis rankų. Besiplaunant rankas, vėl: netaškyk vandens, už kelių akimirku – nusišluostyk rankas, paskui – pakabink rankšluostį.

Taip ir liejasi visą vakarą: laikas valgyti, nečepsek, pabučiuok mamą, laikas miegoti, nesapnuok baisių sapnų.

Kas suskaičiuos, kiek tų paliepiamų vaikas per vakarą išgirsta. Mano draugas Rabždietis sako, kad nuo šimto septyniasdešimt šešių iki keturių tūkstančių šimto dvidešimt keturių.

Įdomu, kad tėvams dažniausiai visai nesvarbu, ar vaikai tuos paliepimus vykdo. Viena mano pažįstama mergaitė, šaukiama valgyti, eina į tualetą. Sėdėdama jame, girdi: neaptašyk stalo. Kaip manote, kam tai skiriama? Žinoma, mergaitei, kuri tuo metu sėdi tualete.

Visi tėvai panašūs tuo, kad myli savo vaikus.

Yra tėvų, kurie to niekam nesako. Jie to gali nesykyti net savo vaikams, kuriuos myli. Keista, tačiau net tada vaikai apie tai žino. Žino, kad myli, tėvai, žino jų vaikai, žino ir mėnulis. Taip, taip, mėnulis, nes jis baisiai mėgsta šnipinėti tuos, kurie myli. Mėnulis į tuos, kurie myli, gali spoksoti išstis valandas.

Yra ir tokių tėvų, kurie tai, jog savo vaikus myli, nuolat pasakoja patiems vaikams, kaimynams, bendradarbiams ir atsitiktinai sutiktiems žmonėms gatvėse, geležinkelio stotyse, parduotuvėse ir giriose. Tačiau Bernardas žino, kad kartais jie apsirinka. Kai kurie tėvai savo vaikus myli daug mažiau, negu jiems atrodo, tačiau niekas nedrįsta jiems tai pasakyti. Argi sakysi tėvams, kad jie nemyli vaikų?

Apie tėvus, kurie vaikų nemyli, Bernardui girdėti neteko, nors matydamas, kiek daug yra tėvų ir kokie

jie skirtingi, galvodavo, kad gali pasitaikyti ir tokių, kurie vaikų nemyli visiškai.

Įdomu, kaip jie atrodo? – klausinėdavo savęs Bernardas.

O štai savo tėvus myli visi vaikai. Net patys mažiausi, kurie dar nė nežino, kad myli. Pasirodo, vaikai kitaip negali. Jeigu jie nustotų mylėti, imtų bijoti pasakų, žaislų ir vaikiškų dainelių, pradėtų blogai miegoti ir valgyti, imtų lėtai augti ir nustotų prie stalo mataruoti kojomis. Ar matėte bent vieną vaiką, kuris prie stalo nemataruotų kojomis?

Vaikuose yra mažyčių grūdelių, kuriuose po plo-nyte pernykščių lapų spalvos luobele slypi meilė. Tų grūdelių kiekvienas vaikas gauna jau gimdamas.

Įdomu, kad ne vienam žmogui tų grūdelių užtenka visą gyvenimą.

Baisiai geras dalykas yra tie grūdeliai...

Bernardą tėvai labai mylėjo. Taip sakydavo ne tik jie, bet ir tėvukas, močiutės, kaimynai, mokytojai, žmonės gatvėse. Visi.

Ir tik vienam Bernardui atrodė, kad jo tėvai taip sakydami klysta. Kad tėvai jį myli, bet nelabai. Galėtų mylėti labiau. Mama turėtų jo klausytis, o ne ūkčioti. Tėtis turėtų su juo ginčytis, o ne linkčioti galva.

Jeigu kas nors būtų paklauses, kodėl taip atrodo, atsakyti Bernardui būtų buvę nelengva. Aišku, jis būtų prisiminęs, kad tėtis niekada jo nebuvo nuvedęs ten, kur būna simpatišku šunų. Kad mama jam liepdavo bučiuoti močiutes. Ir kad abu norėdavo jį įkišti į stiklinę geriausių berniukų dėžę.

Visa laimė, kad apie meilę Bernardo niekas neklausinėjo. Bernardo namuose apie meilę kartais užsimindavo tik televizorius.

Paprasta istorijos pradžia

Dabar jau žinote, kas per tipas buvo tas Bernardas. Stengiausi apie jį pasakoti kuo tiksliau ir išsamiau. Bet ar galima papasakoti apie žmogų taip, kad skaitytojui tas žmogus taptų toks pat artimas ir pažįstamas, kaip skaitytojas pats sau?

Aš dar nepasakojau, ką Bernardas mėgdavo valgyti, ant kurio šono miegodavo, į kokią žvaigždę žiūrėdavo prieš užmigdamas, ant kurios rankos segėdavo laikrodį, ar sunki buvo jo kuprinė, nuo kurio puslapio imdavo skaityti žurnalus, ar mėgo gėles, ar nesinešiodavo kišenėse senų bilietų ir saldainių popieriukų ir ką apskritai kišenėse nešiodavosi, kiek jam buvo metų.

Kiek daug galima papasakoti apie žmogų! Ir vis tiek visko neišpasakosi. Gali prirašyti krūvas knygų, visiems išūžti galvas pasakodamas apie mažytę visų užmirštą senučiukę, iš savo trobelės miško viduryje neišeinančią jau trisdešimt metų, visas dienas ir naktis gulinčią lovoje ir matančią tik vinies galvutę sienoje. Vis tiek visko apie ją nepapasakosi. Nes ta senutė – jokiais žodžiais neapsakomas pasaulis.

Kiekvienas žmogus yra neapsakomas pasaulis, daug sudėtingesnis negu visos žvaigždės, planetos, upės, skaitmeniniai fotoaparatai ir liūtai kartu paėmus.

Tad vargu ar verta sakyti, kad toks pats neapsakomas pasaulis yra ir Bernardas. Jūs apie jį šį tą jau žinote, kai ką dar sužinosite skaitydami šią knygą.

Gal net tiek, kad kur nors sutikę jį pažinsite. Nenustebkite, kad susipažinę pamatysite, jog Bernardas turi daugybę dalykų (kai kas juos vadina žmogaus bruožais), apie kuriuos šioje knygoje nė neužsimenama.

Aš dėl to nekaltas. Dėl to net džiaugiuosi. Argi gali nesidžiaugti, matydamas, koks sudėtingas yra žmogus?

O dabar laikas mūsų istorijai. Istorijai, kuri prasidėjo vasaros pradžioje, kai maniau, jog gatvėse yra visko. O Bernardas manė, kad jis nelaimingas.

Vieną rytą Bernardas sėdėjo virtuvėje. Žiūrėjo, kaip per sieną slenka saulės šviesos pluoštas. Sėdėjo, žiūrėjo ir galvojo: „Kai tas pluoštas pasieks šaldytuvą, įvyks kas nors nepaprasta.“

Nuotaika – prasta, nors buvo pati vasaros atostogų pradžia – metas, kai visiems mokiniams atrodo, kad vasara tęsis visą gyvenimą ir atostogos niekada

nesibaigs. Bernardas galėjo eiti į kiemą, bet jūs jau žinote – lauke pajusdavo begalinį norą grįžti namo. Nebuvo jam linksma ir namuose, nes čia visada norėdavo kažko, bet nežinojo ko.

Tyliai čežėdamas, saulės pluoštas siena slinko šaldytuvo link, tačiau Bernardas žinojo, kad jo niekada nepasieks. Saulė tuoj pasisuks, ir, likus keliems centimetrams iki šaldytuvo, pluoštas dings.

Buvo gera tai žinoti, nes stebuklą Bernardas nustojo laukti, kai jam buvo penkeri. Tada vaikų darželyje auklėtoja pasakė, jog visos pasakos yra išgalvotos, o stebuklą nebūna. Bernardas lankė ypatingą darželį, kuriame vietoj pasakų vaikams pasakodavo apie politiką ir prekybą.

Bernardas nedrąsiai mėgino auklėtojai pasakoti apie stebuklą, kurį jis prieš keletą mėnesių matė vieną vakarą.

Tas vakaras, kurį Bernardas prisiminė, buvo labai ilgas, ir atrodė, kad saulė niekaip nenori leistis. Bernardui labai patikdavo sutemos, laikas, kai vaikus iš balkonų ir pro virtuvių langus mamos pradeda šaukti vakarienės, o šie dar nori pabūti kieme. Laikas, kai mamoms atrodo, kad jau vakaras, o jų vaikams – kad dar ne. Bernardui tas laikas patikdavo, nes mama jo niekada nešaukdavo.

Jau minėjau – Bernardo mama demokratiška. Ji geriau tyliai stebės savo sūnų pro užuolaidos kraštelį, bet niekada nešauks.

Kiti vaikai Bernardui dėl to labai pavydėdavo, o jam atrodydavo, kad jie jį gerbia. Malonu, kai tave gerbia, ypač kai tau dar nedaug metų. Todėl jis ir laukdavo to meto, kai vaikai tarsi nematomų virvučių tempiami ima nenoromis sliūkinti namo, o į pasiliekančią Bernardą nukreiptuose jų žvilgsniuose atsispindi pavydas ir nuo transformatoriaus būdelės slenkančios sutemos. Taip ir šliauždavo vaikai namo, visi kaip vienas žiūrėdami atgal.

Tą vakarą kieme likęs vienas, Bernardas pažvelgė į besileidžiančią saulę. Ko gero, tai buvo pirmas kartas, kai jis pažiūrėjo į besileidžiančią saulę. Visi mes kada nors pirmą kartą pasižiūrime į besileidžiančią saulę. Paprastai kai mums būna kokie ketveri ar penkeri metai. Nuo tada pradedame matyti, kaip kalbasi žvaigždės, šelmiškai vienas kitam mirksi šviesoforai, pavasariais po du skraido lėktuvai ir vakarais šonais glaustosi automobiliai.

Beje, yra žmonių, kurie to nemato visą gyvenimą. Vargu ar verta pasakoti, kokie jie vargšai.

Štai tada Bernardas ir pamatė stebuklą. Vakaruose, pačiame dangaus pakraštyje (šiandien jį

užstoja naujas prekybos centras), ten, kur turėjo leistis saulė, stovėjo didžiulis katilas. Iš katilo kažkas garavo, bet garas buvo toks lengvas ir skaidrus, kad jis tik kartais suvirpindavo besileidžiančios saulės šviesą. Buvo aišku – saulė turės leistis į tą garuojantį katilą.

O ji pati buvo baisi. Atrodė, tarsi milžiniškas katinas į ją būtų pasigalandęs milžiniškus nagus. Taip, kaip katinai nagus galanda į medžius ar stalų kojas. Bet saulės veidas – ne stalo koja, jis buvo išdraskytas ir kruvinas. O iš pačios saulės sklido tokia neviltingas, kad Bernardas per kelias akimirkas atsidūrė virtuvėje, vos nepargriovęs mamos, puolė jai ant kaklo ir kūkčiodamas ėmė veblenti:

– Mama, saulė! Kas bus? Ji miršta!

Mama pažiūrėjo į saulę. Ir nepamatė nieko ypatinga.

Kitą rytą saulė švietė kaip švietusi, o tėvai Bernardą nuvedė pas gydytoją.

Nuo tada apie stebuklus jis niekam nė neužsimindavo.

Bet tą kartą vaikų darželyje jis neiškentė. Juk baisu, kai tau tik penkeri ir girdi, jog stebuklą nėra.

Ir visiems papasakojo apie katilą po besileidžiančią saulę.

Auklėtoja pažiūrėjo į laikrodį (pamokėlė jau baigėsi ir iš virtuvėlės sklido pietų kvapas) ir pasakė, kad tai, ko gero, buvo keistas atmosferos reiškinyš. Ir kad apie atmosferos bei kitokius reiškinius jie sužinos, kai eis į mokyklą. O dabar turi žinoti, jog pasakas išgalvoja žmonės, o stebuklus sukuria mūsų fantazija, nuovargis, nemiga ir baimė. Ir pasaulį valdo ne stebukladariai, o politikai ir prekybininkai.

Jau minėjau – tame darželyje apie politiką ir prekybą buvo kalbama daug.

Ta diena buvo bjauriausia Bernardo gyvenime. Po pietų, kai visi miegojo, jis tyliai atsikėlė ir prišlapino į auklėtojos šlepetes.

Nuo tos dienos praėjo ne vieneri metai. Stebuklais Bernardas nebetiki.

Tačiau šį kartą kažkas buvo kitaip. Šviesos dėmė šaldytuvo link žygiavo taip drąsiai ir ryžtingai, kad Bernardas nusprendė jai padėti. Atspėkite kaip.

Bernardas galėjo šiek tiek pasukti Žemę, kad tas jos plotelis, kuriame buvo Pamiršau Kokia gatvė, žiūrėtų į saulę. Tie, kurie bandė tai padaryti, žino, kaip tai sunku. Buvo galima pasukti Nebežinau Kokį namą, kad į saulę žiūrėtų Bernardo virtuvės langas. Ne ką lengviau padaryti ir tai.

Bernardas pasirinko lengviausią išeitį – jis nusprendė saulės pluošto link pastumti šaldytuvą.

Tie, kurie bent kartą bandė pastumti šaldytuvą, žino, kad tai irgi velniškai sunkus darbas. Ypač kai tas šaldytuvus pusanthro karto už tave didesnis ir kai jame gausybė kumpių, pieno, varškės, žuvų, svogūnų, grybų, sulčių, alaus skardinių ir sūrio lazdelių. Bet kai šaldytuvą tereikia pastumti keletą centimetrų ir, kai jį pastūmus, įvyks stebuklas, tai padaryti vienas juokas. Bernardas šaldytuvą stumtelėjo taip energingai, kad jame kažkas nukrito ir sudužo. Nekreipdamas dėmesio, jis šoko į virtuvės vidurį.

Šaldytuvą pastūmė tiek, kiek reikia, ir pačiu laiku. Saulės pluoštas, kaip visada tokiu laiku jau susiruošęs dingti, labai nustebo, šį kartą savo kelyje sutikęs kažką netikėtą. Akimirką abejojęs, jis užšoko ant balto šaldytuvo šono, slystelėjo kelis milimetrus juo ir... dingo. Šaldytuvus jam nepatiko. Nežinau, kodėl saulė nemėgsta šaldytuvų.

Gatvėje ėmė kaukti kažkokio automobilio signalizacija, laiptinėje kiauksėjo bjaurusis kaimynės šuniukas, minutes ir sekundes skaičiavo virtuvės laikrodis, šaldytuve lašėjo išsiliejęs pienas. Buvo beveik vidurdienis, tad name, gatvėje, mieste ir

pasaulyje vyko gausybė įvykių. Nebuvo tik vieno – stebuklo.

Bernardas – geras berniukas. Todėl šaldytuvą jis nustūmė atgal. Šį kartą stumti buvo daug sunkiau, be to, jame kažkas vėl nukrito ir sudužo.

Bernardas nusiminė. Pirma, stebuklas neįvyko. Antra, reikėjo išvalyti šaldytuvą.

Kuo baigiasi šaldytuvo valymas ir kiti nemėgstami darbai

Žmogaus gyvenimas susideda iš nemiego ir miego.

Miegodamas žmogus šnopuoja, vartosi, spardosi, murma, knarkia. Bet svarbiausia, kad tada žmogus sapnuoja. Todėl apie sapnus ir jų aiškinimą prirašyta tūkstančiai knygų. Sapnų aiškintojai gali paaiškinti kiekvieną sapną, ir yra daug žmonių, kurie vos pabudę čiumpa kokią nors sapnų aiškinimo knygą ir joje ieško, ką reiškia šiąnakt sapnuotas sapnas.

Jeigu sapnas reiškia, kad užpuls šuo, tie žmonės eidami iš namų pasiima lazda ir krepšį akmenų. Apsiginti nuo šuns. Jeigu knygoje parašyta, jog nesėkmė ištiks išlipus iš lovos, jie visą dieną nesikelia. Ir priešingai, jeigu parašyta – laukia ilga kelionė, į lagaminus susikrauna pižamas, skrybėles, stalinės lempas, kilimus – žodžiu, viską, ko gali prireikti kelionėje, ir važiuoja į oro uostą ar geležinkelio stotį. Ten sėda į pirmą pasitaikiusį lėktuvą arba traukinį ir keliauja, patys nežinodami kur. Jiems visai nesvarbu, kur keliauti. Svarbiausia, kad taip išsipildo jų sapnai. Argi blogai, kai pildosi sapnai?

Sapnų aiškintojai, paaiškinantys visutėlius sapnus, kažkodėl nemėgsta tų, kurie sapnuose skraido. Skraido be balionų ar lėktuvų. Atsispiria kojomis nuo žemės ir skrenda.

Sapnų aiškintojai sako, kad taip negali būti.

Nemėgsta sapnuose skraidančių ir tie, kurie sapnuoja šlapią molį, degančius pinigus, ligas, kūdikius, danties rovimą, grybavimą.

Sapnuose skraidančių gyvenimas ne rožėmis klotas. Rytais jie jaučiasi kaip ką tik gimę, nes skraidyti yra be galo gera. Tačiau, pamatę neplautus indus, susiraukusį kaimyną ar prakiurusią kojine, naktį sapnuose skraidę žmonės būna priversti nusileisti ant žemės, o tai tas pats, kaip, grįžus iš pirmojo pasimatymo, eiti ravėti cukrinių runkelių.

Bėda ir ta, kad sapnuose skraidantys žmonės vienas kito nepažįsta. Jie tiesiog nedrįsta apie tai garsiai pasakoti. Kad nepalaikytų jų kvailais šikšnosparniais ar išprotėjusiomis pelėdomis.

Visa tai pasakoju, kad pasakyčiau, jog Bernardas sapnuose irgi skraido. Nežinau, kokią reikšmę tai turi mūsų istorijai, tačiau neseniai man blykstelėjo mintis, kad istorijos, panašios į tą, kurią pradėjau pasakoti, dažniausiai nutinka tiems, kurie sapnuose skraido.

Bet grįžkime prie to, nuo ko pradėjome - nemiego.

Jis susideda iš įvairių dalykų. Kai kurių žmonių nemiege jų tiek daug, jog jie būna priversti visus tuos dalykus užsirašyti. Kad nepamirštų.

Nueina toks žmogus į parduotuvę. Išsitraukia iš kišenės popieriaus lapelį. O ten surašyta, ko reikia nupirkti. Sukrauna visas prekes į vežimėlį, vėl pažiūri į lapelį. Ten parašyta - už viską sumokėti. Sumoka kasoje pinigais, vėl dirst į lapelį. O ten - paimti gražą. Gauna gražą, vėl skaito lapelį, kur prašyta - padėkoti pardavėjai.

Geras dalykas tie užrašai.

Nemiego dalykus galima suskirstyti į mėgstamus ir nemėgstamus. Jokių taisyklių čia nėra. Vieni maudytis mėgsta, o kitiems vien nuo vandens kvapo ima skaudėti galvą, vieni moka gausybę eilėraščių ir juos deklamuoja net paklausti, kiek valandų, o kiti net valgydami keikiasi, vieni visur vaikšto pėsti, o kiti automobilį vairuoja net girti.

Bernardas nekenčia valyti. O argi gali būti kitaip? Ypač po to, kai laupei stebuklo, o jis neįvyko. Net jeigu stebuklais ir netiki.

Net neatsidaręs šaldytuvo, Bernardas žinojo, kad vonios kambaryje reikia susirasti skudurėlį, jį sudrėkinti ir gerai išmuiluoti.

Muiluotas skudurėlis – geras pagalbininkas. Jis padeda padaryti net ir tą darbą, kurio nemėgsti. Bernardas paplušėjo, ir išsiliejęs pienas, išbėgusi grietinė ir su jais susimaišęs pyragas atsidūrė šiukšlių dėžėje. Šaldytuvo vidus vėl blizgėjo tarsi nebūtų nieko atsitikę, tik jos šonas, tiksliau, ta vieta, kurią palietė saulės spindulys, buvo vos vos baltesnė ir šiltesnė.

Vonioje muilindamas ir skalaudamas skudurėlį, Bernardas galvojo apie gyvenimo laikinumą. Apie tai, kad gyvenimas panašus į muilo putas – jos putoja, kyla, kažkodėl džiaugiasi, bet štai pūsteli vėjas, ir lekia tos putos net nesusimąstydamos. Joms nesvarbu, kur lėkti, svarbu, kad tik pūstų vėjas. Ir dingsta putos, tarsi jų nė nebūtų buvę.

Žinoma, kai tau dar nėra devyniasdešimties, mąstyti apie gyvenimo laikinumą – nelabai tinkamas užsiėmimas. Bet ką daryti žmogui, nuveikusiam viską, kad įvyktų stebuklas, ir jo nesulaukusiam?

Daugybė mokslininkų visais laikais bandė suprasti, kaip žmogus mąsto. Sukurta gausybė teorijų, ne vieną iš jų tenka kalti mokykloje. Deja,

netgi tie, kurie tas teorijas puikiai įvaldo, mąstyti neišmoksta. Atrodo, reikia dar kažko, kas verstų tą ant pečių pūpsantį katiliuką, kurį dauguma žmonių vadina galva, virti. Ir ne tik virti, bet ir garuoti.

Įsižiūrėkite į labai susimąščiusį žmogų, ypač į jo viršugalvį. Virš paties viršugalvio kartkartėmis pasirodo garų debesėliai. Vos matomi, mažičiai, dešimties centų monetos dydžio. Jie kyla į viršų ir pranyksta. Ne vienas mokslininkas netgi bandė surasti galvoje skylutes, pro kurias garai išeina. Deja, nieko nerado. Matyt, tos skylutės labai mažos. Tačiau aišku, kad garų debesėliai pasirodo tik tada, kai žmogus labai susimąstęs.

Įrodyta, jog, uždėjus kepurę, žmogus mąstyti ima mažiau. Nieko keista – kepurė sulaiko garų debesėlius. O plieniniai šalmai debesėlius visai sugaudo. Pakanka užsidėti šalną, ir žmogus visai nustoja mąstyti. Todėl šalmus ir naudoja kariškiai. Nes koks gi mąstantis žmogus žudys panašius į save ir griaus tai, ką kiti žmonės metų metus statė?

Mokyklose, kur reikia labai daug ir sunkiai mąstyti, kepurės mūvėti griežtai uždrausta.

Tie, kuriems mąstyti ypač sunku, nusikerpa net plaukus, o galvas nusiskuta. Deja, ir tai jiems nepadeda. Mąstyti reikia smegenų, ir kuo daugiau – tuo

geriau. Galima netgi nusivožti kiaušą, bet jeigu smegenų vietoje – du šaukštai kvietinių miltų ir pelės gūžta, jokie debesėliai nepasirodys.

Kiekvienas, tuo metu atidžiai stebėjęs Bernardą, būtų pamatęs, kad iš jo galvos kyla mažieji garo debesėliai. Jis mąstė. Apie ką?

Kaip sužinome, apie ką mąsto žmonės? Labai paprastai. Turime žiūrėti, ką tie žmonės po to daro.

Pamąstęs Bernardas neskubėdamas į muilinę įpylė vandens, įmetė gabaliuką muilo ir ėmė žiūrėti, kaip muilas tirpsta šiltame vandenyje. Muilo mažėjo, o vanduo darėsi vis drumstesnis. Paskui Bernardas virtuvėje pasiėmė kokteilio šiaudelį (Bernardo tėtis jais mėgdavo krapštyti ausis) ir išėjo į balkoną.

Jis nusprendė leisti muilo burbulus.

Štai ko nebuvo gatvėse!

Ir tik tada supratau, kad pats keisčiausias dalykas gatvėje yra skraidantys muilo burbulai.

Aš pabrėžiau žodį „skraidantys“. Man teko matyti ant gatvės asfalto gulinčių burbulų. Matyt, juos kažkas pametė. O gal išmetė. Nors šiaip žmonės muilo burbulų nemėto. Žmonės mėgsta mėtyti kur kas sunkesnius daiktus – akmenis, vinis, butelius, tortus, pasagas, žodžius. Burbulų žmonės nemėto, tik niekas dar nepaaiškino kodėl.

Pažįstu vieną žmogų, kuris burbulus nešioja. Jis turi specialų lagaminėlį, kurio vidus išklotas labai minkštu audiniu. Žmogus pats išrado tą audinį ir jo paslapties niekam neišduoda. Burbulus nešioja todėl, kad jie jam labai patinka. Kai būna pavargęs ar liūdnas, lagaminėlį atsidaro ir ilgai žiūri į eilėmis sudėtus burbulus. Niekas nepadedą jam taip pailsėti ir nusiraminti, kaip tas žiūrėjimas.

Burbulus kartais ridena vaikai. Tokie vaikai turi būti labai vikrūs ir greiti. Nes ridenti burbulus reikia daug jėgų ir vikrumo. Net ne visos katės sugeba burbulus ridenti.

O gatvėje skraidančių burbulų dar neteko matyti. Turbūt ne tik man. Nes Bernardo burbulų iš pradžių niekas nepastebėjo.

Jie atrodė tikrai įspūdingai. Saulės nutviekstą visiems iki kaulų smegenų nusibodusią gatvę staiga užplūdo burbulai. Vieni jų kilo, kiti leidosi, nusileidę riedėjo. Buvo ir tokių, kurie, atsimušę į gatvės grindinį, imdavo kaip patrakę šokinėti.

Bet anksčiau ar vėliau visi jie susprogdavo. Vieni sprogdavo ore, kiti – vos palietę gatvės grindinį, treči – nustrykčioję gatve kelias dešimtis metrų.

Burbulai sproginėjo todėl, kad buvo labai silpni. Visi švieži burbulai yra labai silpni. Jeigu nori burbulą nešioti minkštame lagamine, jį reikia atsargiai nutupdyti ant siūlo ir laikyti tamsioje nevėjuotoje vietoje tris arba keturias dienas. O jeigu nori ridinėti, turi laikyti ne mažiau kaip tris savaites. Laikyti ilgiau kaip keturias savaites neverta – sendamas burbulas darosi ne toks skaidrus, be to, ridenamas nejaukiai braška. Tarsi sušalęs polietilenas, kuriuo apvyniojamas per šlapdribą vedamas pasivaikščioti šuo.

O švieži muilo burbulai sproginėja labai lengvai. Plonytė muilo plėvelė, iš kurios ir sudarytas burbulas, yra tokia silpna, kad plyšta vos tik kam nors ją

palietus. Net švelnutis vėjo gūsis gali susprogdinti šviežutėlį burbulą.

Beje, burbulas sudarytas ne vien iš muilo plėvelės. Jo viduje būna uždarytas žmogaus, kuris burbulą išpūtė, kvapas. Sako, pikto žmonių kvapas piktas, o gerų – geras. Muilo burbulus pučia tik geri žmonės, todėl kvapas visuose muilo burbuluose būna geras.

Muilo burbului sprogu, tas geras kvapas pasklinda. Todėl ten, kur sproginėja muilo burbulai, būriuojasi šunys ir katės. Šie padarėliai labai myli gerus žmones, jiems patinka geras kvapas. O kadangi jų uoslė labai jautri, tą kvapą užuodžia labai greitai. Užuodę visu greičiu skuodžia ten, iš kur tas kvapas sklinda. Jų nosiai gero žmogaus kvapas mielesnis netgi už dešros su lašinukais kvapą.

Taigi tą vasaros dieną Pamiršau Kokioje gatvėje buvo pilna šviežių muilo burbulų. Bernardas juos pūtė taip nuoširdžiai, kad jie leidosi tarsi snaigės Kūčių vakarą, kai per sniegą nematyti nieko, netgi iškvepiamo garo, kai akis išplėtęs turi žiūrėti, kad pamatytum ateinantį Kalėdų Senelį. Kai jo vis tiek nepamatai, nes ateina ir išeina nematomas, palikęs dovanų ir keistą dalyką, kurį suaugusieji vadina viltimi.

Katės ir šunys, pajutę iš burbulų sklindantį kvapą, ėmė būriuotis prie Nebežinau Kokio namo. Iškėlę galvas, jie giliai traukė orą, tarsi norėdami jį visą sugerti. Jie stengėsi pagauti kiekvieną gerojo kvapo dalelę. Visi žinome, kokie godūs šunys ir katės.

Ką gali dykinėjantys žmonės

Esu labai užsiėmęs, – tokius žodžius iš visų pusių kasdien girdime dešimtis šimtus kartų. Taip sakan-tys žmonės nemeluoja – jie tikrai būna labai užsi-ėmę: kažką mezga, skuta, veja, taiso, griauana, stato, pjausto, kepa. Taigi pasaulis sudarytas beveik vien tik iš užsiėmusių žmonių. Ir netikėkite, kad tetulė, ką tik užsnūdusi prieš televizorių, dykinėja. Paban-dykite pažadinti! Pirmieji jos žodžiai bus: netrukdyk, aš užsiėmusi.

Žmonės ypač būna užsiėmę per pietų pertraukas. Per keturiasdešimt penkias minutes jie turi suspėti papietauti, paplepėti su pažįstamu, perskaityti lai-kraštį, nueiti į batų taisyklą ir banką, užsiregistruoti pas dantų gydytoją, paskambinti į namus vaikui ir paklausti, ar paruošė pamokas, pasikirpti, pasidaryti manikiūrą, suvalgyti ledų ir išgerti kavos, aplankyti parodą, nusipirkti kojines ir knygą, nusifotografuoti.

Tokių žmogų įsivaizduoti nesunku. Jis lekia iš batų taisyklos į banką, ant jo riešo grėsmingai tarsi auto-matinė bomba tiks laikrodis, iš dangaus tarsi išpro-tėjusi kaitina saulė, po kojomis painiojasi vėjo pakel-tas laikraštis, o to žmogaus galvoje kirba vienintelė

mintis: kad tik suspėčiau. Tas žmogus temato šviesoforus bei parduotuvių ir bankų iškabas. Maži vaikai ir senukai turi trauktis jam iš kelio, pabrukę uodegas tolyn sprunka šunys, nesmagiai kūprinasi šiukšlių dėžės.

Tą vidurdienį Pamiršau Kokioje gatvėje buvo pilna skubančių žmonių. Ten buvo dvi kavinės, trys parduotuvės, bankas, batų taisykla, du dantų gydytojų kabinetai, kirpykla, veterinarijos gydykla ir trys laikraščių kioskai, tad tarp visų šių įstaigų kaip kulkos lakstė moterys ir vyrai.

Nieko nuostabaus, jog muilo burbulų niekas nepastebėjo. Nepastebėjo dar ir dėl to, kad niekas kaip gyvas skraidančių muilo burbulų gatvėje nebuvo matęs. Argi sveikai mąstantis žmogus pastebės tai, ko nėra ir negali būti?

Tačiau pasaulis, sudarytas vien iš skubančių žmonių, būtų labai nuobodus. Todėl kažkas pasirūpino, kad jame būtų ir neskubančių. Netgi visai neturinčių ką veikti. Tokių žmonių labai mažai, gal tik vienas iš kokio tūkstančio.

Bėda ta, kad neskubančius labai sunku pastebėti. Ypač jeigu skubi pats. Skubantis žmogus mato tik tai, kas padeda skubėti – rodykles, šviesoforus ir pačius tiesiausias takus. Dar – kitus skubančius

žmones. Juos matyti tiesiog būtina, nes trūks plyš visus reikia aplenkti. Koks malonumas, visu greičiu atlėkus į laikrodžių taisyklą, priešais save pamatyti ne laikrodžių taisytoją, pasirengusį kuo skubiausiai čiupti tavo laikrodį, bet suprakaitavusią kito skubančio žmogaus nugarą. Nugaros vaizdas prieš skubančio žmogaus nosį reiškia tik viena – reikės laukti ir sugaišti kokias tris minutes, užuot per tą laiką nusipirkus laikraštį, suvalgius sumuštinį ir skaniai nusičiaudėjus.

Tačiau neskubančių žmonių tikrai yra. Patikėkite. Netgi tie, kurie tokių žmonių gyvenime nematėte nė sykio. Sakau, kada nors pamatysite. Tik turėkite kantrybės.

Klysta tie, kurie mano, jog neskubančių žmonių padaugėja vasarą, kai visi ima atostogauti. Per atostogas žmonės skuba dar labiau. Jie perka visokius nereikalingus daiktus, ieško bilietų į pačias nuobodžiausias parodas, gamina gausybę valgių (patys neskaniausi valgiai būna per atostogas), remontuoja savo būstus (kiek dažų ir glaisto tada sugadinama). Trumpai tariant, atostogos būna panašios į ilgą pietų pertrauką. Tiesa, nereikia skambinti vaikui ir klausti, ar paruošė pamokas. Bet užtat reikia rinkti uogas, plauti agurkus, valyti grybus, spjau-

dyti vyšnių kauliukus, kaitintis saulėje, maudytis, laistyti daržoves, fotografuoti. Žodžiu, daryti visus darbus, kuriuos, bijodami, kad nebus ką veikti per atostogas, susigalvoja žmonės.

Žinoma, yra žmonių, kurie dykinėja ir per atostogas. Tai jie daro taip nuostabiai, kad Rabždietis mano, jog tie žmonės dykinėja ir visus metus. Dykinėja darbe, namie, per pietų pertraukas, miegodami, valgydami, gulėdami vonioje, keliaudami į darbą ir iš jo, žiūrėdami televizorių ir skaitydami knygas.

Dykinėjantys žmonės labai mėgsta ką nors stebėti. Prekybos centre jie gali ilgai ilgai žiūrėti, kaip ant iešmo kepa višta. Vištai iškepus, dykinėjantys žmonės ima ploti ir šaukti „valio“. Manote, kad tą vištą jie perka? Toli gražu. Pamatę, jog iškepusi, paploję ir sušukę „valio“, dykinėjantys žmonės eina toliau. Stebėti, kaip pardavėja pjausto kumpį. Į pjaustomą kumpį jie gali žiūrėti valandų valandas.

Dykinėjantys žmonės neįtikėtinai pastabūs. Jie mato, kaip kiekvieną rytą vis daugiau brėžių šaligatviuose palieka kiemsargių šluotos, kaip sukasi bitės aplinkui numestą žurnalą su medaus reklama, kaip dejuoja didžiulėje parduotuvėje po lentyna nukritęs sausainių pakelis. Jie mato gausybę dalykų, apie kuriuos skubantys nė neįtaria.

Tiesa, viską matantys dėl to nėra laimingesni. Nes aplinkui yra tiek daug dalykų, kurių geriau visai nematyti.

O kai kurie dykinėjantys žmonės yra tikri nelaimėliai. Vaizdų gausa juos slegia, todėl jie nuolat niurna ir yra nepatenkinti. Jie kankina kitus, pavyzdžiui, nuolat priekaištaudami dėl nevalytų batų ar sujauktos lovos, nors ant batų yra tik pustrėčios mažos dulkelės, o ant lovos apkloto pirmoji raukšlė atsiras tik vakare.

Bernardo burbulus pamatė būtent toks nepatenkintas pastabuolis dykinėtojas.

Nuo ryto jis klajojo po miestą, užsukdamas šen bei ten. Namie jam buvo pakyrėję iki gyvo kaulo, tad kiekvieną rytą jis išeidavo į miestą. Eidavo gatvėmis ir matydavo gausybę keistų ir nematytų dalykų, kiekvieną dieną vis kitokių. Deja, visi tie dalykai buvo neteisingi, nereikalingi, nevykę, žodžiu, jam jie nepatiko. Nepatiko žydinčios gėlės (ant jų žiedų buvo per daug žiedadulkių), čirškiantys žvirbliai (ši rytą jie buvo kažkokie užkime), po vakarykščio lietaus džiūstančios balos (jose atsispindintis dangus buvo per pilkas).

Nuo septintos valandos ryto žmogus buvo suskaičiavęs jau du šimtus aštuoniolika jam nepatikusių

dalykų. Ir tada jis atsidūrė prieš Nebežinau Koki namą.

Čia jis pamatė du šimtai devynioliktąjį nepatinkantį dalyką – pulkelį šunų ir kačių. Jų buvo per nelyg daug (du šimtai dvidešimtas nepatinkantis dalykas), jie atrodė be priežasties linksmi (du šimtai dvidešimt pirmasis), jie buvo be šeimininkų (du šimtai dvidešimt antrasis).

Visi tie du šimtai dvidešimt du nepatikę dalykai buvo niekis, palyginti su du šimtai dvidešimt trečiuoju – iš antro aukšto besileidžiančiais muilo burbulais.

Pirma, burbulų gatvėje niekas neleidžia. Antra, jie sproginėja, todėl gali ką nors sužeisti. Trečia, jie vilioja šunis ir kates. Ketvirta...

Pastabuolis kelias akimirkas apstulbęs žiūrėjo į burbulų griūtį, o paskui nusprendė veikti. Veikti buvo įpratęs, nes tvirtai tikėjo, jog mąstyti yra žalinga. Jo manymu, ilgai, trumpai ir net labai trumpai mąstantys žmonės yra nepatikimi. Pirma, jie tuščiai leidžia laiką – kokia nauda iš to, kad kažkas jų galvoje vyksta. Antra, mąstant sulėtėja darbas – žmogus turi kalti vinis, siūti kelnes, mokyti kitus, kurti įstatymus, bet ne mąstyti. Trečia, mąstydamas žmogus pasidaro ne toks vikrus, pastabus ir stiprus,

nes daug energijos sunaudoja smegenys, tad jos mažiau tenka kojoms, rankoms, akims ir ausims.

Pastabuolis manė, jog galva skirta nešioti akims, ausims, nosiai, plaukams ir akiniams. Bet ne mąstyti.

Tad visai nemąstydamas, bet genamas visiškai suprantamo pasipiktinimo, iškilmingai priėjo prie tos vietos, kur leidosi ir sproginėjo burbulai, apsidairė ir garsiai, šiek tiek jaudindamasis pasakė:

– Jūs tik pažiūrėkit! Ar kam nors iš jūsų, mielieji žmonės, teko matyti tokią nesąmonę?

Deja, dėmesio į jį niekas nekreipė. Baigėsi pietų pertrauka, o praeiviai dar nebuvo padarę to, ką planavo, tad visi beveik jau nebe bėgiojo, o skraidyte skraidė. Kažkokia ponia Pastabuolio koją pervaziavo tempiamu krepšiu su ratukais, o solidus ponas Pastabuolį šokte peršoko. Žmonės lakstė taip energingai, kad iš kai kurių jų burnų virto garas.

Pastabuolis prisiglaudė prie namo sienos.

Siena kelis kartus supukšėjo, tačiau Pastabuolis nieko negirdėjo. Čia, prie pat sienos, burbulai leidosi jau ne po vieną, bet ištisomis kekėmis. Juose lūžinėjo saulės spinduliai, burbulai spindėjo visomis spalvomis, todėl atrodė, jog niekada nepagaunama vaivorykštė kažkokios ypatingos šventės proga nusi-

leido ant žemės, ir dabar tereikia šiek tiek drąsos, kad ja būtų galima įkopti į dangų.

To jau per daug – ne tik burbulai, bet ir vaivorykštė. Pastabuolis vaivorykštę buvo įpratęs matyti tik pievoje, prie ežero, lyjant lietui. O čia buvo miestas, gatvė ir jokio lietaus. Kokia netvarka – vaivorykštė ant žemės! Kas bus, jeigu kas nors sumanys ją kopti į dangų ir nukris?

Prie burbulų sustojo maža mergaitė. Ji laikė smuiko dėklą, ant kurio irgi ėmė leistis burbulai. Čia jie sproginėjo, ant tamsaus paviršiaus palikdami mažytes muilo dėmeles. Tų dėmelių nebūtų pastebėjusi nei pati mergaitė, nei jos mama, kiekvieną rytą priekabiai tikrinanti dukros drabužius ir daiktus, ar jie ne purvini. Tų dėmelių nebūtų pastebėjusi net pati geriausia valyklos meistrė, nes per kelias akimirkas dėmelės išgaruodavo, nepalikdamos jokio pėdsako.

Tačiau Pastabuolis – ypatingas žmogus. Jis buvo toks pastabus, kad matydavo netgi tai, ko nebūdavo. Jam užteko pamatyti, kaip ant smuiko dėklo sproginėja burbulai, ir šito vaizdo nebūtų galėjęs ištrinti netgi atminties trintukas.

Tuo metu mieste pradėta pardavinėti atminties trintukus – mažus ypatingos gumos gabaliukus,

kuriais švelniai patrynus kaktą iš galvos dingdavo blogi prisiminimai. Kai kurie žmonės pradžioje piktinosi, kad tokie trintukai pardavinėjami, nes manė, jog žmogus turi prisiminti ne tik gera, bet ir bloga. Tačiau nepatenkintų buvo labai mažai, todėl atminties trintukai greitai atsirado kone kiekvieno žmogaus kišenėje ar krepšyje. Kai kurie tuos trintukus nešiodavosi pasikabinę ant raktų, kaklo arba žiedelio, įvertę į nosį.

Pastabuolis nusprendė veikti ryžtingai. Suraukęs kaktą, griežtu balsu paklausė mergaitės:

- Kuo tu vardu?

Mergaitė taip išsigando, kad jai susipynė liežuvis, ir tesugebėjo išlemti:

- Am Hū.

- Kur gyveni?

- Ram tau, - liežuvis mergaitės vis dar neklausė.

- Ar tavo tėvai namie?

- Yf tak.

Pastabuoliui užteko ir to, ką išgirdo. Tvirtai paėmęs mergaitę už rankos, pasakė:

- Na, eime. Turiu pasikalbėti su tavo mama.

Paprastomis dienomis mergaitė būdavo tvarkinga ir pavyzdinga. Tvarkinga ji būdavo ir per šventes, ir kiekvienas galėdavo jai pavydėti tvarkingumo net

ir naktimis. Miegodavo ji tyliai kaip pelytė, net jos sapnai buvo begarsiai. Mama ir tėtis – irgi tylutėliai bei ramutėliai kaip lapeliai, namuose jie dažnai kalbėdavosi ne žodžiais, o žvilgsniais ir kaktų paraukymais, todėl kiekvienam, o ir jiems patiems atrodė, jog jie puikiai supranta vienas kitą.

Galima įsivaizduoti, kaip nustebo Am Hū tėtis, kai į tylius ir tvarkingus jų namus įsiveržė Pastabuolis. Nebylus klausimas dukrai, kas atsitiko, kad ji grįžo su kažkokiu tirtančiu vyriškiu, sulaukė atsakymo, kurį sudarė septyni tūkstančiai keturi šimtai dvylika žodžių. Pastabuolis tuos žodžius išpylė per keturiolika sekundžių.

Žmonės kalba įvairiai. Vienas, paklaustas apie savo gyvenimą, atsako: ai. Ir nueina.

Kitas, paklausus, kaip surasti pirtį, papasakoja, kokioje pirtyje maudydavosi vaikystėje, padejuoja, kad dabar žmonės maudosi tik voniose, išdėsto, kokių vonių jis matė vakar parduotuvėje, pasiskundžia, kad į tą parduotuvę labai sunku nuvažiuoti, paaiškina, kad dėl to, jog žmonės tuščiai važinėja, brangsta benzinas, iškloja, kad benzinas gaminamas iš naftos, o dėl naftos žmonės kariauja, prisimena savo vaikystės draugą, kuris kare žuvo. Po valandos ir trisdešimt dviejų minučių aiškinimo jis galų

gale pasako, jog apie pirtį nieko nežino, ir nueina savais keliais.

Bet visi žmonės žodžius vertina. Tik vieni žodžiais dalijasi su kitais žmonėmis, o kiti, gobšuliai, laiko juos tik sau. Tik sau seka pasakas, tik sau pasakoja, ką matė dieną, tik save giria.

Pastabuolis žodžiais niekada nesišvaistydavo, tačiau šį kartą jis buvo taip pasipiktinęs, kad žodžiai iš jo pilte pylėsi. Kaip muilo burbulai iš Bernardo balkono.

Iš to, ką sakė Pastabuolis, Am Hū tėtis suprato, kad, pirma, gatvėje kažkas labai blogai elgiasi, antra, dėl to nukentėjo jo dukra, trečia, nenaudėlių reikia pričiupti, ketvirta, tai daryti reikia visiems kartu.

Am Hū tėtis mėgo ramų gyvenimą. Jis su niekuo nesiginčydavo ir tuo labai didžiavosi. Jis manė, jog kiekvienas yra teišus, tik ne visada tai suprantame. Žmogų reikia tik išklaustyti, ir paaiškės – jis teišus. Teišus kiekvienas, nes tiesų yra daug. Vieno žmogaus tiesa vienokia, kito – kitokia. Kaip batai ar šalikas. Vaikų tiesa yra maža, senų žmonių – sena, o rėksnių – rėksminga.

Am Hū tėčio tiesa buvo tyli ir tvarkinga. Vakaris jis ją glostydavo, švelniai glamžydavo, glaus-

davo prie smakro. Tiesa tyliai murkdavo, ir Am Hū tėtis jausdavo, kaip jo sielą apima ramybė. Rytais jis visada būdavo puikios nuotaikos, niekada nesirgdavo ir per visą gyvenimą nebuvo niekam užlipęs ant kojos. Net kito žmogaus šešėliui. Pabandykite niekam neužlipti ant kojos bent vieną dieną. Nesijuokite, tik pabandykite.

Am Hū tėtis niekada nesibardavo, su niekuo nesiginčydavo, ant nieko nepykdamo. Kiekvienas žino, kaip sunku su niekuo nesiginčyti.

Am Hū tėčiui tai nesukeldavo jokių sunkumų, nes visus reikalus tvarkydavo padedamas savo advokato.

Teisingumo jėga

Pasaulyje yra organizatorių ir koordinatorių, bėgioja gausybė modeliutojų, architektų ir terapeutų. Teko girdėti apie logistikos specialistus, vadybininkus, auditorius. Kažkur duoną sau užsidirba otolaringologai ir komisarai, ekspertai ir agronomai, altistai ir ekstrasensai.

Ypač įdomūs advokatai. Tai žmonės, apie kuriuos daug girdime, bet mažai juos matome. O taip yra todėl, kad pragyvenimui jie užsidirba kalbėdami. Advokatai mažai vaikščioja, beveik nejudina rankų, nesukioja galvų. Kai kurie advokatai nemirksi. Yra tokių, kurie nesusiraukia valgydami citriną ir ją užgerdami actu. Jeigu šalia advokato sprogtų petarda, jis net neatsisuktų, o jeigu atsisuktų, tai labai lėtai.

Visas jėgas advokatai taupo kalbėjimui.

Todėl, kad kitus žmones jie turi įtikinti neįtikėtinais dalykais.

Tik nemanykite, jog advokatai meluoja. Jie visada sako tiesą. Tačiau kiekvienas advokatas turi daug tiesų. Palyginti su kitais žmonėmis, kurių kiekvienas turi savo tiesą, advokatai jų turi tiek, kad net

patys nežino kiek. Vienas advokatas gyrėsi, kad jis nė sykio nesinaudojo ta pačia tiesa du kartus. Kiekvieną kartą suranda vis kitą tiesą. Jeigu reikia, net tris tiesas per dieną. Net jeigu ta diena labai trumpa.

Žmonės be advokatų išsiversti negali. Advokatų reikia ne tik nusikaltėliams. Jie padeda ir padoriems žmonėms. Visiems ir kiekvienam, kas negali, nemoka ar nesugeba įrodyti savo tiesos. Net jeigu tu ir milijoną kartų teisus, teisus esi tik sau. Pabandyk tą savo tiesą įrodyti kitiems. Ir įsitikinsi, kad be advokato išsiversti negalima.

Žmogus, panorėjęs įrodyti, kad yra teisus, kreipiasi į advokatą ir išdėsto jam savo tiesą. Geram advokatui daug dėstyti nereikia – kiekvieno žmogaus tiesą jis supranta labai greitai. Paskui advokatas ima veikti. Jis skaito knygas, braido po balas, žiūri į rytus, čepsi, degina degtukus, valgo paprastą mišrainę. Visa tai jis daro, kad patikėtų to žmogaus tiesa. Blogas advokatas tas, kuris nepatiki. Tokių yra labai mažai, ir beveik niekas jų pagalbos neprašo.

Am Hū tėtis irgi turėjo savo advokatą. Gerą advokatą, kuris kiekvieną tiesą galėdavo įrodyti užsi-merkęs.

Kiekvienam turėtų būti aišku, kad advokatas Am Hū namuose atsirado Pastabuoliui nespėjus net atgauti kvapo. Advokatai būna labai greiti, kai pajunta, jog jiems bus patikėta dar viena tiesa. Žinoma, kol Pastabuolis advokatai paaiškino, kas atsitiko, atėjo vakaras. Aiškinimas truko ilgai, bet advokatai nebereikėjo skaityti knygų, braidyti po balas, žiūrėti į rytus, čepsėti, deginti degtukų ir valgyti paprastos mišrainės. Pastabuolio tiesa advokatai patikėjo ir be šių dalykų.

Į Bernardo namus Am Hū tėtis eiti atsisakė. Neleido eiti ir Am Hū. Tik pasakė, kad sutinka su viskuo, ką sakys ar darys jo advokatas.

Bernardo tėtis, buto tarpdury pamatęs du nepažįstamus vyrus, pamanė, kad jie pardavinėja dėvėtas kojines arba nori išsimaudyti jų vonioje.

Buvo paprotys eiti maudytis pas nepažįstamus žmones. Visiems atrodė, kad taip žmonės vienas kitam darosi artimesni. Visi skaičiuodavo, kiek kartų pas juos kas nors ateidavo prašyti leisti išsimaudyti. Tie, kurie tokių lankytojų per mėnesį sulaukdavo bent jau dvylika kartų, būdavo laikomi laimės kūdikiais. Į televiziją kviesdavo tuos, kurių voniose per du mėnesius apsilankydavo mažiausiai keturiasdešimt keturi žmonės. Sulaukę dar daugiau lankytojų,

gaudavo dovanų čekių, būdavo kviečiami pas miesto merą, nemokamai skraidinami Mėnulio link.

Tereikėjo kelių akimirku, kad Bernardo tėtis suprastų, jog nei kojinės, nei maudymasis svečiams nerūpi.

Kalbėjo advokatas. Jis priminė, kad visi gyvename valstybėje, kur kiekvienas laikosi įstatymų. Pasakė, kad įstatymų yra įvairių. Kad jų daug. Kad ne visus žmonės žino. Kad įstatymus, kurių nežinai, lengva pažeisti. Kad taip padaro net maži vaikai. Kad net maži vaikai privalo atsakyti už tai, kad pažeidžia įstatymus. Visai maži turi atsakyti auklėms, didesni – mamoms, dar didesni – tėčiams. Be to, kiekvienas vaikas, kad ir koks mažiukas būtų, už netinkamą elgesį turi atsakyti ir kitiems žmonėms, tiems, kurie tą elgesį matė arba nuo to elgesio nukentėjo.

Bernardo tėtis manė kitaip, tačiau prieš advokatą buvo bejėgis. Advokato tiesa buvo stipresnė.

Tad pakvietė svečius išgerti kavos. Ir atsidusęs klausėsi toliau.

Jis sužinojo, kad kažkoks berniukas jų buto balkone šiandien elgėsi labai blogai. Jis kėlė sumaištį, trukdydamas žmonėms tvarkyti savo reikalus, iš viso miesto prisiviliojo kačių, todėl paliko niekuo dėtą miestą pelių ir žiurkių savivalei. Į gatvę mėtė daik-

tus, kurių vieta ne gatvėje. Dėl to atsirado vaivorykštė, kuri galėjo apakinti vairuotojus, ir šie galėjo padaryti daug avarijų.

- Dar nežinia, kiek butų apšvarino vagys, kol visi šunys lakstė po jųsų buto balkonu, - baigė advokatas.

- O kas per daiktai, kuriuos čia mėtė? - išdrįso paklausti Bernardo tėtis.

- Burbulai, - su panieka ištarė advokatas.

Pastabuolis linktelėjo patvirtindamas.

- Burbulai? - negalėjo suprasti Bernardo tėtis.

- Taip, muilo burbulai. Ir tai - negirdėtas dalykas. Ar galite įsivaizduoti muilo burbulus, skraidančius gatvėje? Gatvėje! Muilo! Burbulus! - piktinosi Pastabuolis.

- Be to, jie sugadino mano kliento nuosavybę, - advokato balsas vis rimtėjo.

- Smuiko dėklą, - įsiterpė Pastabuolis.

- Arba galėjo sugadinti. Jūs suprantate - sugadinti ir galėti sugadinti - tai visai tas pats. Juk jeigu ne šio piliečio pastabumas ir veiklumas... - dėstė advokatas.

Tarpdury pasirodė Bernardas, ir visi suprato, kad burbulus leido jis. Daugiau įrodymų nereikėjo.

Griežtai pažiūrėjęs į kažką bandantį sakyti Bernardą, advokatas tarė:

- Jaunuoli, jūsų nuomonės mums visai nereikia. Jūs nepilnametis. Būtų geriau, jeigu eitumėte iš šio kambario. Atminkite - už savo vaikus privalo kalbėti tėvai. Gal nepasitikite savo tėčiu?

Bernardas tėčiu pasitikėjo. Todėl grįžo į savo kambarį ir ėmė žiūrėti, kaip kito namo balkone auga gucinukas.

Gucinukas buvo keista gėlė mažais raudonais žiedais. Kiekvieną rytą jis būdavo mažytis, ne didesnis už mažą papūgą. Saulei pakaitinus, gucinukas imdavo augti. Augdavo taip greitai, kad vakarop jo ūgis siekdavo kokius du metrus. Ypač sparčiai gucinukas augdavo saulei leidžiantis. Matydavai, kaip atsiranda naujų šakelių ir lapų, kaip šakelės ilgėja ir storėja, lapai - plečiasi, kaip tarp lapų ima skleistis žiedai.

Saulei nusileidus, gucinukas imdavo trauktis. Dingdavo žiedai, lapai ir šakelės ir atrodydavo, jog gucinuko stiebas kaip teleskopinė antena - jis imdavo trumpėti. Sutemus iš gucinuko likdavo tik mažytis kamuolėlis. Iki kito ryto.

Bernardas dažnai galvodavo, kokio dydžio gucinukas būtų Šiaurėje, ten, kur vasarą diena trunka kelis mėnesius.

Šiandien kaip niekada Bernardas jautė gucinukui pavydą – suaugusiu jis norėjo tapti jau šį vakarą. Nežinia ką būtų atidavęs, kad šį vakarą jo nuomonės būtų prisireikę bent vienam žmogui.

Sutemus ir gucinukui pradėjus trauktis, pas Bernardą atėjo tėtis. Ilgai tylėjo, paskui pažvelgė kažkur į tuštumą ir pasakė:

– Matai, sūnau, įstatymų reikia laikytis.

– Bet ką bloga padariau? – nesuprato Bernardas.

– Įstatymą kartais galima pažeisti darant ir gera. Nes kas gera vienam, tas gali būti bloga kitam, – miglotai paaiškino tėtis.

– Muilo burbulai. Ką bloga jie padarė? Ir kam? – negalėjo sutikti Bernardas.

– Vien tai, kad sugadini žmogui nuotaiką, priverti jį jaudintis, yra blogai. Be to, tu galėjai sugadinti smuiko dėklą. Svetimą nuosavybę reikia gerbti.

– Tai ką dabar turiu daryti? Atsiprašyti? – paklausė Bernardas.

– Jau atsiprašiau. Privalėjau, nes esu tavo tėvas. Tėvai atsako už savo vaikų darbus.

- Tėti, tu tiki, kad padariau blogai? - Bernardas žvelgė tėčiui į akis. O šis žvilgsnį nusuko į šoną ir tyliai, tarsi netikėdamas tuo, ką sako, tarė:

- Įstatymas yra įstatymas. Ir jeigu tu jį pažeidei, tikėti nebūtina. O įstatymą pažeidei. Gal net kelis. Aš įstatymus gerbiu.

Vakarieniaujant Bernardas sužinojo, kad atsiprašymo neužteko. Išeidamas advokatas pasakė, kad kreipsis į teismą, kuris nustatys Bernardo kaltę. Ir nuspręs, kaip jį nubausti. Tiesa, paguodė, jog gali užtekti tik griežto įspėjimo - juk teismas žmones turi ne tik bausti, bet ir vesti juos į doros kelią.

Visą vakarą Bernardo mama verkė, tėtis ją ramino. Abu apie kažką šnibždėjosi, ir buvo taip gūdu, jog atrodė, kad jie visi kartu paskutinį sykį.

Prieš užmiegant Bernardui pasidarė dar gūdžiau - jis suvokė, kad pirmą kartą jo gyvenime nei mama, nei tėtis nepalinkėjo jam labos nakties.

Rytas už vakarą protingesnis

Žmonės, norėdami palengvinti gyvenimą, sugalvoja gausybę įvairiausių dalykų. Liftai skirti tiems, kurie tingi laiptoti laiptais, kastuvai – tiems, kurie, kasdami žemę, bijo nusilaužyti nagus, televizoriai – nemėgstantiems žiūrėti pro langą, meškerės – nenorintiems sėdėti namie, vonios – tingintiems kasytis. Žmonės sugalvojo, kaip išsisukti nuo indų plovimo (ėmė laikytis dietos), žiūrėjimo vienas kitam į akis (išrado telefoną), rankų paspaudimo (sugalvojo sveikinimų koncertus), pasakų sekimo (ėmė kurti animacinius serialus), meilės (išrado daug dalykėlių, apie kuriuos jie kalba kažkodėl pašnibždomis).

Gyvenimą galima palengvinti ir patarlėmis bei priežodžiais. Tūkstančius metų žmonės kuria patarles ir priežodžius, kuriais sau lengvina gyvenimą. Nenorintys dirbti save guodžia: darbas ne vilkas, į mišką nepabėgs. Tie, kurie nori įkalbėti tą nenorintį dirbti, sako: kai gali padaryti tuoj, niekad nesakyk – rytoj. Nemigos kankinami guodžiasi: anksti kėlęs nesigailėsi. Nemėgstantys sunkiai dirbti ir dėl to nuolat ieškantys pagalbininkų, sako: daug rankų didžią naštą pakelia.

Drąsiai galima teigti, kad sau tinkamą patarlę ar priežodį ras kiekvienas. O jeigu nerastų, tuoj pat ką nors sugalvotų, nes be tinkamų patarlių ir priežodžių gyvenimas pasidaro nepakenčiamas.

Prieš pat užmigdamas, tinkamą patarlę susirado ir Bernardas. O ji buvo tokia: rytas už vakarą protingesnis.

Matyt, todėl jo miegas buvo visai pakenčiamas. Tiesa, tą naktį jis pabudo net tris kartus, tačiau net keturis kartus sapnavo, kad skraido. Kaip visada, vien tik atsispyręs kojomis ir truputį mosuodamas rankomis. Apačioje vaikščiojantys žmonės jo skrendančio nematė, o tai dar labiau jį kėlė į viršų. Bet tą naktį Bernardas buvo labai atsargus – nepakildavo aukščiau medžių viršūnių. Skrisdamas nuolat žvalgydavosi, ar neartėja koks nors gandras ar varna (ore susidurti su gandru labai nemalonu, o su varna – net koku), o vos pajutęs stipresnį vėjo gūsi iškart leisdavosi žemyn.

Norėjosi kažko saugotis, nors ko – nė neišivaizdavo.

Tik daug gyvenime patyrę žmonės supranta, kad daugybė patarlių ir priežodžių gyvenimo nė kiek nepalengvina. Priešingai, žmonės jie dažnai

apgauna. Anksčiau ar vėliau žmonės praregi, tačiau būna per vėlu.

Žmonės kartoja ir kartoja, kad darbas ne vilkas ir į mišką nepabėgs, tačiau kiek tų darbų slampinėja miškuose! Jūs manote, kad jie ten gimė? Jokių būdu. Į miškus pabėgo. Miestuose ir kaimuose žmonės darbų ieško nė neįtardami, kad darbai sėdi pušynuose ir vaikštinėja eglynuose.

Esu matęs daug žmonių, gailiai verkiančių dėl to, kad anksti kėlėsi ir nespėjo išsimiegoti. Neverktų, jeigu nebūtų patikėję, kad anksti atsikėlę nesigailės.

Sakysite, daug rankų didžią našta pakelia? Deja, deja. Kur daug rankų, ten dažnai būna netvarka ir suirutė – vienos rankos našta kelia, kitos neša, trečios spaudžia žemyn, kol galų gale ta našta ką nors prispaudžia.

Tai pasakodamas, norėjau jus parengti vienam nemaloniam dalykui – pabudęs Bernardas pamatė, kad išaušo labai kvailas rytas, kvailėsnis net už vakarą. Kažkur grojo kvaila muzika, gatvėje kvailai trinksėjo mašinų durelės, ant kambario sienos krito kvaila saulės šviesa, lauke kvailai kikenė žvirbliai. Galvoje buvo taip tuščia ir kvaila, kad net nesinorėjo verkti.

Bernardas žinojo, jog tai – grėsmingas ženklas. Kai būdavo labai liūdna, jis norėjo verkti. Verkdamas, žinoma, labai retai, tačiau verkti dažniausiai ir nereikėdavo – vien noras verkti liūdesį išvaikydavo. Tada jis žiūrėdavo į vieną tašką, kol pajusdavo, kaip kažkas užlieja akis. Bet tai būdavo dar ne ašaros.

Taip išeidavo liūdesys. Pro akis.

Seniai žinoma, kad liūdesys iš žmogaus išeina pro akis. Vieniems su ašaromis, kitiems – be jų. Vieniems tyliai, kitiems – triukšmingai. Štai kodėl liūdnu žmonių akys būna didelės. O tie, kuriems linksma, neretai net užsimerkia.

Šį rytą Bernardui buvo blogai. Buvo labai blogai. Buvo labai labai labai labai blogai. Mano draugas Rabždietis sako, kad kartais būna taip blogai, kad taip blogai būti negali. Tada, sako jis, belieka tik sėdėti suglaudus ausis ir laukti, kol pasidarys geriau.

Bute viešpatavo tylą. Bernardas namie buvo vienas ir jautė, kaip iš sienų, grindų, lubų, baldų, užuolaidų ima sklisti neviltis. Nuėjo į tualetą, tačiau neviltis ėmė kilti iš klozeto. Atidarė šaldytuvą, tačiau iš konservuotų pipirų stiklainiuko ėmė veržtis tokia aštri neviltis, kad net nulėkė jo dangtelis. Vandentiekio vamzdžiuose kažkas gurgėjo, ir Bernardas

žinojo, jog iš penktojo aukšto pas jį keliauja neviltis. Negalėjo atidaryti durų į balkoną – jame, ko gero, iš pusės miesto susirinkusi neviltis nemirksédama žiūrėjo vidun pro langą ir laukė, kada Bernardas ją įsileis.

Jeigu kas nors iš jūsų kada nors manys esąs nelaimingiausias žmogus pasaulyje, tegu prisimena Bernardą. Už jį tą rytą nelaimingesnio žmogaus visame pasaulyje nėra buvę. Ir kažin ar kada bus.

Galite klausti, kodėl Bernardas buvo toks nelaimingas.

Į šį klausimą nebūtų atsakęs net jis pats. Dažnai nežinome, kodėl mums skauda, kodėl liūdna, kodėl norime verkti, kodėl kam nors pakišame koją. Matyt, liūdesys, skausmas, ašaros ar noras pakišti koją, kaip šaltas vėjas vidurvasarį, atleikia nei iš šen, nei iš ten, nei iš šio, nei iš to puola mus su visa jėga ir nudegina savo žvarba. Nudegina taip, kad imame liūdėti, verkti ar pakišame kam nors koją. O pas-kui stebimės, kaip galėjo taip atsitikti. Juk to visai nenorėjome.

Tad jeigu sunku, liūdna, skaudu ar norisi pakišti koją – laikykis. Ir lauk, kol visa tai praeis.

Bernardas taip ir padarė. Atsisėdo ir ėmė laukti. Bėgo minutės, tačiau neviltis niekaip nenorėjo

trauktis. Balkoninė neviltis vis žvilgčiojo pro langą,
vamzdžiuose gurgėjo neviltis iš penktojo aukšto,
šaldytuve po salotas tapseno pipirinė neviltis.

Buvo gūdu.

Ir tada į duris kažkas pasibeldė.

Belsk, ir tau atidarys, ir atidaryk, jeigu beldžia

Mūsų laikais žmonės beveik nebemoka belstis. Jie taip įprato naudotis skambučiais, kad, skambučio neradę arba jam sugedus sutrinka. Vieni duris ima spardyti. Kiti skambina telefonu ir prašo įleisti. Dar kiti kiek išgalėdami šaukia: poniam, įleisk mane, įleisk!

Pažįstu vieną žmogų, kuris nemoka spardyti, neturi mobiliojo telefono, o jo balsas labai silpnas. Netikėtai sugedus durų skambučiui, jis niekaip negalėjo įsiprašyti į namus, todėl buvo priverstas nakvoti laiptinėje, prie savo durų. Ten jis išbuvo tris paras, kol, jo nesulaukusi, žmona paskambino į policiją ir pranešė, kad vyras negrįžta namo. Policija atvažiavo ir rado vargšėlį laiptinėje išsigandusį, sušalusį, išbadėjusį ir iš nusilpimo negalintį ištarti nė žodžio. Jo nė trupučio nepaguodė ir tai, jog policininkai, norėdami, kad žmogus kuo greičiau patektų į namus, duris išlaužė. Jie irgi nemokėjo belstis.

O senovėje žmonės belstis mokėjo. Nuo vaikystės buvo to mokomi, nes su tuo, kuris nemokėjo belstis, niekas nė nesisveikindavo. Kiekvienas belsdavosi

savaip. Išgirdus beldimą, nereikėdavo nė klausti, kas atėjo. Būdavo aišku vien iš beldimo. Vieni belsdavosi tyliai, lėtai ir ilgai, kiti – trumpai ir garsiai, treči – ryžtingai, ketvirti – klausiamai, penkti – meiliai, šešti – iškilmingai. Kai kurie žmonės duris krapštydavo nagais, kiti į jas trindavo kaktą, dar kiti duris švelniai plekšnodavo liežuvio. Teko skaityti apie žmogų, kuris belsdavosi ausimis, tiksliau, smarkiai sukiodamas galvą, ausimis duris plekšnodavo.

Kojomis nesibeldavo niekas. Senovėje žmonės kojomis vien vaikščiodavo.

Bet net senovėje niekas nesibeldavo taip, kaip dabar beldėsi į Bernardo duris. Atrodė, į duris tarsi kažkas kvėpuotų. Tyliai tyliai, švelniai švelniai. Kaip kvėpuoja miegantys žmonės, staiga pajutę sėlinant spalvotą sapną ir bijodami jį nubaidyti.

Tokio beldimo joks normalus žmogus išgirsti negali.

Jį reikia pajusti. O kad pajustum, tave turi būti apėmusi baisi neviltis, ji turi liūsti iš klozeto, vandentiekio, konservuotų pipirų. Ir dar daug nevilties turi būti balkone. Ten ji turi būti susirinkusi mažiausiai iš pusės miesto.

Bernardas beldimą pajuto. Kaip įpratęs pažiūrėjo pro akutę. Laidinėje buvo tuščia. Tačiau jis jautė,

kad anapus durų kažkas yra. Kažkas tyliai kvėpavo, nekantriai trypčiojo. Bernardas girdėjo, kaip tas kažkas rauko antakius, tampo lūpas, vos vos mirkčioja.

Tėvai Bernardui buvo įkalę į galvą, kad durų nepažįstamam žmogui atidaryti negalima. Tačiau dabar anapus durų nebuvo jokie žmogaus. Žinoma, koks nors piktadarys, žūtbūt norėjęs patekti į butą, galėjo atsitūpti ar atsigulti, kad jo nebūtų matyti pro durų akutę. Tačiau ši mintis Bernardui pasirodė tokia neįtikėtina (ar įmanoma įsivaizduoti tupintį ar gulintį piktadarių?), kad duris jis atidarė nedvejodamas.

Laiptinė buvo tuščia, tokia tuščia, kad tuštesnės niekada nebūna. Joje paprastai voliojasi viena kita šiukšlė, kažkur girdėti durų trinksėjimas, bėgioja skersvėjis. Dabar laiptinė – tarsi šluote iššluota, joje nebuvo girdėti nė menkiausio garso, o oras – ramut ramutėlis.

Nusivylęs Bernardas duris užtrenkė. Tik jas rakindamas pajuto, kad kažkas švelnus brūkštelėjo per jo kojas.

Beveik neįtikėtina. Bet ką daryti, kad taip buvo?

Žmonėms vienatvė nepatinka.

Netgi tiems, kurie sako, kad nori būti vieni. Šitie žmonės vieni nori būti tik tuo metu, kai taip sako. Pabandykite palikti tokį žmogų vieną, ir, praėjus kelioms minutėms (dažniausiai), valandoms (rečiau) arba dienoms (labai retai), jis ims po truputėlį sukio-tis ten, kur būna žmonių. Mėgins jiems ką nors patarti, stengsis padėti.

Nieko keista. Tada, kai jis sakė, jog nori būti vie-nas, nuotaika bendrauti netiko. O gal jis buvo pavar-gęs ar sirgo, gal tiesiog norėjo pabūti vienas.

Ir liko vienas. Draugai ir pažįstami nuėjo žaisti, šokti, valgyti torto, pjaustyti kopūstų ar klijuoti padangų, ir vienišiaus noras pabūti vienam pamažu ėmė tirpti. Kai sutirpo visai, vienišius dar kažkiek laiko priešinosi naujam norui – grįžti pas tuos, kuriuos ką tik paliko. Bet naujasis noras jį įveikė, ir po kiek laiko vienišius atsargiai prisiartino prie žaidžiančių, šokančių, valgančių tortą, pjaustančių kopūstus ar klijuojančių padangas. Jis ėmė patari-

nėti, kad ir nelabai vykusiai. Ir padėti. Kad ir nelabai tinkamai.

Jis vėl negalėjo būti vienas.

Niekas iš mūsų negali būti vienas.

Vienišumą nelabai mėgo ir Bernardas. Jis norėjo turėti draugų, tačiau seniai suprato, kad draugai – ne kriaušės ir kioske jų nenusipirksi. Be to, jam atrodė, jog pirmiausia jis turi pamatyti simpatišką šunį, priprasti prie tėvuko ir močiučių bei įrodyti sau, kad yra laimingas. Ir tik tada įsigyti daug draugų ir draugių, su kuriais galėtų būti kad ir visą parą.

Todėl tos vasaros pradžioje jis ir sėdėjo namuose vienas. Puikiai žinodamas, kad čia jis kaip tvirtovėje. Kad niekas be jo leidimo neateis.

Tačiau šį kartą jis pajuto, jog namie kažkas yra.

Ir neapsiriko. Virtuvėje prie stalo sėdėjo kažkoks padariukas, kurio Bernardas kaip gyvas nebuvo matęs. Jis buvo nedidelis, kaip vidutinio dydžio šuo. O panašus į katiną. Tokios pačios ausys, tokia pati nugara. Tačiau padarėlis buvo panašus ir į šunį. Šuns snukutis, šuns akys. Katšunis, – iškart minityse jį praminė Bernardas. Lygiai taip pat padarėlį buvo galima pavadinti ir šunkačiu, tačiau šis žodis Bernardui nelabai patiko. Tiesa, ne itin patiko ir

katšunis, bet ką daryti, kai esi užklyptas netikėtai ir reikia skubiai galvoti, kokia kalba su netikėtu svečiu reikia sveikintis.

Katšunis sėdėjo atsirėmęs priekinėmis kojytėmis į virtuvės stalą. Jo kailiukas buvo apaugęs trumpučiais labai tankiais gaurais. Kailiuku kartais perbėgdavo vos matoma bangelė. Tarsi silpnas vėjo gūsis per vasaros pievą. Užriesta į katino panašia uodega jis tyliai tukseno į sieną, prie kurios stovėjo suolas. Žaliai mėlynai geltonai pilkomis akimis jis žvelgė į Bernardą. Tokią keistą akių spalvą sugalvojo pats Bernardas, nes ji kas akimirką keitėsi.

Bernardas pajuto, kad nuo padarėlio kažkas sklinda. Kažkas, ko jis laukė visą rytą. Metęs žvilgsnį į balkoną, pamatė, jog ten tuščia. Neviltis, tik prieš kelias akimirkas bandžiusi patekti į vidų, buvo dingusi.

Nors Bernardas žinojo, jog nei šunys, nei katės nekalba, jis visai nenustebo, kad katšunis prabilo. Viskas buvo taip neįprasta ir netikėta, kad nuostabą teko pamiršti.

- Norėčiau atsigerti. - Katšunio balsas buvo tylus, tačiau aiškus.

- Vandens, sulčių, pepsikolos ar dar ko nors?

- Dar ko nors.

- Dar yra pieno. Bet jis šaltas ir pasterizuotas, - Bernardas žinojo, jog katės ir šunys mėgsta šiltą pieną.

- Noriu šilto ir šviežio.

Norėdamas įrodyti, jog šilto ir šviežio pieno nėra ne tik šaldytuve, bet ir visuose namuose, Bernardas atidarė duris į tėvų miegamąjį, į savo kambarį, vonią ir tualetą (nors labai retai kas šviežią pieną laiko tualete), atlapojo visas sienines spintas, virtuvines spinteles ir net parodė tėčio įrankių dėžę. Jeigu kas nors būtų paklausęs, kodėl jis pakėlė net klozeto dangtį, Bernardas nebūtų sugebėjęs rasti jokio atsakymo.

Jis būtų pamiršęs netgi visada jį gelbėjusį atsakymą, kurio, kaip gelbėjimosi šiaudo, jis griebdavosi paklaustas, kodėl jis daro kokią nors kvailystę. Nerasdamas tinkamo atsakymo, tada išpyškindavo: todėl, kad toks gimiau. Šis atsakymas iš vėžių išmūšdavo ne tik mamą ir tėtį, bet ir rūstųjį tėvuką.

Šį kartą, pažvelgęs į katšunį, Bernardas kažkodėl pasakė:

- Aš gimiau kitoks.

Katšunis tylėjo. Jei ne geltonas žalias rudas violetinis oranžinis jo žvilgsnis, įsmeigtas į Bernardą, būtų pamanęs, kad jis nieko nemato ir negirdi.

Bernardas atidarė ir šaldytuvą. Trečioje nuo viršaus lentynoje, ąsotyje, kuriame paprastai mama laikydavo savos gamybos girą, šį kartą buvo pienas. Dar neištraukęs ąsočio iš šaldytuvo, Bernardas pajuto nuo jo sklindančią šilumą. Ir dobilų kvapą.

Ąsotyje buvo šviežias, ką tik pamelžtas pienas.

Žinau, kad ne vienas jūsų dabar nusipurtytys. Šviežią, ką tik pamelžtą pieną mėgsta tik katės ir šunys. Ir dar ką tik atsiradę veršiukai. Žmonės tokio pieno nemėgsta. Tiksliau, tokį pieną mėgsta labai mažai žmonių. Vienas kitas suaugusysis, labai retas jaunuolis ir beveik niekas iš vaikų.

Mūsų organizmai, pripratę prie traškučių, picų, krepšinio, dūmų, televizijos ir šviesoforų, negali pakęsti šviežio pieno. Niekas keista – jame yra medžiagų, kurios, patekusios į žmogaus organizmą, ima pjautis su televizijos serialų, reklamų, laikraščių dažų ir fejerverkų dūmų likučiais. Nesvarbu, kas nugalės – vykstant tokiai aršiai kovai, žmogus jaučiasi neramus, jam nesinori būti vienoje vietoje, jis trypčioja kojomis ir plasnoja alkūnėmis, jį ima erzinti pati švelniausia muzika. Todėl daugybė žmonių, saugodami savo sveikatą, šviežio pieno negeria. Paklauskite, kodėl jie neatsisako serialų, krepšinio, reklamos ar laikraščių? Atsakymas labai paprastas –

serialų gauti daug lengviau negu šviežio pieno, o laikraščiai, krepšinis, reklama ir dūmai patys lįste lenda į žmogų. Net jeigu žmogus to visai nenori.

Šviežią pieną mėgsta tik girių pakraščiuose gyvenantys senukai, bet tokių senukų yra labai mažai. Todėl pieno supirkėjai reikalauja, kad karves pamelžę žmonės pieną kuo greičiausiai atšaldytų. Supirkėjai bijo, jog į miestą nuvežtame piene šiek tiek bus šviežio, todėl daug žmonių nuo tokio pieno susirgs ir nebepirks.

Šviežią pieną gali gerti tik labai stiprūs žmonės.

Bernardas, pamiršęs, kad šviežio pieno nemėgsta, pripylė du puodukus. Vieną pastūmė katšuniui, kitą apsikabino pats. Pažvelgęs virš garuojančio pieno (taip virš pamiškės pievų, kaitinant popiečio saulei, garuoja tyła ir šiluma), Bernardas pamatė, kad katšunis irgi žiūri į jį pro puoduko viršų. Jų abiejų žvilgsniai susitiko, ir Bernardas išvydo, jog katšunio akys dabar visai žalios.

O pienas skleidė tokią šilumą, jog Bernardas pajuto – ką tik balkone jo tykojusi neviltis pasitraukė ne tik iš jų gatvės, bet ir iš miesto. Jis net ėmė abejoti, ar neviltis apskritai kur nors yra ir ar kada nors buvo.

Kai puodukai ištuštėjo, Bernardas įpylė dar, pas-
kui – dar. Katšunio ūsai pabalo, ant jų galų pakibo
pieno lašeliai, kuriuos svečias, baigęs paskutinį puo-
delį, staigiai suktelėjęs galvą išmetė į viršų ir bekrin-
tančius ilgu liežuviu vikriai pagavo.

Pirmą kartą Bernardas įsinorėjo ūsų. Ir ilgo lie-
žuvio, kuriuo galėtų gaudyti nuo ūsų krintančius
šviežio pieno lašus.

Nieko nesakydamas, katšunis staiga nušoko nuo
suolo ir pasuko laukųjų durų link. Bernardas – iš
paskos. Praeidamas pro šaldytuvą, jis trinktelėjo
delnu į jo šoną. Į tą patį, kuriuo vakar slystelėjo sau-
lės spindulys. Šonas vis dar buvo šiek tiek šiltesnis.
Ir baltesnis.

Iki stebuklo buvo dar toli, tačiau kažkas vyko.
K kažkas neįprasta.

Muilo burbulų šventė

Vėlyvą vasaros rytą gatve ėjo berniukas ir katinas. Taip būtų pasakęs ne vienas žmogus. Tačiau kiti žmonės būtų pasakę, kad gatve keliavo berniukas ir šuo.

Ir vieni, ir kiti būtų klydę. Ir būtų buvę teisūs. Nes gatve keliavo Bernardas ir katšunis, kuris panašus ir į katiną, ir į šunį.

Tiesa, niekas jų nepastebėjo. Nors didžioji pietų pertraukos skuba dar nebuvo prasidėjusi, žmonėms gatvėje berniukai ir katinai ar berniukai ir šunys visai nerūpėjo.

Katšunis nė žingsnio neatsiliko nuo Bernardo, ir tik labai pastabus žmogus būtų pamatęs, kad ne Bernardas renkasi kelią, o katšunis.

Neilgai trukus jie atsidūrė prie mergaitės Am Hū namo. Aišku, Bernardas nežinojo, kas čia gyvena. Bet atrodė, kad katšunis viską žinojo labai gerai. Juk ar verta eiti prie kokio nors namo, kai tų namų mieste tūkstančiai, jeigu nežinai, kad jis susijęs su mūsų istorija?

Balkone pasirodė Am Hū. Šiandien į muzikos mokyklą jai eiti nereikėjo. Tai buvo ypatinga diena,

nes žmogus, pradėjęs dainuoti, šokti ar groti, sustoti negali nė vieną dieną.

Pasirodo, šiandien muzikos mokykloje taisė duris, langus, spynas ir pianinus, todėl ji buvo uždaryta. Am Hū nuobodžiavo. O gal priešingai – džiaugėsi, nes yra muzikantų, kurie už viską labiausiai nemėgsta muzikos. Niekas nebūtų galėjęs pasakyti, ar Am Hū muziką mėgsta, nes ji buvo tokia tyli ir rami, kad apie tai, ką ji mėgsta ir ko nemėgsta, nežinojo ne tik jos tėvai, draugai ir pažįstami, bet net ir ji pati. Am Hū darydavo viską, ką jai liepdavo daryti kiti, ir tuo ji buvo visai patenkinta. Susimąstyti, ar patinka groti smuiku, jai niekada neateidavo į galvą.

Pažinojau vieną mergaitę, kuri dainuoti turėjo mokytis tik todėl, kad tai patiko jos mamai. Pati mergaitė dainavimo nekentė. Už pietums skirtus pinigus ji pirkdavo ledų ir šalto limonado, kad imtų skaudėti gerklę, nors nekentė ir ledų, ir limonado. Namuose tyčia palikdavo natų sąsiuvinius, kad nereikėtų mokytis. Kelias dienas nesiprausdavo, kad atrodytų negražiai ir jos neleistų į sceną. Vargu ar verta sakyti, kad šukas ir batų šepečius ji pamedavo tyčia, tad nesišukuodavo ir nevalydavo batų. Mergaitė nesimokydavo fizikos ir chemijos, kad ją

paliktų po pamokų ir nereikėtų eiti į muzikos mokyklą.

Taip ji tapo didele gudruole ir užaugusi savo gudrumu užsidirba daug pinigų. O kai nusibosta dirbti, pasislėpusi ima tyliai tyliai dainuoti. Dainuoti dabar jai patinka. Ir gailisi, kad tada, vaikystėje, nuo dainavimo stengėsi išsisukti. Jeigu nebūtų išsisukinėjusi, dabar mokėtų daug daugiau dainų, ir malonūs jos vienišo dainavimo vakarėliai būtų daug ilgesni.

Am Hū į balkoną išėjo, turėdama keistą tikslą.

Ji ruošėsi leisti muilo burbulus.

Tobulai sutvarkytas pasaulis, kurio gatvėse iki šiol nebuvo jokių skraidančių burbulų, kažkodėl ėmė keistis. Tylioji mergaitė Am Hū pirmą kartą gyvenime nusprendė leisti muilo burbulus. Į gatvę. Nusprendė niekieno neliepiama, nepasiklausus nei tėčio, nei mamos, neperskaičius apie tai knygoje.

Apsiriktų tie, kurie manytų, jog ją užkrėtė Bernardo pavyzdys. Am Hū niekada neimdavo pavyzdžių iš berniukų. Be to, tai, ką vakar darė Bernardas, jai nepatiko. Vien dėl to, kad kažkoks nepažįstamas praeivis ją sugavo, šiurkščiai bandė iškvosti jos vardą, atėjo į jos namus. Nemalonią vakarykštę

istoriją Am Hū visą vakarą stengėsi pamiršti ir rytą jos visai nebeprisiminė.

Am Hū tą rytą ėmė leisti muilo burbulus pati nežinodama kodėl.

Savo gyvenime muilo burbulų ji niekada nebuvo leidusi, matyt, todėl jie buvo tokie dideli ir gražūs. Leidosi tyliai ir iškilmingai dairydami į šonus. Vėjas, dūkęs visą rytą, nurimo ir leido burbulams skristi ten, kur jie norėjo. Trapūs ir švelnūs burbulai leidosi ir, pasiekę gatvės asfaltą ir šaligatvio plyteles, linksmi sproginėjo.

Ar žinote, kodėl burbulai sproginėja linksmi? Todėl, kad žino, jog į jų vietą tuoj nusileis kiti jų broliai. Dar lengvesni ir linksmiau sproginėjantys. Be to, žino – jiems sproguos, pasklis gero žmogaus, juos išpūtusio, kvapas. Ir tuoj susirinks katės, šunys, ir jiems bus gera, o tą gerumą jie parneš savo namų sienoms, šeiminkams ir jų vaikams.

Burbulai yra vieninteliai padarai pasaulyje, kurie džiaugiasi todėl, kad jų tuoj neliks.

Matyt, po Am Hū balkonu kvapas buvo toks geras, kad ėmė rinktis ne tik šunys ir katės, bet ir kiti gyvūnėliai, kurių uoslė ne tokia jautri kaip katinų ir šunų. Bernardas pamatė kelias peles, jūrų kiaulytes ir žiurkėnus. Iš žemės išlindo kurmis, kaž-

kur pasigirdo kamanių dūzgesys, virš balkono ėmė nardyti kregždės, iš už kampo, tempdama nutrauktos grandinės galą, pasirodė ožka.

Prasidėjo gyvūnų šventė.

Bernardas apstulbo. To jis dar nebuvo matęs. O katšunis į burbulus, kamanes ir ožką žiūrėjo ramiai, be jokių jausmų. Tik ant jo kailiuko kartais pasirodydavo šviesesnės dėmelės, o akys nustojo keisti spalvą. Vogčiomis žvilgtelėjęs į katšunio akis, Bernardas pamatė, kad jos pasidarė aukso spalvos. Tokios šiltos aukso spalvos Bernardas dar niekada nebuvo matęs.

Žinoma, gatvėje pasirodė ir Pastabuolis. Žinoma, jis pamatė ir gyvūnėlius, ir burbulus, ir Am Hū. Žinoma, jis ėmė piktintis. Žinoma, į tą jo pasipiktinimą niekas nekreipė dėmesio.

Burbulai leidosi, gyvūnėliai šventė, Bernardas bandė atsipeikėti iš apstulbimo, o katšunio akys buvo šilto aukso spalvos.

Pastabuolis išsitraukė mobilųjį telefoną ir paskambino advokatui. Advokatas pasirodė taip greitai, tarsi būtų stovėjęs už kampo ir laukęs Pastabuolio skambučio.

Advokatai paprastai kalba nemąstydami. Nieko keista – kai turi tiek daug tiesų, mąstyti nebereikia.

Tereikia išsirinkti pačią tinkamiausią, ją apžiūrėti, apuostyti ir palaižyti. Jeigu tiesą atidžiai apžiūrėsi, rūpestingai apuostysi ir neskubėdamas aplaižysi, žodžių, kuriuos reikia sakyti, atsiras savaime.

Nurijęs seiles, atsiradusias laižant tiesą, advokatas išsižiojo. Ir... susičiaupė.

Pirmą kartą gyvenime jis nežinojo, ką sakyti. Pirmą kartą gyvenime prarado amą. Maža to – buvo pirmasis advokatas pasaulyje, praradęs amą.

Buvo dėl ko. Visa gatvė buvo vien iš muilo burbulų. Jie leidosi iš visų namų, iš kiekvieno balkono, kiekvieno lango. Burbulai pylėsi iš pravažiuojančių automobilių, skrido pro parduotuvių ir laikraščių kioskų duris bei langus.

Ir visur buvo matyti susikaupę ir rimti vaikų veidai. Tai vaikai leido tuos burbulus. Gyvūnėliai, paukščiai ir vabalai kaip išprotėję traukė burbulų kvapą. Jie atrodė tarsi apsvaigę.

Būna, kai visi kokio nors miesto vaikai kaip užsikrėtę ima dainuoti. Arba kaip patrakę lakstyti. Arba verstis kūlio. Arba juoktis.

Prisimenu, kaip kartą į vieną nepažįstamą miestą atvažiavau kaip tik tuo metu, kai visiems miesto vaikams užėjo noras dovanoti gėles. Pritūpiau, kai,

tik išlipus iš autobuso, pribėgo berniukas ir, oriai nusilenkęs, man įteikė tulpę.

Pamaniau, kad jis apsiriko. Yra žmonių, kurie mėgsta dovanoti gėles savo draugams ir pažįstamiems, grįžusiems iš tolimų kelionių. Aš nebuvau to berniuko pažįstamas, todėl norėjau pasakyti, jog jis suklydo.

Nespėjau. Pamačiau, kaip kažkokia mergaitė pribėgo prie ką tik man tulpę dovanojusio berniuko ir tūptelėjusi jam padovanojo rožę. Berniukas gautą rožę padovanojo autobuso vairuotojui. Autobuso vairuotojas nusivijo pro šalį bėgančią maratonininkę, norėdamas rožę padovanoti jai.

Apsidairęs pamačiau daugybę vaikų, vienas kitam dovanojančių tulpes, gvazdikus, rožes, ramunes. Ką tik gautas gėles vaikai iš karto dovanodavo kitiems vaikams, šie – dar kitiems. Gėlių vaikai įteikdavo ir suaugusiems, ir šie imdavo iš karto dairytis, kam jas dovanoti.

Gautą tulpę padovanojau ledų pardavėjai, o ši, gavusi gėlę, tirštai nuraudo ir ėmė deklamuoti eilėrašį apie baltą pūgą ir purpurines sutemas.

Atrodė, mieste banguoja geltonos žalios raudonos mėlynos oranžinės violetinės ir dar tūkstančio kitų

spalvų kilimas – tiek daug gėlių buvo mieste ir tiek daug vaikų jas nešiojo.

Štai kokį stebuklą mačiau viename mieste.

O Bernardo mieste tą rytą senas kiemsargis, gyvenime matęs šilta ir šalta ir puikiai pažįstą miestą bei jo vaikus, suprato, kad atėjo laikas visiems miesto vaikams leisti muilo burbulus.

Praskrido lėktuvas. Paskui jį – nutįsęs burbulų pėdsakas. Advokatas suprato, kad burbulų, ko gero, pilnas visas pasaulis.

Deja, kiekvienas pastabuolis mato tik tai, ką nori matyti. Tuo tą rytą būtų įsitikinę visi, stebėję šią keistą sceną. Mūsų Pastabuolis matė tik mergaitės Am Hū burbulus. Jis džiaugsmingai pasakė advokatui:

– Mūsų laukia dar viena byla. Ir kas čia dedasi? Per dvi dienas du tokie baisūs atvejai...

Advokatas nebuvo toks uolus.

– Atrodo, kad teisiškai šios bylos neturi jokios perspektyvos. Per daug atsakovų, – niūriai ištarė jis.

Pamatęs nuostabą Pastabuolio veide, visa tai jis išvertė į normalių žmonių kalbą:

– Burbulus leidžia visi. Argi galime iškelti bylas visam miestui?

Vargu ar verta pasakoti, ką paskui kalbėjo Pastabuolis ir advokatas. Kalbėjo daug ir ilgai, kartais abu vienu metu, kartais po vieną, kartais garsiai, kartais pašnibždomis, kartais mosuodami rankomis, kartais trepsėdami.

Galų gale jie susitarė. Pirma – kovoti su visu miestu neįmanoma. Antra – įstatymai leisti burbulus nedraudžia. Trečia – burbulai gatvei visai neblogai tinka. Ketvirta – muilo pūslai gatvei netgi naudingi – ją nuplauna.

Bernardo burbulus jie pamiršo. Pamiršo ir tai, kad šiandien po pietų rengėsi eiti į miesto teismą ir prašyti iškelti bylą Bernardo tėvams.

Bernardui dėl to buvo netgi liūdna. Teisme, jis manė, būtų tapęs didvyriu. Juk ne kiekvienam ateina mintis tokiu būdu plauti miesto gatves. Ir ne kiekvienas susilaukia tiek daug sekėjų.

– Nenusimink, – už skverno jį peštelėjo katšunis. – Tavęs laukia dar daug nuotykių.

Bernardas tais žodžiais patikėjo. O jūs?

Kaip sveikintis

Vakare Bernardas ir vėl ilgai nemiegojo. Bet kaip šis vakaras skyrėsi nuo vakarykščio! Vos užsimerkus akyse pasirodydavo daugybė muilo burbulų. Vieni kildavo, kiti leisdavosi, tretį kybodavo nejudėdami, o tarp jų visų tarsi vijurkai nardė gausybė mažiųjų burbuliukų. Nebuvo matyti daugiau nieko, tik burbulai. Užtat jautei, kaip oras prisipildo lengvumo. Lengvumo, štai ko man trūko, – staiga suprato Bernardas.

Iki šiol jis gyveno rimtai ir tvarkingai. Ir tuo didžiavosi. Gal dėl to, kad juo džiaugėsi kaimynai, didžiavosi mama ir tėtis. O dabar jis staiga panorė išdykauti. Tik niekaip nesugalvojo, ką iškrėsti.

„Tiek to, – galvojo jis. – Rytoj būtinai ką nors iškrėsiu.“ Nuo minties, kad ir jis gali padaryti ką nors tokio, už ką suaugusieji vaikus bara, Bernardui pasidarė taip linksma, kad, palindęs po antklode, ėmė net kikenti. Jis netgi pagalvojo, ar nepadarius ko nors, už ką suaugusieji, bent jau tie, kurie visai neturi fantazijos, bet turi kvailą galvą ir suragėjusią širdį, vaikus muša.

Suaugusieji nuo vaikų skiriasi dar ir tuo, kad turi ilgesnes rankas. Matyt, todėl ne vienas jų mano, jog tai jiems suteikia teisę vaikus mušti. Paprastai tokių suaugusiųjų gyvenimas yra liūdnas ir bespalvis. Atsi- gauna jie tik skaniai pavalgę ir garsiai atsiraugėję.

Ir dar tada, kai pastebi, jog vaikas daro ką nors, už ką jį galima primušti.

Vieni suaugusieji mano, kad vaikus reikia mušti už neišmoktas pamokas, kiti – už garsiai pasakytą žodį, treči – už tai, jog vaikas nori to, ko nenori suau- gusieji. Pavyzdžiui, žaislo.

Yra ir tokių, kurie vaikus muša už tai, kad šie juo- kiasi. Taip, taip, mielieji, už tai, kad vaikai juokias. Toks suaugusysis besijuokiančiam vaikui pirmiausia sako: elkis rimtai. O vaikui atrodo, kad rimčiausi yra tie, kurie juokiasi.

Beje, vaikai neklysta.

Deja, kai kuriems suaugusiesiems atrodo, kad rimčiausi yra tie, kurie nuo ryto iki vakaro vaikšto susiraukę, pikta panosėje murma ir sugniaužtų kumščių neatgniaužia netgi krapštydamiesi nosis.

Besijuokiantis vaikas, išgirdęs, kad turi elgtis rim- tai, ima juoktis dar labiau. Tada suaugusysis pasako kitaip: kam sakiau? Elkis rimtai.

Vaikas, žinoma, mano, kad sakė ne jam. Ir dar garsiau juokiasi.

Suaugusysis pro sukąstus dantis iškošia: paskutinį kartą sakau, elkis rimtai.

Vaikui atrodo, jog suaugusysis daugiau nebesakys nieko, ir juokiasi dar linksmiau.

Ir iš tiesų suaugusysis daugiau nebesako nieko. Jis vaiką ima mušti. Už tai, kad šis juokiasi.

Apskritai nuo garsiai raugėjančio suaugusiojo su kvaila galva, suragėjusia širdimi ir ilgomis rankomis vaikas mušti gali gauti už bet ką.

Mušamas vaikas priešintis negali. Jam leidžiama tik verkti. Jeigu vaikas nuo suaugusiojo bandys bėgti ar įkąs jam į ranką, mušti gaus dar daugiau.

Įdomu, kad suaugusieji vaikų mušimą vadina auklėjimu. Niekaip nesuprantu – jeigu kas nors bent piršto galiuku palies kitą suaugusįjį, už tai gali būti nutemptas į teismą. O štai vaiką mušti gali – visi sakys, kad nori vaikui gera.

Tiesa, tie suaugusieji, kurių nervai silpnoki, bet vaikus mušti vis tiek nori, mušimą vadina lupimu. Tarsi vaikas būtų apelsinas ar bananas, o jie ruošęsi tą vaiką nulupę valgyti.

Bernardui savo tėvų dėl to bijoti nereikėjo, nes jo tėtis sakydavo, kad vaiko mušti jis niekaip nega-

lėtų. Tačiau Bernardas ne sykį matė mušamus vaikus. Gatvėje, autobuse, kieme, parduotuvėje. Kartais suaugusiuosius ištikdavo tarsi kokia epidemija – mušamus vaikus per dieną Bernardas matydavo kelis kartus. Mušdavo juos mamos, močiutės, tėčiai, netgi vyresnieji broliai ir sesė.

Bernardui tada būdavo taip skaudu, jog atrodydavo, kad muša jį patį.

Kažkodėl šį vakarą Bernardas ilgai svarstė, kaip jaučiasi mušamas vaikas. „Turbūt nelabai kaip“, – mąstė jis.

Ir tada jis suprato, kodėl suaugusieji vaikus dažnai muša per užpakaliukus. „Kad nereikėtų žiūrėti jiems į akis“, – netikėtai atėjo atsakymas. – Jeigu mane kas nors muštų, atsistočiau prieš didelį veidrodį. Tokį, kuriame mane mušantis matytų save. Ir mano akis.“

Ši mintis Bernardui pasirodė tokia įdomi, kad prieš užmigdamas svarstė, ką reikėtų iškrėsti, kad neišlaikytų ir tėtis. Imtų Bernardą mušti, o Bernardas žiūrėtų jam į akis. Nemirksėdamas. Ir stengtųsi neverkti.

Rytas buvo toks pats, kaip ir kiekvienas rytas. Toje pačioje dangaus vietoje kabėjo taip pat apvali saulė, prie laiptinės sustojo tas pats kaimyno automobilis,

į kurią įlipo vis tokia pati kaimynė, po tą pačią balkoną palangę vaikščiojo tie patys balandžiai. Radijas transliavo tokias pačias žinias, taip pat švietė elektros lemputė, iš čiaupo bėgo toks pats vanduo.

Bernardas visada buvo įsitikinęs, kad žmonės išprotėtų, jeigu kasdien pabustų vis kitoje vietoje, į mokyklą arba darbą turėtų važiuoti vis kitu keliu, kas vakarą grįžtų vis į kitus namus, o pas vaikus pareitų vis kiti tėčiai ir mamos. Tada žmogus kasdien turėtų vadintis vis kitu vardu, valgyti vis kitokius valgius ir draugauti vis su kitais draugais.

Pagalvojus apie tai, Bernardui norėjosi, kad kasdien tuo pačiu laiku tokiu pačiu balsu skalytų tas pats kaimynės šuniukas, toje pačioje vietoje tuo pačiu laiku sustotų tas pats to paties kaimyno automobilis, saulė kas rytą kaitintų tą patį šoną, o radijas kasdien praneštų tas pačias žinias.

Jam patiko pastovumas.

Šį kartą Bernardas žinojo, kad rytas kitoks. Ir – labai keista – tai jam irgi pataiko. Pirmą kartą gyvenime.

Todėl, užuot sėdėjęs virtuvėje ir kaip kiekvieną rytą nuo devintos iki pusės dešimtos abejingai spoksojęs į jos sieną, jis stovėjo prieškambaryje ir žiūrėjo į buto duris.

Taip žiūri stotelėje laukiantys žmonės į ten, iš kur turi atvažiuoti jų autobusas ar troleibusas. Nors žino, kad nei vienas, nei kitas kokią valandą dar nepasirodys, vis tiek kaip užburti akimis gręžte gręžia tolimąjį gatvės galą. Saulė žilpina akis, vėjas vasarą į jas žeria smėlį, o žiemą – sniegą, tačiau žmonės žiūri ir žiūri. Visi kaip vienas, nemirksėdami, neištardami nė žodžio, nesidairydami į šonus, net jeigu kažkur ima riaumoti iš zoologijos sodo pabėgę liūtai ar vidury sausio užkukuoja gegutė.

Tie žmonės laukia.

Ar pastebėjote, kad tose vietose, kur pasirodo žmonių taip laukiami autobusai ir troleibusai, namų sienos daug labiau apsilaupiusios? Žinote, kodėl? Taip, jūs teisūs – žvilgsniais tai padarė autobusų ir troleibusų laukiantys žmonės. Niekas taip nenulaupo nuo sienų dažų, kaip nekantrūs žmonių žvilgsniai.

Tą rytą Bernardas laukė taip, kaip žmonės laukia stotelėje. Neatplėšdamas akių nuo durų. Nemirksėdamas. Nekreipdamas dėmesio į vis labiau stiprėjantį norą nueit į tualetą ir į po kaktą ropinėjančią musę.

Todėl nereikia stebėtis, kad katšunį jis pajuto šiam dar nespėjus pašlamenti į duris. Plačiai jas atvėrė – taip duris atveriamė tik tiems, kurių lau-

kiame. Ir žiūrėjo, kaip katšunis į kilimėlį iškilmingai pasitrynė kojytes, nors jos buvo visiškai švarios. Paskui rimtai apsidairė aplinkui, tarsi tikėdamasis, kad jį sutiks dar kas nors. Nuėjo į virtuvę, atsisėdo į tą pačią vietą kaip vakar ir pasakė:

- Nesistebėk, kad nesisveikinu. Žmonės per daug laiko praleidžia sveikindamiesi.

- Bet mane visada mokė, kad turiu sveikintis, - nesuprato Bernardas.

- Sveikintis reikia širdimi, o ne žodžiais. - Ginčytis su katšuniu buvo neįmanoma.

Mano draugas Rabždietis, žiūrėdamas, kaip žmogus sveikinasi, gali ne tik pasakyti, koks tas žmogus yra, bet ir ką jis valgo ir ar miegodamas knarkia.

Yra žmonių, kurie sveikinasi su visais. Visiems jie kaišioja savo rankas, kartais net abi iš karto. Rytais visų klausinėja, kaip išsimiegojo, dieną - kaip papie-tavo, vakarais - kada eis miegoti, o naktimis - ką sapnuoja. Paskambina vidurnaktį kokiam nors savo draugui ar pažįstamam ir paklausia, ką tas sapnuoja.

Šiems žmonėms sveikintis taip patinka, kad su tuo pačiu žmogumi jie gali sveikintis kelis kartus per parą. Kam nors pastebėjus, kad šiandien jie jau sveikinosi, linksmi atšauna, kad daug kartų sveikintis rekomenduoja gydytojai.

Kiti žmonės sveikindamiesi susilenkia prieš tuos, kurie yra stiprūs ir galingi. Pasisveikinę jie bando iš galingųjų atimti portfelius, skrybėles, skėčius ir akinius. Atseit nori iš pagarbos panėšėti. Tiems, kurie su jais yra vienodo stiprumo, šie žmonės kyšteli savo ranką. Ir nė nepastebi tų, kurie už juos mažesni. Žinoma, tie, mažesni, tuo tik džiaugiasi. Nes niekam nesinori sveikintis su tuo, kurio ranka drėgna ir lipni. Rabždietis seniai pastebėjo, jog tų, kurie iš stipresnių ir didesnių bando atimti portfelius, skrybėles, skėčius ir akinius, rankos anksčiau ar vėliau apipelija.

Yra žmonių, kurie supykę baudžia nesisveikinimu. Tarsi sveikinimasis būtų duona ar mineralinis vanduo, kurio negavęs gali mirti iš bado ar troškulio.

Yra ir tokių, kurie sveikinas taip, kad kitas žmogus pasisveikinimą prisimena visą gyvenimą. Pavyzdžiui, prisėlinę koja trenkia per petį. Arba užpila pusę butelio lipnaus sirupo. Arba suriaumoja į ausį. Arba užpjudo šunimi.

Rabždietis sykį matė, kaip du vaikinai, norėdami pasisveikinti su merginomis, į jas paleido plytą. Merginos buvo vikrios, todėl nuo lekiančios plytos išsisuko. Bet visiems buvo daug gardaus juoko, o merginoms tai netgi patiko.

Ir tik labai retas sveikinasi vos matomu galvos linktelėjimu, vos pastebimu šypsniu ir tik vienam žmogui, tam, su kuriuo sveikinasi, matomu zuikučiu, stryktelinčiu iš akių. Tas zuikutis būna labai greitas, beveik nepastebimas, tačiau kažkodėl tokią pasisveikinimą žmogus prisimena visą dieną.

Štai ką norėjo pasakyti katšunis. Bet jis sėdėjo ir savo vaivorykštinėmis akimis nemirksėdamas žiūrėjo į Bernardą. Tikėsite ar ne, tačiau vaivorykštinis žvilgsnis Bernardui priminė ir tuos, kurie per dieną sveikinasi po kelis kartus, ir tuos, kurie supykę nesi-sveikina, ir tuos, kurie sveikindamiesi duoda sprigtą. Tik žmonių su lipniomis rankomis jis dar nebuvo sutikęs. Tiksliau, sutikęs buvo, tačiau tie žmonės dar nė karto jam nebuvo ištiesę rankos. Mat Bernardas buvo per mažas, kad iš stipresniojo portfelių, skrybėlę, skėtį ir akinius iš pagarbos atiminėjantis žmogus tiestų jam ranką. Iš prigimties būdamas šiek tiek nepatiklus, Bernardas truputėlį abejojo, ar žmogaus rankos gali būti tokios lipnios ir gličios.

Dabar Bernardas suprato, kaip reikia sveikintis. Visa tai buvo be galo paprasta. Ramybės Bernardui nedavė tik vienas klausimas – kaip akių zuikučius priversti lėkti pas tą, kuriam jie skirti.

Šiek tiek apie prekybą ir daiktus

Ir vėl jie gėrė pieną. Jis buvo šiltas ir šviežias, tik šį kartą kvėpėjo varlėmis.

O ar gali varlės kvėpėti, paklausite ne vienas. Norite sužinoti? Atsistokite vėl vakarą prie kūdros ir uoskite visus kvapus. Jūs užuosite dumblą, ajerus, vandenį, žuvis, drėgną smėlį, karklus, laumžirgius, uodus. Uoskite tol, kol pasigirs varlių kurkimas. Garantuojau, kad, vos tik jam pasigirdus, užuosite kai ką nauja. Tai ir bus varlių kvapas.

Tas, kam pasisekė tą kvapą užuosti, paliudys, jog šviežiam pienui labiau tinkančio kvapo nėra.

O paskui Bernardas su katšuniu išėjo į lauką. Gatvėje tai vienur, tai kitur leidosi ir sproginėjo muilo burbulai.

Jie atsidūrė didelėje turgavietėje. Joje buvo gausybė žmonių, tvyrojo baisus karštis. Žmonės kažkodėl rėkė. Ne kalbėjosi, o rėkė. Rėkė klausdami kainų, rėkė atsakydami, rėkė sverdami bulves ir kopūstus, rėkė mokėdami pinigų. Kažkas prie Bernardo ausies suriko:

- Aš myliu tave!

Kitas balsas buvo dar garsesnis:

- Tai nupirk man bananų!

Pirmasis balsas atrėkė:

- Nupirksiu, tik pasakyk, ar tu mane myli!

- Myliu, myliu, greičiau pirk bananų!

Bernardui čia nepatiko. Tačiau jis suprato, kad katšunis turi kažkokį tikslą. Todėl sekė paskui jį beveik nesidairydamas.

Jie ėjo pro arbūzų, bulvių, burokėlių, cukraus, tualetinio popieriaus, vilnionių kojinių, tuščių statinių, elektros lempučių, kirvių pardavėjus. Kuo toliau, tuo žmonių mažėjo. Ir rėkė jie ne taip garsiai. Ten, kur pardavinėjo vilnones antklodes, žmonės kalbėjo normaliais balsais. Plote, kurį buvo užėmę ožkų, veršiukų ir žąsų pardavėjai, girdėjai tik mekenimą, mūkimą ir gagenimą. Ir visai tylu buvo ten, kur stovėjo žmonės be jokių prekių, iškėlę plakatus. Dideliuose ir mažuose plakatuose, tvarkingai ir su klaidomis, ryškiomis ir nublukusiomis raidėmis buvo užrašyta: „Parduodu karvę dviejų veršių“, „Parduodamas namas su tvora“, „Pigiai parduodu šiek tiek sugadintą kaimyną“, „Perku tris kilogramus ramybės“.

Katšunis sustojo tik prie pat turgaus tvoros. Čia, nuo saulės suskilinėjusio molio aikštelėje, buvo pardavinėjami sendaikčiai.

Daiktus galima suskirstyti į senus ir naujus. Tačiau toks skirstymas neduoda jokios naudos. Nes tai, kas vieniems žmonėms atrodo nauja, kiti laiko beviltiška seniena.

Yra žmonių, kurie mūvi kelnės tol, kol iš jų lieka vieni skutai. Kiti juokiasi, kad tos kelnės jau seniai išėjo iš mados, jos senos ir skylėtos, tačiau jas mūvinčiam nė motais – jis sako, jog tos kelnės priaugo prie jo odos, jos šiltos, patogios ir savos.

O kitiems daiktai spėja įkyrėti nespėjus parsinešti iš parduotuvės. Iki namų likus keliems žingsniams, ką tik pirkti daiktai atrodo seni, todėl namo jų net nesineša. Švysteli į šiukšlių konteinerį ir vėl eina ieškoti ko nors naujesnio.

Žmonės, norėdami išsiaiškinti, kas yra seni ir nauji daiktai, gali net susipykti. Todėl geriau daiktus skirstyti į reikalingus ir nereikalingus.

Tačiau pasakyti, kaip reikalingą daiktą atskirti nuo nereikalingo, irgi be galo sunku. Net ištrūkusi ir plyšyje tarp šaligatvio plytelių įstrigusi saga tikisi, kad vieną dieną kas nors ją pastebės, pakels ir įsiūs. Ji irgi nori būti reikalinga.

Padėtį sunkina ir tai, kad keistai su daiktais elgiasi ir žmonės. Štai guli visų užmirštas koks nors daiktas, bet pakanka kam nors jį pasiimti, kai atsi-

randa koks tuzinas piliečių, kurie to daikto irgi nori. Visiems jis staiga pasidaro reikalingas, nė vienas negali be to daikto gyventi. Piliečiai ima ginčytis, kiekvienas stengiasi įrodyti, kad šis daiktas jam reikalingas kaip oras ir saulė. Būna, žmonės dėl to net susimuša.

Apskritai žmonės dėl daiktų pykstasi labai dažnai.

Bet būna ir taip, kad daikto nebereikia niekam. Tačiau net ir tada išmesti jį nekyla ranka. Tad pavadiname tokį daiktą sendaikčiu ir nešame jį į sendaikčių turgų. Tikėdamiesi, kad ims ir atsiras kas nors, kam tokio daikto dar reikia.

Sendaikčius žmonės pardavinėja ne todėl, kad nori užsidirbti pinigų. Kainos sendaikčių turguose juokingos. Žmonės nori, jog ilgai ir ištikimai tarnavęs daiktas dar kam nors patarnautų. Tad ir stovi žmogus sendaikčių turguje nuo ryto iki vakaro, tad ir siūlo pirkti seniai perskaitytą laikraštį už dešimt centų, seną lygintuvą už litą, o šaldytuvą – už tris.

Štai kokiam turguje atsidūrė Bernardas su katšuniu.

Senas nebūtinai turi būti liūdnas

Sendaikčių turgus buvo bulvių, cukraus, kirvių ir veršelių turgaus posūnis. Kaip posūniui, jam teko pati nuošaliausia vieta, apie kurios buvimą daugelis turgaus lankytojų nė neįtarė, todėl niekada čia ir neužsukdavo. Asfaltuojant turgų, sendaikčių turgui neužteko asfalto, todėl rudenį ir pavasarį jame telkšodavo balos, o sausą vasaros dieną vėjas gaidodavo dulkių debesis.

Tai buvo liūdna vieta.

Pirkėjai joje beveik nesilankė. Pardavėjai buvo niūrūs, vienas su kitu bemaž nesikalbėjo. Jie liūdnai žvelgė virš parduodamų senų televizorių, kėdžių, raktų, puodų, veržlių, mėsmalių. Jeigu bandyčiau išvardyti viską, kas tame turguje buvo parduodama, turėčiau prirašyti tris storas knygas. Didžiausias prekybos centras, pamatęs, kiek prekių yra mažame užguitame sendaikčių turgelyje, iš gėdos užsidegtų ir jam nebepadėtų jokie ugniagesiai.

Bernardas ėmė žiūrėti į seną televizorių. Jo saviņkas, saulės nugairintu veidu ūsočius, žvelgė kažkur į tolį, visai nekreipdamas dėmesio į prie jo prekės sustojusį vaiką.

O televizorius buvo tikrai senas, pagamintas dar tais laikais, kai kiekvienas televizorius būdavo stebuklas – jų tada buvo mažai. Žmogus, pasiryžęs nusipirkti televizorių, jausdavosi tarsi vienu metu būtų šventęs gimtadienį, mokyklos baigimą ir šv. Valentino dieną.

Parsivežęs televizorių, jis sukviisdavo kaimynus, draugus ir gimines.

Šeimininkas susodindavo prieš televizorių koki trisdešimt svečių (įsivaizduojate, kaip visi jie tilpdavo viename kambaryje), šeimininkė atnešdavo ta proga iškeptą pyragą. Ekране pasirodžius vaizdui, visi užgniauždavo kvapą. Silpnesnių nervų žmonės imdavo net žagsėti, o visai maži vaikai apsišlapindavo.

Namuose pasirodžius televizoriui, jo savininkui ir visai šeimai prasidėdavo naujas gyvenimas. Vakare visi kuo greičiau lėkdavo namo. Paskubomis užvalgę, įsijungdavo televizorių ir žiūrėdavo tol, kol baigdavosi visos laidos. Niekas nekreipdavo dėmesio į neparuoštas vaikų pamokas. Nepaklotas lovas, neplautus indus. Mokytojai, mokykloje sužinoję, kad kurio nors mokinio tėvai nusipirko televizorių, nustodavo tą mokinį klausinėti ir uždavinėti jam namų darbus. O laimingasis kiekvieną dieną

savo draugams ir mokytojams pasakodavo filmus, kuriuos būdavo matęs vakar vakare.

Pirmuosius televizorius žmonės netgi mylėjo. Todėl beveik visi televizoriai tada buvo baisūs išlepėliai ir pasipūtėliai. Nepatikus menkiausiam dalykui, jie imdavo ožiuotis ir net nustodavo rodyti.

Vėliau senieji televizoriai pasidarė nebe tokie išrankūs, nes atsirado naujesnių, sukalbamesnių, rečiau gendančių. Senieji net ėmė bijoti ožiuotis – menkiausias užsispyrimas, ir jų vietoje atsirasdavo koks nors spalvotas jaunuolis plačiu ekranu ir su nuotoliniu valdymu.

Bernardas su katšuniu stovėjo prieš labai labai seną televizorių. Jie žiūrėjo į savo atvaizdus, atspindinčius televizoriaus ekrane. Atvaizdai buvo tokie liūdni, kad atrodė tarsi viso pasaulio sielvar-tai vienu metu būtų užgulę juos.

- Ei, ko nukabinote nosis, - tyliai kreipėsi Bernardas į atvaizdus.

- Tai ne jie, tai aš, - pasigirdo tylus ir duslus balsas.

- Kas tu? - vos girdimai sušnibždėjo Bernardas.

- Televizorius.

Iš tiesų buvo liūdnas ne tik televizoriaus ekranas. Liūdesys sklido iš kineskopo, medinės dėžės, per daugelį metų nutrintų rankenėlių.

Šalia gulintis lygintuvas buvo dar liūdnesnis. Jis buvo toks liūdnas, kad nė pats didžiausias optimistas nebūtų patikėjęs, jog šį lygintuvą kada dar bus galima įkaitinti ir juo išlyginti bent pačią mažiausią nosinaitę.

Visur, kur tik buvo išdėliotos prekės, tyvuliavo beviltiško liūdesio jūra. Jos bangos ritosi per senas vinis, butelius, šakutes, karolius, gražtus, skareles, kamščiatraukius.

- Kodėl tu toks liūdnas? - paklausė televizoriaus Bernardas.

- Aš niekam nereikalingas, - graudžiai atsakė televizorius.

Dabar Bernardas suprato, kas čia kalba.

- Tai kodėl tada tave bando parduoti? Juk niekas nenori pirkti.

- Šeimininko vaikai nusipirko naują spalvotą televizorių plokščiu ekranu. Mane jie norėjo išmesti. Bet aš dar geras, dar veikiu. Šeimininkas, norėdamas, kad patekčiau į geras rankas ir dar kam nors patarčiau, nusprendė mane parduoti.

- Ir niekas nenori pirkti tokios senienos. Ko čia stebėtis, - negailestingai pasakė Bernardas.

Pamatęs, kaip televizorius krūptelėjo, jis suprato pasielgęs netaktiškai. Padėtį norėdamas kaip nors sušvelninti, jis tarė:

- Turėk kantrybės. Gal atsiras, kas nori seno televizoriaus. Juk kai kurie žmonės senovinius daiktus mėgsta.

- Čia aš jau trečia savaitė. Bet niekas net kainos nepaklausė. Vieną dieną šeiminkui nusibos, ir jis mane išmes.

Bernardas pažvelgė į paniurusį televizoriaus šeiminką, įbedusį žvilgsnį į netoli turgaus stūksančio devynaukščio stogą, ir suprato, jog televizorius būgštuoja ne be reikalo.

Jeigu kas nors Bernardo paklaustų, kodėl jis tada padarė tai, ką padarė, Bernardas nežinotų, ką atsakyti. Bet niekas to ir neklaus, nes Bernardas padarė labai paprastą dalyką, dalyką, kurį viso pasaulio turgoose kiekvieną dieną daro milijonai žmonių. Jis paklausė:

- Kiek kainuoja jūsų televizorius?

Noriu pasakyti tik viena - Bernardas neturėjo nė cento ir televizoriaus pirkti jis nesiruošė.

Suaugusieji kažkodėl mano, kad vaikai gali klausinėti ne visko. Klausiami, kiek už kurą skraidymui moka raganos, kodėl po penktadienio niekada nebūna trečiadienio arba kur dieną gyvena žvaigždės, jie mielai puola atsakinėti. Net jeigu teisingo atsakymo ir nežino.

Tačiau yra klausimų, į kuriuos jie neatsakinėja. Net jeigu atsakymus į juos puikiausiai žino.

Pavyzdžiui, kažkodėl nemažai suaugusiųjų nemėgsta pasakoti, iš kur atsiranda vaikai. Nors puikiai žino, nes patys turi vaikų. Jiems atrodo, kad tai – paslaptis, ir jeigu vaikai sužinos, iš kur jie atsiranda, pavojus iškils ir patiems vaikams, ir suaugusiems, ir visam pasauliui.

Tačiau vaikai atsakymus į savo klausimus sužino netgi tada, kai suaugusieji sako, kad jiems apie tai žinoti dar per anksti. Vaikai turi tūkstančius būdų tiems atsakymams sužinoti. O suaugusiųjų jie klausia ne todėl, kad nori sužinoti – vaikai suaugusiųs egzaminuoja. Jie nori sužinoti, ar tas suaugusysis ko nors vertas. Ar galima juo pasitikėti.

Atsakymą į savo klausimą apie kainą Bernardas irgi žinojo. Nežinojo iš kur, bet buvo įsitikinęs, jog televizorius turi kainuoti penkis litus.

Televizoriaus šeimininkas pažvelgė į prieš jį stovintį berniuką su šunimi, panašiu į katę, ar katę, panašia į šunį. Klausimas buvo iš tų, į kuriuos suaugusieji vaikams atsakinėja nenoriai. Bet berniukas ir šuo ar katė žiūrėjo taip rimtai, kad šeimininkas, pats nesuprasdamas kodėl, atsakė:

- Penkis litus.

- Taip pigiai? Juk jis dar veikia, - negalėjo patikėti Bernardas.

- Pirmą dieną, kai čia jį atnešiau, tikėjau gauti kokį dešimtį kartų daugiau. Bet niekas nenorėjo pirkti, todėl jo kainą kasdien turėjau vis mažinti. Mintyse. Niekas tos kainos net ir neklausė, - paaiškino šeimininkas.

- Man atrodo, kad už tokį gerą daiktą prašote per mažai, - tarė Bernardas.

Televizoriaus ekranas rodė nuostabą. Atrodė, jis negali tuo patikėti.

- Koks skirtumas, daug ar mažai. Vis tiek niekas neperka. O kaip gerai jis rodo, - skundėsi barzdочиūs.

- Kiek kanalų jis rodo? - staiga už Bernardo nugaros pasigirdo griausmingas balsas. Balsas buvo neįtikėtino didumo žmogaus, kuris pasilenkęs atidžiai spoksojo į televizoriaus ekraną. Tarsi televizorius

būtų rodęs krepšinio rungtynes tuo metu, kai rezultatas lygus, o iki rungtynių pabaigos liko šešiolika sekundžių.

- Septynis, - didžiudamasis atsakė televizoriaus šeimininkas.

- Nė lito nereikia mokėti už vieną kanalą, - užriaumojų milžinas. - Fantastika. Jis toks jaukus, tas televizorius. Seniai prijaukintas. Nuo jo namuose turi būti irgi jauku. Kodėl jūs parduodate tokį gerą daiktą?

- Mano vaikai nusipirko naują televizorių. Mūsų namuose jauku ir su naujuoju, - kažkodėl nelabai drąsiai atsakė televizoriaus šeimininkas. Atrodė, jis šiek tiek gailisi, nusprendęs parduoti tokį gerą daiktą.

- Cha cha cha, - vėl riaumojų milžinas. - Argi gali būti jauku namuose, pilnuose naujų daiktų? Daiktus reikia pirmiausia prisijaukinti. Nusipirkau naują šaldytuvą ir turėjau jį jaukinti kelis mėnesius. Kad žinotumėte, kokia neskani jame palaikyta dešra pradžioje buvo. Net viryklė, pamačiusi naują šaldytuvą, buvo pradėjusi ožiuotis. Nepatiko jis jai. Tada nutariau - namuose turi būti ir senų daiktų. Kad visiems būtų jauku. Perku jūsų televizorių. Ir moku daugiau,

negu prašote. Argi galima gerą daiktą nusipirkti pigiai?

Privilioti griausmingo balso, aplink milžiną ėmė būriuotis žmonės. Iš kai kurių jų žvilgsnių buvo matyti, kad milžinui jie pritaria. Viena vidutinio amžiaus ponija tarsi sau pasakė:

- Taip, iš tiesų. Prisiperki naujų daiktų, išmeti senuosius, ir pasidaro namuose kaip rūsyje. Šalta. Net nesinori grįžti. Aš irgi pirkčiau tą televizorių. Jis toks malonus.

- Viskas, televizorius jau mano! - sušuko milžinas ir, įbrukęs barzdočiui kelis banknotus, čiupo televizorių į glėbį. - O jums, ponija, patarčiau susidomėti štai šituo lygintuvu. Jis irgi labai jaukus.

Už kelių minučių lygintuvas turėjo naują šeimninę. Kiti žmonės irgi pradėjo klausinėti, kiek kainuoja seni daiktai. Ir - įdomiausia - juos pirkti. Bematant nupirko seną spintelę, spyną, paltuką, veidrodį, magnetofoną, šaldytuvą. Vėliau atėjo eilė smulkesniems daiktams. Du piliečiai susiginčijo dėl saujos senų vinių - jų reikėjo abiem.

Nepraėjus nė valandai, turguje vyko gyva prekyba. Žmonės klausinėjo kainų, stebėjosi, kad prekės tokios pigios, nesiderėdami jas pirko ir nešėsi. O

į turgų plūdo vis nauji pirkėjai, ir kiekvienas norėjo ką nors įsigyti.

Pardavėjai pasakojo pirkėjams apie parduodamus daiktus.

- Kai eidavau grybauti, pasiėmęs šį krepšį, grybai tiesiog patys bėgdavo prie manęs. Visada grįždavau su pilnu.

- Mano dukra vis sirgdavo, kol nupirkau šią lovelę. Nuo tos dienos nesirgo nė karto. Lovelė tokia jauki. Gaila, kad dukra jau užaugo, nebetelpa.

- Šis plaktukas ne šiaip sau. Juo niekas nė sykio nenusimušė piršto.

Turgus pasikeitė. Liūdesio ir nevilties jame nebeliko. Priešingai, nuo visų daiktų sklido šiluma ir jaukumas. Atrodė, tarsi po ilgos kelionės būtum patekęs tarp senų draugų, kurie tavęs laukė. Ir dabar džiaugiasi visi - ir draugai, ir tu.

- Žmogus, darydamas daiktą, į jį įdeda dalelę širdies, - pasigirdo tylus balsas. Kalbėjo katšunis. - Ir ji daikte išlieka netgi tada, kai jis pasensta. Savo širdžių dalis įdeda ir tie, kuriems tas daiktas tarnauja. Taigi kuo daiktas senesnis, tuo daugiau jame šilumos ir jaukumo.

Tik prie turgaus vartų Bernardas prisiminė, kad televizoriai negali kalbėti. Bent jau tada, kai išjungti. O tas televizorius turguje buvo tikrai išjungtas.

Užbėgant už akių, reikia pasakyti, kad sendaikčių turgaus aikštę netrukus išasfaltavo. Joje pastatė naujus prekystalius. Pirkėjų turguje jau netrūko. Į turgų savo tėvus atsivesdavo vaikai ir prašydavo nupirkti seną lėlę, ekskavatorių ar saują aprūdijusių veržlių.

Pralinksmėjo mieste ir šiukšlių konteineriai. Į juos niekas nebemėtė senų daiktų. Koks konteineris bus abejingas matydamas, kad į sąvartyną keliauja daiktas, sklidinas jaukumo.

Tikroji tiesa apie katšunį

Ir kitą rytą Bernardas su katšuniu gurkšnojo pieną. Pienas ir vėl buvo šiltas, nors ką tik ištrauktas iš šaldytuvo. Šį kartą jis kvėpėjo purienomis.

Bernardas nežinojo, kas yra purienos, tad apie jas jam papasakojo katšunis. Tyliu truputėlį dūzgiančiu balsu jis pasakojo apie tai, kaip, galų gale pasibaigus žiemai, ištirpusio sniego vandeniui užliejus pievas ir ėmus kaitinti saulei, pražysta purienos. Šiaip jos būna beveik nematomos. Galima visą vasarą vaikščioti po pievą, kurioje auga purienų, ir jų nepastebėti – jos tokios kuklios, kad jas užgožia kitos žolės. Tačiau pavasarį, kai oras pasidaro beveik toks pats karštas, bet dar ne toks permatomas kaip vasarą, purienos pražysta. Kitos žolės dar tik svarsto, kokius lapelius skleisti, o purienos žydi visu smarkumu. Iš dangaus šviečia visai vasariška saulė, kvėpia ką tik sušilusi žemė, o iš vandeniui užlietų pievų tvokste tvoskia purienų geltonumas. Ne vienam tada norisi kristi kur nors ant sauso kalnelio ir užmigti. Kaip liepos mėnesį.

– Bet niekada to nedaryk, – savo pasakojimą baigė katšunis. – Gali susirgti plaučių uždegimu.

- Koks tavo vardas? - paklausė Bernardas.

- Tu mane jau pavadinai katšuniu. Man tai patinka, - atsakė katšunis.

- Bet norėčiau žinoti tikrąjį tavo vardą, - neatlyžo Bernardas. Jis žinojo, kad prasivardžiuoti negražu. Visus reikia vadinti tikraisiais vardais.

Iš to, ką katšunis pasakė, Bernardas suprato, kad jis skaito mintis.

- Aš jau sakiau, kad katšunio vardas man patinka. Pagalvok apie tuos, kurie savo vardų nemėgsta. Jie kankinasi, girdėdami savo vardą. Sugalvoja sau net pravardes. Pažinojau vieną berniuką, kuris savo vardo nekentė. Beje, tas vardas buvo visai normalus, ir tūkstančiai berniukų būtų džiaugęsi, jeigu būtų turėję tokį vardą. Ko tik jis nedarė, kad tik niekas jo nevadintų vardu. Sugalvodavo visokių pravardžių ir prašydavo, kad jį vadintų jomis. Tyčia krapštydavo nosį, išsitepliodavo purvu ir apsipildavo vandeniui, kad tik kas nors imtų jį pravardžiuoti Krapščiumi, Purviu ar Šlapiumi. Kaip tyčia, nė viena pravardė jam nelipo. Kaip jis pavydėjo tiems, kuriuos vadino Žiurkėmis, Kurmiais, Žalgomis, Pelikanais!

Supratus, kad katšunis skaito mintis, Bernardui turėjo pasidaryti nejauku. Vos tik spėjo jis apie tai pagalvoti, katšunis tarė:

- Tikri draugai visada skaito vienas kito mintis. Ir dėl to jiems nekyla jokio nejaukumo. Blogų minčių jie neturi, tad nėra ko ir slėpti.

- Gerai. Tada tave vadinsiu Katšuniu, - pasakė Bernardas.

Jis pajuto, kad to norėtų ir Katšunis.

Pajutau ir aš, todėl nuo šios vietos Katšunio vardą rašysiu didžiąja raide.

O Bernardas abejojo, ar kada nors jis parašys apie Katšunį. Viskas buvo taip neįtikėtina ir keista, jog nė neišivaizdavo, kaip visa tai galėtų aprašyti. Mintį apie rašinėlį „Kaip praleidau vasaros atostogas su Katšuniu“ iškart išmetė iš galvos. Kad visi tyčiotųsi, jog šuns nuo katės neatskiria? Ir kad juoktųsi iš to, kaip jis linksmo sendaikčių turgų?

Bernardas jautė, kad apie tai jis neturėtų pasakoti net mamai ar tėčiui. Bent jau kol kas. ir kad nepadarys nieko bloga nepapasakojęs. Kad nepasakoti - joks nusikaltimas. Tuo Bernardas truputėlį net stebėjosi - iki šiol jis manė, kad pasakoti savo tėvams reikia viską. Net jeigu pasakojant tėtis linkčioja galva, o mama ūkčioja, ir nė vienas nesiklauso.

Dabar jis suprato, jog pasitaiko dalykų, apie kuriuos geriau neprasižioti.

Bernardo mintis Katšunis skaitė toliau.

- Taip, tai yra mūsų paslaptis. Aš atėjau tau padėti. Iš tavęs sklido tokia neviltis, kad man paširpo kailis. Įsivaizduok save, apsirengusį šlapiais drabužiais. Šaltą rudenį. Drabužius tu gali persirengti, o aš kito kailiuko neturiu.

- Bet dabar man daug geriau. Tu išeisi? Juk tavo kailiukas nebeširpsta, - paklausė Bernardas. Jis taip bijojo iš Katšunio išgirsti: „Taip, išeisiu. Tau jau daug geriau“, kad Katšunio atsakymo neišgirdo visai. Todėl savo atsakymą Katšunis turėjo pakartoti:

- Kailiukas nebeširpsta, bet man gera su tavimi.

Nuo šių žodžių Bernardui kažkodėl pasidarė karšta. Paskui jis prisiminė, kad niekas iki šiol jam nėra taip sakęs. Kartais mama sakydavo, kad ji Bernardą myli, kad jis jai labai brangus, bet tai kažkodėl nė iš tolo neprilygo Katšunio žodžiams. kažkas juose slypėjo.

- Gyvenime tu išgirsi dar daug žodžių, nuo kurių norės sustoti širdis. Tau tai patiks. Tokius žodžius tu norėsi girdėti. Bet žinok, kad bus daug žmonių, kuriems reikės ir tavo žodžių. Labai reikės.

Katšunio balsas buvo lygus ir vienodas ir atrodė, kad jis dėsto kažką paprasta ir kasdieniška, pavyzdžiui, kaip lyginti kelnes.

- Kas tu? Kur gyveni? Kiek tau metų? Kada tavo gimtadienis? - išpyškino Bernardas. Jam norėjosi apie naująjį draugą žinoti viską.

Katšunis tylėjo. Jo akyse žaidė ruda ir geltona spalva, ir Bernardas suprato, jog nebūtina žinoti, kada tikro draugo gimtadienis. Draugaujant yra daug svarbesnių dalykų negu gimtadieniai. Ir geriau visas jėgas atiduoti jiems.

Tad kokio ta tikroji tiesa apie Katšunį?

Ji tokia. Katšunis panašus ir į šunį, ir į katę. Jo akys keičia spalvą, o kailiuku gali bėgioti įvairiaspalvės bangos. Moka būti nepastebimas, tačiau kartais, būdamas su juo, nematai ir negirdi nieko daugiau, tik jį. Šiek tiek kalba, bet dar daugiau pasako kažkoku kitu būdu, be žodžių. Mėgsta šiltą pieną ir tas pienas kiekvieną kartą kvepia vis kitaip.

Vos nepamiršau. Tie, kurie pamanyt, jog Katšunis panašus į švelnų kačiuką ar mėlyną šuniuką, labai apsiriks. Kai Katšunis kuo nors nepatenkintas, jo akys mėto violetinius žaibus, o kailis pasidaro panašus į kaktusą, kuris tarsi policijos mašinos švyturėlis žaižaruoja mėlyna ir raudona spalva. Tada Katšunio gali išsigąsti net televizijos bokštas.

Tai beveik ir viskas, ką žinau apie Katšunį. Tiesa, dar atrodo, kad jis ateina tada, kai kam nors labai labai labai labai bloga.

Išvarymas iš namų lyjant lietuvi, nuo kurio neįmanoma pasislėpti

Mergaitė buvo šlapia ir sušalusi. Kitaip ir negalėjo būti, nes tą dieną iš pat ryto lijo. Tai buvo tokia lietaus rūšis, nuo kurios nepasislėpsi niekur ir labiausiai norėdamas.

Yra trijų rūšių lietaus – lietus, nuo kurio slėptis nesinori, lietus, nuo kurio pasislėpti galima, ir lietus, nuo kurio nepasislėpsi niekaip.

Rečiausiai lyja lietus, nuo kurio slėptis nesinori. Kai kas mano, kad toks lietus būna po ilgos sausros. Arba gegužę. Tačiau toks ypatingas lietus gali lyti ir žiemą, ir rudenį. Jam lyjant, žmonės neskuba į pastogę, o tie, kurie turi skėčius, apie juos pamiršta. Tada vaikų nėra už ką nepriprašysi namo, nors pro langus juos šaukia tėčiai ir mamos. Matyt, taip yra todėl, kad žmogus nuo tokio lietaus ūgteli. Tai stebuklingas lietus, kurio lašai prisodrinti debesims vienas į kitą trinantis atsirandančios medžiagos. Ta medžiaga ir skatina žmogų augti. Net jeigu jis jau suaugęs.

Tad jeigu, lyjant lietuvi, namo netraukia, lauke reikia ir likti. Nors kelias minutes. Ir stengtis, kad kuo

daugiau lašų nukristų ant galvos, pečių, krūtinės, pilvo, smakro. Net ant delnų ir pėdų. O mamai pasikui galima paaiškinti, jog, kol lijo, paaugai. Atidžiau pasižiūrėjusi, tuo įsitikins pati.

Kur kas dažniau lyja lietus, nuo kurio visi kaip įmanydami slepiasi. Vieni žmonės bėga į namus, kiti lenda po įvairiais stogeliais, dar kiti – po skėčiais. Yra ir neįprastų slėpimosi vietų ir būdų. Vietomis auga labai didelės varnalėšos, tad po jomis visai lengvai gali pasislėpti maži ir net vidutinio didumo vaikai. Kai kurie vaikai slepiasi po mamų sijonais. Teko matyti žmogų, kuris vietoj skėčio sau virš galvos iškėlęs laikė nedidelį atviruką. Jame buvo saulė ir dykuma. Matyt, todėl žmogui atrodė, kad jo neaplis.

Pats bjauriausias lietus yra tas, nuo kurio pasislėpti neįmanoma. Jis labai klastingas – žmogų gali užklupti tada, kai aplinkui nėra ne tik stogelių ar medžių, bet ir varnalėšų ar ilgų sijonų. Tačiau dažnai būna ir taip, kad ir kur slėptumeis, toks lietus tave vis tiek pasieks. Stovi po stogeliu, bet vėjas lašus neša ir po juo. Sėdi kambaryje ir matai, kaip nuo lubų ar palangės bėga srovelės. Išskeidi skėtį, bet jauti, kad šalti lašai krinta už apykaklės.

Mergaitė sušlapo ir sušalo todėl, kad nuo tą dieną įsismarkavusio lietaus pasislėpti negalėjo niekas.

Gatvėje siuvo vien tik pikti žmonės, įniršę automobiliai ant praeivių taškė balas, ir tetrūkdavo menkiausio nieko, kad visu balsu imtų skalyti šlapi šunys. Visi skubėjo namo, nors ir ten kaulus smelkė drėgmė. Pasaulis skendo Lietuje...

Buvo šlapias ir Bernardas, ir Katšunis. Bernardui buvo nejauku, nors mėgino guostis mintimi, jog ta dranga greitai baigsis. Katšunis atrodė nedaug laimingesnis. Kailiukas blizgėjo, ir juo bėgiojo tik pilkos bangelės – toks permirkęs buvo.

Šlapią mergaitę jie pamatė atsitiktinai. Galima sakyti, nenorėdami. Menkas malonumas matyti tokią šlapią mergaitę.

Gatvė buvo pilna perlytų žmonių, tačiau nė vienas jų nebuvo toks perlytas, kaip ši mergaitė. Ji buvo perlyta kokius šešis kartus nuo galvos iki kojų ir dar kokius keturis – nuo kojų iki galvos – vanduo nuo jos čiurleno srovelėmis. Mergaitė buvo užsimerkusi, ir net nuo ilgų blakstienų riedėjo bespalviai karoliukai.

Bernardas mergaičių paprastai vengdavo. Jis gerbė, tačiau manė, jog turi dar paaugti pats. Su mergaitėmis reikia bendrauti rimtai, taip, kad jos tave gerbtų, o tai gali padaryti tik tas berniukas, kuris daug matęs ir daug žino. Žodžiu, gerokai paaugęs berniukas. Blogai, kai mergaitės iš berniukų

šaiposi. Jie maži, kvaili, tauškia nesąmones, bet vis tiek lenda prie mergaičių. O šios iš jų tada tyčiojasi.

Visa tai matydamas, Bernardas gūždavosi ir rausdavo. Atrodydavo, tarsi jo tyčiotūsi iš jo paties. Tada jis guosdavosi mintimi, kad yra daug kvailų suaugusių vyrų, kurie su moterimis elgiasi taip, tarsi būtų maži ir kvaili berniūkščiai. Ir nemato, jog moterys iš jų irgi šaiposi.

Šį kartą, lyg sulaikytas nematomos jėgos, Bernardas prie mergaitės stabtelėjo. Taip netikėtai, kad iš paskos skubėjęs Katsūnis net atsitrenkė į jį. Jie stovėjo prieš mergaitę, kuria tarsi upelis čiurleno vanduo.

Mergaitė jų nematė. Dingojos, tarsi ji būtų visai kitame pasaulyje.

- Ei, nemiegok! Kišenes iškraustys, - stačiokiškai rėžė Bernardas. Jis jau seniai pastebėjo, kad stačiokiškumas, bendraujant su mergaitėmis, padeda.

Ji nė nesujudėjo.

- Klausyk, gal tu negyva? - neatlyžo Bernardas. Jis jautė, kad čia kažkas ne taip.

Mergaitė neatsimerkdama sušnibždėjo:

- Eik šalin. Ko čia pristojai.

Šnibždesys buvo toks tylus, kad Bernardas jį išgirdo tik dėl to, kad prie tokių žodžių buvo pri-

pratęs ir kitokių nė nesitikėjo – devynios iš dešimties mergaičių, bet ko paklaustos, atsakydavo būtent taip.

Kitu metu Bernardas būtų ramia sąžine ėjęs šalin – ką čia prasidėsi su kvaila merga. Tegu sau stypso. Tačiau ji šnibždėjo taip tyliai, kad Bernardas suprato, jog mergaitei labai sunku.

– Aš nenoriu tau nieko bloga. Man pasirodė, kad tau reikia pagalbos. Gal galiu ką nors...

– Nieko tu negali, – mergaitė atsimerkė. Prieš ją stovėjo berniukas ir šuo. Berniukas kaip berniukas, bet šuo... Jis buvo keistas, ypač akys. Ir turėjo kažką katiška.

– Geriau eitumėte abu namo. Pažiūrėkite, visai sušlapote, – ištarė mergaitė. Visos jos mėgsta rūpintis kitais, ypač berniukais, šunimis ir katinais. Net tada, kai jomis pačiomis kažkas turėtų pasirūpinti.

– Pati ne ką sausesnė. Ko čia stovi? Gal namų neturi? – Bernardas ėmė pykti.

– O ką jūs žinote, gal ir neturiu, – mergaitė kažkodėl kalbėjosi ne tik su Bernardu, bet ir su Katšuniu.

– Gal jie sudegė? O gal išvarė tave kas nors? Kaip Sigutę, – bandė šaipytis Bernardas.

– Neišvarė. Bet tikrai išvarys.

- Skėtį pametei? Visas lėkštes sudaužei? Šuo bevedžiojant pabėgo ir nuskendo? - ėmė klausinėti Bernardas. Jis bandė sugalvoti priežasčių, dėl kurių žmonės gali būti išvaromi iš namų. Nors vardijo, jo manymu, pačias rimčiausias, visos atrodė juokingos. Argi galima žmogų išvaryti iš namų, jeigu jam atsitinka nelaimė?

- Šiandien mama mane perspėjo paskutinį kartą. Pasakė - jeigu ir toliau taip elgsiuos, mane išvarys iš namų. O aš ir vėl pasieligiau taip pat.

- Senutę sumušei? Banką apiplėšei? Narkotikus pardavinėjai?

Mergaitė tylėjo. Atrodė, nenori apie tai kalbėti. Visai nebenori kalbėti.

Ir tada prabilo Katšunis:

- Žinau. Viską darai priešingai, negu liepia mama. O jos kantrybė trūko...

Katšunio žodžiai mergaitę pritrenkė tarsi sprogsi bomba. Kelias minutes, pamiršusi savo priešiškumą ir praradusi amą, žiūrėjo į staiga prašnekusį keistą padarėlį. Negalėjo patikėti nei ausimis, nei akimis. Pamiršo net lietu, skruostais ir smakru bėgantį vandenį.

- Kas tu? - galų gale sušnibždėjo ji.

- Nesvarbu. Tai neturi reikšmės. Kuo tu vardu? Kodėl skaudini mamą? - griežtai kamantinėjo Katšūnis.

- Ieva. Tai tik mamai atrodo, kad aš skaudinu. Man taip išeina.

Įsiterpė Bernardas:

- Ar reikia pykti, jeigu kitam žmogui padarei ką nors šlykštaus ir jis už tai tau atsilygina?

- Aš negaliu kitaip. Kiekvieną rytą pasižadu nedaryti nieko bloga. Bet jau iki pietų ką nors iškrečiu. Man atrodo, tai išeina savaime. Aš nenoriu, - ėmė skūstis Ieva.

Tai, ką žmonės daro, galima suskirstyti į tinkamus ir netinkamus dalykus. Tinkama yra auginti gėles, plauti indus, avėti batus, vaikščioti šaligatviais. Netinkama - vaikščioti po veją, kaišioti kojas, valgyti sliokus, jodinėti ant katinų.

Tiesa, yra žmonių, kurie mano, kad, pavyzdžiui, vogti privalo kiekvienas rimtas pilietis. Tokie žmonės vagia ne tik patys, bet taip daryti liepia ir savo vaikams. Tačiau net ir mažam vaikui aišku, jog vogti negerai. Kas su tuo nesutinka, tegu mintimis pabūna apvogtuuju. Įdomu, ar ir tada atrodys, jog vogti gerai?

Dauguma žmonių stengiasi daryti tinkamus dalykus.

Tačiau labiausiai kenčia tie, kurie netinkamus dalykus daro netyčia.

Štai išeina berniukas pasivaikščioti. Šviečia saulė, taikiai šnekučiuojasi malonios senutės, gražiai žydi gėlės. Pėdina jis ir užsigalvojęs nepastebi, kad eina per gėlyną. Taikios senutės staiga virsta klaikiomis raganomis ir puola berniuką barti pačiais įdomiausiais žodžiais. Jis išsigąsta ir pasileidžia, kiek kojos neša. Bėgdamas išverčia kibirą pieno, kuri iš parduotuvės namo nešasi rūpestinga šeimininkė. Ji irgi ima šaukti, todėl policininkas, pamanęs, kad berniukas – vagis, šoka vytis. Matydamas, jog nepasivys, jis iškviečia pastiprinimą – tris policijos automobilius su švyturėliais. Berniukas bėga per judrią gatvę, o, priversti staigiai sustoti, automobiliai atsitrenkia vienas į kitą. Atsiranda sužeistų – juos reikia gabenti net į ligoninę. Bėdos nesibaigia – berniuko tėtis, sužinojęs, ką padarė sūnus, suserga. O jis – gydytojas. Arba lakūnas. Arba kranininkas. Ar galite įsivaizduoti, kas gali atsitikti staiga susirgus gydytojui, lakūnui arba kranininkui?

Košmaras, ar ne? O dabar imkime ieškoti priežasties. Kas kaltas? Berniukas? Už tai, kad užsigalvojo?

Senutės? Už tai, kad berniuką ėmė piktai plūsti? O gal saulė? Kad tą rytą taip aiškiai švietė? Gėlės? Kad auga ten, kur vaikšto užsigalvoję berniukai?

Man atrodo, čia kalčiausias kai kurių žmonių likimas. Yra tokių, kuriems atsitinka vien tik nelaimės. Kad ir kaip jie saugotūsi, numina viščiukams kojeles, išdaužia langus, sugadina troleibusų duris, perdegina lemputes, išverčia sriubą, suplėšo kelnes, gauna dvejetų. Net jeigu toks žmogus nejudėdamas sėdi, būtinai kas nors ant jo išverčia puoduką karšto kefyro. Tada nelaimėlis pašoka, išgąsdina miegantį katiną, šis sprukdamas užkliudo šalia kabančio šautuvo gaiduką, šautuvas iššauna...

Žodžiu, prasideda neįtikėtinų įvykių seka, ir ką nors reikia vežti į ligoninę, ką nors areštuoti, ką nors išbarti.

Ieva buvo viena iš tokių nelaimingųjų. Nesėkmės pasipildavo iš labo ryto. Žinodama tai, net bijodavo lipti iš lovos. Bet ir tai nepadėdavo. Begulint nulūždavo lovos koja, ant lovos nukrisdavo šviestuvas, sprogdavo pagalvė, ir kambaryje imdavo suktis iš jos pabėgę pūkai. Kartą pro atvirą langą įskrido balandis ir ant antklodės paliko negardžiai kvėpiančią krūvelę. Ieva bandė jį išvyti, tačiau kilo tokia sumaištis, jog mama lygintuvu nusidegino ranką,

brolis dažais apipylė visus savo sąsiuvinius, o kaktusai virtuvėje iš siaubo per tris valandas numetė spyglius.

Tačiau skaudžiausia, kad visi manė, jog Ieva sumaištį kelia tyčia, norėdama kitiems pakenkti, juos išvesti iš kantrybės. Žodžiu, visi šventai tikėjo, jog taip daryti gali tik labai bloga mergaitė.

Ievos mamai kantrybė irgi trūko. Visus permerkiančio lietaus išvakarėse Ievai pasakė:

- Žinok, jeigu dar kartą pateksi į nemalonią istoriją, turėsi pasiieškoti kitų namų. Aš nebegaliu, nervai baigiasi.

Ko gero, visi supranta, kad Ieva vėl patyrė nemalonumą. Kokių, Bernardui ir Katšuniui papasakojusi savo gyvenimą, nesakė, tačiau buvo aišku kaip ant delno, kad ir šį kartą namie jos nelaukia nieko gera.

- Savo mamą pažįstu, vėjais žodžių ji nemėto. Žinau, mane šį kartą tikrai išvarys. Ko gero, iš policijos jau skambino. Aš neturiu kur eiti, - gailiai baigė mergaitė.

Bernardas susimąstė. Padėtis buvo tikrai bjauri. Lijo, bet dabar nei Ievai, nei Bernardui, nei Katšuniui lietus buvo nė motais. Reikėjo ką nors daryti.

- Gal bandyk rimtai mamos atsiprašyti. Pasakyk, kad taip atsitiko paskutinį kartą, - nedrąsiai pasiūlė Bernardas.

- Nepadės. Aš atsiprašinėju ir atsiprašinėju. Mama manimi nebetiki.

- Sakyk, kad tau tiesiog nesiseka. Gal supras.

- Sakiau. Lyg ir suprato. Bet ką darytum, jeigu sužinotum, kad, tavo vaikui pasirodžius parduotuvėje, ten nukrito visa lentyna su stiklainiais? O kiek kartų manęs pasibaidė senelių arklys. Jis toks ramus...

- Taip, iš tiesų panašu į bandito siautėjimą. Paskui sunku patikėti, kad turi gerą vaiką... - Bernardui padėtis atrodė beviltiška.

Katšunis prabilo:

- Man atrodo, nelaimės tave persekioja dėl to, jog jų bijai. Ir kiekvieną akimirką lauki ko nors atsitinkant.

Mintis buvo tokia paprasta, kad sunku buvo netgi patikėti. Mums visada sunkiausia patikėti paprasčiausiais dalykais.

- Tai ar tos nelaimės panašios į šunis, kad gali persekioti žmogų? - nesutiko Bernardas.

- Jeigu gerai žiūrėtum, nelaimės ir bėdas pastebėtum. Jos panašios į pūkuotus kamuoliukus. Vieni jų -

balti, kiti melsvi, bet yra ir padūmavusių. Aš dažnai matau, kaip tie kamuoliukai sukiojasi apie žmones. Prie vienuį jie kimba, kitų nežinia kodėl vengia. Paskui kai kuriuos sekioja tokių kamuoliukų pulkeliai.

Kai Bernardas buvo dar visai mažiukas, mama nupirko naujas kelnes. Užmovė jas ir pasakė:

- Tik nesuplėšyk.

Išėjusį į kiemą Bernardą apėmė tik viena mintis - kad tik nesuplėšytų naujųjų kelnių - jos jam taip patiko! Vargu ar verta sakyti, kad po penkių minučių buvo nuplėštos abi kelnių klešnės, nudrėkstos kišenės. Į visas puses išsilaksčiusias sagas susirinko kaimynų pudelis, o Bernardui liko tik stovėti ir žiūrėti į smėlio dėžėje gulinčias klešnes ir kišenes. Kas tai padarė, jis nebeprisiminė, o gal ir niekada nežinojo.

Tik dabar Bernardas prisiminė, kad, einant į kiemą, po kojomis jam pasipainiojo melsvas pūkuotas kamuoliukas...

Taigi neliko nieko kita, kaip sutikti su visa žinančiu Katsuniu. O šis pasiūlė ir išeitį:

- Eik namo. Žinoma, barti gausi. Bet iš namų neišvarys, bent jau šį kartą. Nesiteisink - nepadės. Tylėk. O paskui eik miegoti. Ir nebegalvok, kad tave persekioja nelaimės. Pamiršk jas. Pamiršk visas bėdas, kurios tave persekiojo iki šiol. Jų nebėra. O

jeigu ir toliau neduos ramybės, spardyk jas, kumščiuok, gnaibyk. Jeigu matysi, jog nesėkmė labai įžūli, gali jai parodyti net liežuvį.

Ieva gyveno visai netoli. Atsisveikindamas Katšunis Ievai pakuždėjo:

- Apie mus pasakoti nebūtina. Niekas tavimi vis tiek nepatikėtų.

Tai, kas vyko Ievai grįžus, Bernardui papasakojo Katšunis.

Pasirodė, jis mato ir girdi per sienas, net jeigu tos sienos kitoje gatvėje. Išgirdęs apie šį Katšunio sugebėjimą, Bernardas visai nenustebo – juk galų gale ir pas Bernardą Katšunis išdygo tada, kai niekas pasaulyje net neįtarė, jog vienam berniukui dideliame mieste, Pamiršau Kokioje gatvėje, name su pukšinėjomis sienomis buvo labai bloga.

Namuose Ieva rado apsiverkusią mamą. Ji nebegalėjo net kalbėti, tik tyliai ir priekaištingai žvelgė į dukrą. Tėtis buvo santūresnis, tačiau iš kietai suspaustų žandikaulių ir sulinkusių pečių matei, kad dukra jį varyte varo į kapus. Ir tada Ieva suprato, kad mamos ir tėčio ji tuoj neteks – tokie tolimi jie pasirodė.

Kartais tėvai, visiškai nusivylę savo vaikais, ima galvoti, kad būtų geriau, jeigu jų visai neturėtų.

Žinoma, taip būna labai retai – netgi didžiausių šunybių iškrėtę berniukai ir mergaitės gali tikėtis tėvų atleidimo. Tačiau pasitaiko nelabai kantrių tėvų, ir po vieni kito nesusipratimo, atsitikusio jų vaikams, jie ima manyti, kad vaikai yra blogi.

Jau sakiau, kad blogų vaikų nėra. Net didžiausi neklaūžados, krėsdami bjauriausias šunybes, širdimi tiki, kad vieną dieną jie pasitaisys, pamirš visas kvailystes, bus rimti ir tvarkingi, juos girs tėvai, kaimynai, mokytojai ir laikraščių pardavėjai.

Įdomiausia, kad taip ir atsitinka. Vieną dieną visos šunybės dingsta kaip vėjui papūtus, o po kelių savaičių jų niekas nebeprisimena.

Tiesa, kad taip įvyktų, reikia vieno svarbaus dalyko. Tikėjimo. Neklaūžadą pažįstantys žmonės turi tikėti, kad šunybės liausis. Jeigu nustoja tikėti visi, pakanka, jog tikėtų bent vienas.

Pažįstu tokį žmogų. Jis netgi laikraščiuose skelbia: „Ieškau vaikų, kuriais nebetiki niekas.“ Ir ką manote? Jam skambina mamos, tėčiai, mokytojai, bet dažniausiai – patys vaikai. Tada tas žmogus susitinka su visų pasitikėjimą paradusiu vaiku ir ilgai kalbasi. Nežinau, apie ką. Tik jis sako, kad dar nėra sutikęs nė vieno vaiko, kurio nenustotų persekioti nelaimės, kai juo patikėjai.

Bet jeigu nebelieka nė vieno tikinčio, tada neklaužada toks ir visą gyvenimą gali likti. Žinau, taip atsitinka labai retai. Tiksliau – beveik niekada neatsitinka. Kiekvienas žmogus visada turi bent vieną juo tikintį žmogų. Kiekvienas!

Ievos tėvai ja irgi dar tikėjo. Vos ne vos, beveik netikėdami, kad tiki. Tiesa, Ievai atrodė, kad jie jau seniai numojo į ją ranka – tokios baisios nelaimės ir tiek daug jų ją persekiojo.

Jau atsigulusi Ieva staiga su nuostaba suvokė, kad namie šį vakarą jai neatsitiko jokia nelaimė. Nepriėmė šaldytuvo durelėmis katinui uodegos, neužlipo ant netyčia numestos dantų pastos tūbelės, nenuvertė stalinės lempos.

Visa tai (ir dar daugiau) Bernardui papasakojo Katšunis. Prisipažinęs, kad mato, kas vyks ateityje, bent jau pačioje artimiausioje, pasakė, kad kitą dieną Ievai nenutiks nieko, nors ji du kartus eis į stiklo parduotuvę, lips į elektros stulpą, vaikščios po pilną plėšrūnų mišką, važinėsis dviračiu be stabdžių ir penkis kartus sutiks piktų šunų.

Nieko neatsitiko ne tik tą dieną, bet ir vėliau. Tiesa, žmonės ne kartą matė, kaip Ieva kažkam spyrė, kažkam gnybė, o sykį per patį pamokos įkarštį kažkam parodė liežuvį. Niekas klasėje taip

ir nesuprato kam – visiems atrodė, kad liežuvį rodė klasės kampui ir į jokių įvykių nesikišančiam fikusui.

Nelaimės pamiršo ir Ieva, ir jos tėvai, ir visi, kuriems teko nuo šių nelaimių kentėti. Pati Ieva kartais prisimindavo berniuką su šunimi ar kate. Bet kaipmat vėl pamiršdavo – argi mažai mergaitės turi rūpesčių. Ypač jeigu joms nieko bloga nenutinka.

Be to, tas lietus išplovė viską iš atminties. Juk tada lijo lietus, nuo kurio pasislėpti niekaip neįmanoma.

Tingėjimo nauda

Kiekvienam, netgi energingiausiam ar veikliausiam, žmogui kartais užėina tokia nuotaika, kai nesinori daryti nieko. Patys stropiausi paštininkai tada pamiršta laiškus ir laikraščius, ūkininkai, nejudindami piršto, žiūri, kaip lietūs naikina visą vasarą augintą derlių, o iš olimpinių bėgimo čempionų šaiposi juos lenkiantys vėžliai ir sraigės.

Žmones kartais apima tingulys. Kai kas dėl to niršta ir barasi, suka galvą, kaip tą tingulį išvaryti, tačiau gyvenimą pažįstantys tinguliui pasiduoda, nes žino, jog tingėti – vienas iš poilsio būdų. Jie supranta, kaip neapsakomai saldu gulėti arba sėdėti ir nieko nedaryti. Gali žiūrėti į debesis, gali – į piršto galą, gali nežiūrėti į nieką. Gali maivyti, gali šypso-tis, gali kasytis liežuvį, gali tyliai cypčioti. Ir negirdėti, kaip į kiemą šaukia draugai, kaip į parduotuvę varo mama, kaip reikšmingai ir priekaištingai dūsauja ką tik skaityta knyga.

Žmonija gyva išliko todėl, kad nebijojo tingėti.

Tą rytą tingulys surakino ir Bernardą, ir Katšunį. Tiesa, Bernardas dar stengėsi su tinguliu kovoti ir ėmė ieškoti krepšio – norėjo susidėti tuščius bute-

lius ir nunešti į taros supirktuvę. Bet kojos – kaip medinės...

Tačiau, Katšuniui paaiškinus tingulio reikšmę žmogaus gyvenime, Bernardas nurimo ir dar labiau aptingo. Dabar jis žinojo, kad, užėjus tinguliui, jis visada rimtai ir susikaupęs tingės.

Kad būtų įdomiau, Katšunį jis pakvietė tingėti į gatvės gale esantį parką.

Lėtai lėtai, koja už kojos abu sliūkino į tą parką – tik labai pastabus žmogus būtų pamatęs, jog jie eina, o ne stovi vietoje. Žinoma, prisiversti eiti buvo sunku, bet tingėti parke kur kas maloniau negu namie.

Parke, kaip ir gatvėse – tuntai skubančiųjų. Nors čia nebuvo nei bankų, nei batų taisyklų, nei parduotuvių, kurios verčia lakstyti net patį didžiausią lėtuolį, nežinia kodėl ir parko takeliais lėkė uždusę, sukaitę, lekuojantys žmonės. Gal jie skubėjo ilsėtis, gal vaikėsi saulę, kurios kaip visada parke buvo pilna visur, o gal pamiršo, kad turi stabdžius ir parke savo greitį galėtų sulėtinti. Tad ir parko medžiai virpėjo – bijojo, kad koks nevykėlis beskubėdamas jiems neišpirtų.

Bernardas su Katšuniu įsitaisė ant suoliuko, kuris, atrodo, tyčia pastatytas apimtiesiems tingu-

lio. Ten buvo nei per karšta, nei per vėsu, nei per saulėta, nei per ūksminga, nei per triukšminga, nei per tylu. Ant suoliuko tebuvo jiedu, vadinasi, tą rytą mieste netingėjo daugiau niekas. O gal ir tingėjo, tik kitose vietose.

Beje, ne visos vietos tingėti geros. Blogai, jeigu tingulys apima tualete, o prie jo durų mindžikuoja kas nors, prispirtas didelio ar mažo reikalo. Arba vidury judrios gatvės. Arba gaudant kamuolį. Arba atsakinėjant pamoką.

Vieną berniuką tingulys užvaldė tada, kai jis, stovėdamas prieš klasę, pasakojo apie karves ir pieną. Jis pradėjo sakyti: „Iš pieno, kurį duoda karvės, gaminama varškė, grietinė, sviestas“, tačiau viduryje sakinio, pasakęs: „sviestas...“, nutilo. Ir atsėdo. Ten, kur stovėjo atsakinėdamas. Prie lentos, prieš klasę. Mokytoja čiupo pakelti, mokiniai tampė už rankų ir kojų, kuteno delnus ir pūtė į nosį. Niekas nesuprato, kodėl staiga nei iš šio, nei iš to tas berniukas tarsi prarado amą. Tik sena valytoja, pati išmintingiausia visoje mokykloje, pasakė:

- Netrukdykit jam. Dabar jis tinginiauja. Patinginiaus ir vėl bus kaip buvęs.

Ir iš tiesų po kelių valandų tingulys išgaravo. Bernardukas atsikėlė ir kaip niekur nieko savo pasakojimą tęsė:

- ...sviestas į viršų kūnas po kiek laiko ima kristi žemyn.

Tuo metu klasėje vyko fizikos pamoka...

Bernardui ir Katšuniui negrėsė jokie netikėtumai, nes tingėti jie pasirinko pačią geriausią vietą visame mieste. Net tingėdami žmonės ką nors daro. Vieni mąsto, kiti kramto, tretie miega.

Bernardas ėmė stebėti praeivius.

Pasakysite, kad nieko įdomaus tarp be kvapo lekiančių vikruolių nepamatysi – visi žmonės skubėdami suvienodėja. Iš tiesų, žiūrėdamas į skubantį žmogų, matai tik tris dalykus – išplėstas akis, švytruojančias kojas ir debesį dulkių. Skubantys žmonės vienas nuo kito skiriasi tik jų sukeliama dulkių debesies spalva.

Ne ką įdomesni ir neskubantys pastabuoliai. Jie slenka atsargiai dairydami, o pamatę, kad juos stebi, susigūžia. O ką įdomaus pamatysi susigūžusiame žmoguje?

Tą rytą Bernardas pamatė žmonių, kurių nepavadinsi nei skubančiais, nei pastabuoliais.

Pirmiausia jis pamatė senutę su riedlente. Senutė buvo visai sena. Matyt, todėl riedėjo lėtai ir atsargiai. Pasispirdama viena koja, pasiramsčiuodama lazdele, ji iškilmingai pririedėjo prie Bernardo ir Katšunio. Čia senutė netikėtai pašoko, sucypė, ore apsvirtė kūliais ir vėl nusileido ant riedlentės. Pamačiusi Bernardo žvilgsnį, tirštai nuraudo, bet, apsimitusi, kad nieko neįvyko, nuriedėjo tolyn.

Po pusvalandžio pasirodė kokių penkerių metų pyplys, vedinas kumeliuku. Tai buvo pats tikriausias pyplys su pačiu tikriausiu bėru kumeliuku. Pyplysėjo užrietas galvą, ir matei, kad savo kumeliuku be galo didžiuojasi. Pyplys kumeliuką greičiausiai gavo dovanų gimtadienio proga ir dabar ruošėsi užauginti arkli, kuriuo galėtų kasdien joti į mokyklą. Deja, į juos niekas nekreipė dėmesio. Visi skubėjo.

Pro šalį slinko niūrus nesiskutęs pilietis. Jis kūpriosi, nes ant peties nešė sunkų maišą. O maiše kažkas kikenė ir krutėjo.

- Ten jo dukros. Joms labai patinka, kai tėvas jas nešioja maiše. Širyt tik pabudusios ėmė kaulyti, kad panešiotų. Ką darys vargšas, nešioja. Nes jos taip įkyriai kaulijo. O pačiam nebuvo net kada nusi-skusti, - paaiškino Katšunis.

Pro pusiau pramerktas akis nagrinédamas praeivius, Bernardas galvojo, kad įdomesnių vietų pasaulyje už tas, kur būna žmonių, nėra. Ir kad į žmones žiūrėti įdomiausia.

Apie vėjus

Pats keisčiausias žmogus pasirodė prieš pat vidurdienį. Keistai atrodė jo ilgas tamsus apsiaustas iš keisto nematyto audinio, buvo keisti aukšti auliniai batai, juoda barzda.

Keisčiausios Bernardui pasirodė žmogaus akys – pirmiau jas pajuto, nei pamatė. Iš akių sklido keista violetinė šviesa.

- Kaip viržiai prieš audrą, - neatsimerkdamas sumurmėjo Katšunis.

- O kas tie viržiai? - paklausė Bernardas.

- Miškuose, ten, kur retai lankosi žmonės, auga tokie augalai. Patekus į viržių priaugusią laukymę, atrodo, kad niekada nebeišėsi. Jų spalva ir kvapas taip užburia, kad nieko nedarai, tik žiūri į viržius. Žiūri ir nemirksi. O jeigu dar artėja audra...

Viržių žmogus sustojo. Tarsi kažko ieškotų. Žvalgėsi į šonus, paskui įsistebeilijo į liepų viršūnes, vėliau ėmė atidžiai tyrinėti žvyro takelį. Staiga jis pašoko, apsisuko ore ir išskleidė juodąjį apsiaustą. Lyg bandęs skristi paukštis.

Bernardas sutriko. Ko nors nesuprasdamas, jis kartais sutrikdavo.

Viržinis priėjo prie suoliuko, ant kurio sėdėjo Bernardas ir Katšunis, ir tarė:

- Stebiesi, berniuk? Nesistebėk. Aš gaudau vėjus.

Bernardo tėtis kartais sakydavo: „Pagauk vėją laukuose.“ Iš to, kaip ir kada sakydavo, Bernardas suprasedavo, kad gaudyti vėją yra tuščias reikalas. Ir štai tau...

- Kokia nauda iš pagauto vėjo? Ir ar galima jį pagauti? - stebėjosi jis.

- Ar žinai, berniuk, kiek yra skirtingų vėjų? - tarsi neišgirdęs Bernardo, paklausė keistuolis.

- Na, vėjai būna pietų, rytų, šiaurės ir vakarų. Dar stiprūs ir silpni. Šilti ir šalti. Gal dar besikeičiančios krypties.

- Vėjai - kaip žmonės. Jų būna gerų ir blogų, palankių ir nepalankių, piktų ir draugiškų, linkinčių gera ir norinčių bloga, vaikiškų ir suaugusiųjų, tylenių ir triukšmadarių, kvailių ir protingų, lengvų ir sunkių, draugiškų ir pasipūtusių, mandagių ir įžūlių. Mano senelis suskaičiavo septynis tūkstančius du šimtus keturiolika vėjų. O aš jau žinau devyniolika tūkstančių šešis šimtus aštuoniasdešimt keturis.

- Nieko sau. Devyniolika tūkstančių... Bet kam juos gaudyti? - niekaip negalėjo patikėti ir suprasti Bernardas.

- Gimiau saloje, kur buvo tikra vėjų karalystė, - pradėjo pasakoti viržių žmogus. - Ten visus metus siausdavo tokie vėjai, kad negalėjo augti net medžiai. Jie išdygdavo ir turėdavo glaustis prie žemės. Kad vėjai nenulaužtų. Ar gali įsivaizduoti beržą, beveik gulintį ant žemės? Ir taip augantį. Tik ne aukštyn, bet į šoną. Štai ką padaro vėjai.

Bernardas bandė įsivaizduoti vaikus, laipiojančius po tokius medžius.

Žmogus tęsė:

- Kartais vėjai aprimdavo. Tada jie galėdavo valandų valandas žaisti su kieno nors numestu popieriaus lapuku: pakeldavo ir laikydavo pakėlę. Būdavo, eini ir matai - tarsi nematomu siūlu pririštas ore kabo popieriaus lapelis. Mėgini paimti, o jis staiga sūkuriu lekia į šalį. Arba nejuda, atrodo, nė vienas medžio lapas, bet pačioje viršūnėje pats mažiausias lapelis sukasi apie kotelį tarsi pašėlęs. O paskui staiga viskas pasikeičia, vėjai vėl užkaukia: neša dulkes, šakeles, nepririštus dviračius, tuščius vaikų vežimėlius, silkių statines, plytas. Ar matei skrendančią plytą?

Bernardas tai išgirdęs net nusipurtė.

O vyriškis pasakojo:

- Žmonės toje saloje būdavo nuolat paraudusiomis akimis. Nuo dulkių, kurias nešiodavo vėjai. Akis grauždavo ir dūmai. Vėjai kartais neleisdavo dūmams net pro kaminą išeiti. Tada jie virsdavo į namus, ir žmonės žinodavo, jog prasidėjo pačių blogiausių vėjų laikas.

Pasakotojas nutilo. Jo viršių spalvos akys pasikeitė, ir Bernardas suprato, jog mintimis tas žmogus dabar – savo saloje. Jis jau norėjo klausti, kur ta sala ir kodėl žmogus iš jos išvyko, bet viržinės akys pasikeitė dar kartą, ir žmogus lyg pabudęs pasakojo toliau:

- Vieną dieną į salą atvyko klajojantis maldininkas. Jis keliavo per visą pasaulį, užsukdamas tai vienur, tai kitur. Visur klausydavo, ką žmonės kalba, žiūrėdavo, kaip jie gyvena. Tiek nukeliavęs maldininkas buvo labai protingas, todėl patardavo. Patardavo žmonėms, ką daryti, kad jiems būtų geriau. Kad būtų laimingesni, kad jų vaikai būtų sveikesni, kad javai geriau augtų, kad gaidžiai gražiau giedotų. Maldininkas mokėjo gydyti žmones ir gyvulėlius, taisyti batus ir stogus, žaisti su vaikais, mušti sviestą, skaityti svetimomis kalbomis parašytas knygas, net sakyti pamokslus. Pamatęs vėjų kankinamus

žmones, pasakė, kad jie turi melstis. Karštai ir visi. Suaugusieji ir vaikai. Rytą ir vakare.

- Ar tai padėjo? - paklausė Bernardas.

- Žinoma, maldos buvo išklausytos. Argi gali būti kitaip, kai tiek daug žmonių ir taip karštai prašo? Vieną rytą pabudę, jie pamatė, kad vėjai nurimo.

Tarsi kažką pajutęs, viržių žmogus atsistojo ir ėmė žvalgytis. Buvo ramu, nebeliko net skubančiųjų. Visur buvo tokia tylą ir ramybė, jog atrodė, kad tingulys įsivyravo visame pasaulyje.

- Atrodo, tuoj atlėks vėjas, - pasakė vėl atsisėdęs keistuolis. - Aš jo laikiu.

- Ką su juo darysite? Su vėju, jo sulaukęs? - paklausė Bernardas.

- Aš vėjus gaudau, - rimtai atsakė žmogus.

Bernardas tylėjo. Jis dar pažvelgė į Katšunį, bet šis, atrodė, negirdi ir nemato nieko - Katšunio kai liuku lėtai sklido žalsvos tingulio bangos. O Bernardui tingulį baigė išvaikyti smalsumas. Kas, po galais, šis tipas?

Kaip niekur nieko viržiaakis pasakojo:

- Visi džiaugėsi neapsakomai. Suaugusieji ir vaikai išbėgo į gatves, visi vienas su kitu glėbesčia vosi, bučiavosi. Nebereikėjo saugotis, kad vėjas nuplėš kepurę, sutaršys plaukus, pargriauš ant

žemės, aptaškys vandeniui iš balos, išplaks pakeltų žagaru. Žmonės šventė keturias dienas. Būtų šventė ir ilgiau, bet pajuto, kad kažkas ne taip.

Žmogus susimąstė. Kol Bernardas, nenorėdamas blaškyti jo minčių, spėliojo, kas buvo toliau, jis vėl prabilo:

- Ore atsirado dar daugiau dulkių. Jas kėlė žmonių ir gyvulių kojos, mašinų ir vežimų ratai. Buvo baisu net smarkiai čiaudėti - iškart pakildavo dulkių debesis. Bjauriausia buvo tai, kad dulkės taip ir likdavo ore ten, kur pakildavo. Nebuvo kam jų nunešti, nes nepūtė net menkiausias vėjelis. Greitai pasidarė beveik neįmanoma keliauti - dulkių prie kelių kybojo tiek daug, jog net pakelėse buvo tamsu kaip naktį.

Ne ką geriau būta ir kiemuose. Dūmai iš kaminų ne kilo, o leidosi. Greitai jie apgaubė visus namus, kur kūreno krosnis ar degino žvakes. Žmonės bijodavo išeiti į lauką - ten jie turėdavo vaikščioti dūmų debesyse. Visų drabužiai ėmė dvokti dūmais.

Bernardas prisiminė, kaip vieną karštą ir sausą rudenį aplink miestą degė durpynai. Dūmai pasklido ir mieste: jie lindo į namus, graužė žmonėms akis, nuo jų užkimo šunys, katės prarado uoslę, rytais ėmė ožiuotis užvedami automobiliai, vienas po kito perdegdavo gatvių žibintai. Vieną naktį iš pagrindi-

nės miesto aikštės dingo miesto įkūrėjo statula. Kažkas matė ją einant iš miesto. Statulos akys ašarojo, todėl žmonės nusprendė, kad ji išėjo neapsikentusi visur lendančių dūmų.

- Atsirado ir daugiau bėdų. Į salą niekas nebeatnešdavo lietaus, tik kartais pasirodydavo koks pasiklydęs debesėlis, kuris keliaudavo nešamas ne vėjo, o smalsumo. Kai kurie debesėliai iš užuojautos palydavo, tačiau tai būdavo taip retai, jog ėmė džiūti netgi gulsčiai augantys medžiai.

Viržiaakio balsas surūstėjo.

- Baisiausia, kad žmonės apėmė nenusakomas liūdesys. Taip būna, kai kas nors iškeliauja, ir tu žinai, jog amžiams likai vienas. Kasdien darėsi vis liūdniau. Kai kas nei iš šio, nei iš to imdavo verkti, kiti visą laiką niūriai tylėdavo. Būdavo, kad liūdni ir įpykę nelaimingieji puldavo tuos, kurie išdrįsdavo nusišypsoti ar nusijuokti.

O maldininkas jau buvo iškeliaavęs. Veltui jo ieškojo saliečiai, norėdami sužinoti, ką daryti. Nieko nesugalvoję, vėl ėmė melstis. Prašyti, kad vėjai į salą sugrįžtų. Bet kaip lengva viską sugadinti ir kaip sunku pataisyti! Maldos nepadėjo...

Žmogus nutilo. Buvo matyti, kad jam sunku ir liūdna - matyt, savo salą labai mylėjo.

- Viena naktį sapnuoju: mūsų maldos iš salos išvaikė visus vėjus. O jų mūsų saloje prieš tai gyveno tūkstančiai. Kaip niekur kitur. Ir pasklido mūsų vėjai po visą pasaulį. Pradžioje jiems buvo sunku naujose vietose, kai kurie nepripranta ir dabar. Norėtų grįžti į mūsų salą, bet vieni nebežino, kur ji, kiti mano, kad saloje jie nebereikalingi, tretį apsiprato svetur. Kai kurie vedė, turi vaikų, įsigijo draugų, todėl grįžti atgal ir nesinori. Tačiau sapne man kažkas pakuždėjo, kad jeigu kas nors vėjus sugaudytų ir paleistų saloje, viskas grįžtų į senas vėžes.

Dabar Bernardas suprato, kodėl viržinis kartais dairosi aplinkui, tarsi stengdamasis kažką pamatyti ar išgirsti. Jis ieškojo pabėgusių vėjų.

- O kaip jūs pažįstate savuosius vėjus? Kas bus, jeigu pagausite mūsų vėją? Pas mus irgi gali prasi-dėti sausra ir ateiti liūdesys, - sunerimo jis.

- Kai pagaunu ne savo vėją, iš karto pajuntu. Sve-timi vėjai po mano apsiaustu jaučiasi labai nejaukiai. Vieni jų dreba, kiti ima kūkčioti. Yra ir tokių, kurie kandžiojasi bei draskosi. Labai aštrūs vėjų nagai ir dantys. Tada tuos vėjus paleidžiu. Ir atsiprašau. Paprašau, kad nepyktų. Jie mane supranta. O savus vėjus atskiriu pagal kvapą, stiprumą, šilumą, kryptį, išdykumą, svorį, spalvą. Mane to išmokė senelis. Juk

tada savo sapną papasakojau seneliams, su kuriais gyvenau. Senelė pasiuvo apsiaustą, senelis išmokė, kaip vėjus gaudyti. O tai visai nesunku. Reikia tik pajusti, kada vėjas kyla.

Kartais vėjai ilsisi. Užsiglaudžia kur nors ir nurimsta. Kartais kelias akimirkas, kartais – kelias dienas. Bet pailsėjęs vėjas būtinai ima kilti. Pradžioje žvalgosi, uostinėja orą, ražosi ir mankštinasi. Tada ir galima pajusti jo dvelkimą. Ir silpną vėjo kvapą. Va, tada ir pažįstu savo vėjus. Nors pasitaiko ir apsirikti. Juk jų tiek daug, ir yra labai panašių.

– Norite pasakyti, kad savo apsiaustu galite pagauti vėją? – netikėjo Bernardas.

– Taip. Tereikia laiku jį išskeisti ir, pajutus, kad kylantis vėjas į apsiaustą įlėkė, vėl staigiai suglausti. Tada jaučiu, kaip pagautas vėjas kruta. Jeigu jis iš mūsų salos, greitai nusiramina. O aš su juo pasikalbu, papasakoju, kas mūsų saloje įvyko, vėjams išsilaksčius. Paprašau grįžti. Dar nė vienas neatsakė. Jiems mūsų saloje irgi patikdavo. Sako, niekur nėra tokių juokingų žmonių, kaip mūsų saloje.

Bernardas suprato, ką vėjai turi galvoje, kalbėdami apie juokingus žmones.

Jis prisiminė, kaip vieną dieną gatvėje vėjas nuplėšė ir nunešė skrybėlę vienam labai rimtam ir

reikšmingam ponui. Ponas buvo ne tik rimtas, bet ir bijojo, kad kiti nepamanytų, jog jame yra bent truputėlis nerimtumo, todėl pirmiausia apsimetė, jog nieko neatsitiko. Matyt, tikėjosi, kad vėjas, pamatęs, kokiam rimtam ir reikšmingam ponui skrybėlę nunešė, susigės ir ją gražins.

Taip, beje, ir būna. Ministrai, sekretoriai ir valdytojai vėjo nė kiek nesibaimina. Vėjas stengiasi juos netgi aplenksti. O nunešęs kurio nors skrybėlę ar tiubeteiką stengiasi kuo greičiau atnešti atgal.

Deja, tas ponas nebuvo nei ministras, nei sekretorius, nei valdytojas, tad vėjas skrybėlės negražino. Ponas sviedė savo portfelį ir ėmė vyti riedančią skrybėlę. Ji riedėjo šaligatviu, paskui gatve, dar vėliau – pievele. Kuo toliau, tuo greičiau. Ponas nuo skrybėlės neatsiliko. Tiesa, jis turėjo apversti vieną šiukšlių dėžę, ištaškyti balą, peršokti važiuojantį automobilį ir ištrypti tris kurmiarausius.

Plyšk iš juoko!

Bet dar juokingiau buvo, kai vėjas skrybėlę įnešė į klevą. Ponas rabždinosi į medį, nuo jo byrėjo lapai ir smulkios šakutės, o išbaidytos varnos įsiveržėlių keikė tokiais žodžiais, kad iš juoko krito visi tai matę.

O kaip ponas atrodė išlipęs iš medžio! Buvo taip susijaudinęs ir įsiaudrinęs, kad nepastebėjo, jog vietoj skrybėlės ant galvos užsidėjo varnalizdį.

Skrybėlė taip ir liko medyje. Jau kitą rytą viena varnų šeima joje pradėjo sukti lizdą.

„Vėjai juokdariai ne tik toje saloje“, – pagalvojo Bernardas.

O žmogus vėl pasakojo:

– Pagautą vėją įdedu į dėžutę nuo sausainių ir paštu siunčiu į mūsų salą. Vėjams sausainių dėžutėse patinka. Kol keliauja paštu, jie maitinasi sausainių kvapu.

– Ar jau pučia vėjai jūsų saloje? Tie, kuriuos parsiuntėte atgal? – paklausė Bernardas.

– Deja, dar ne, – liūdnai atsakė vėjų gaudytojas. – Jie nenori pūsti vieni, laukia, kol sugrįš jų draugai. Senelis krauna mano atsiųstas dėžutes pašiūrėje ir laukia, kol vėjų bus tiek, kad jie ims prašytis išleidžiami. Vakaraus jis kalbasi su jais – guodžia ir linkmina, nes vėjui ištisas dienas tupėti dėžutėje labai nuobodu. Tiesa, senelis kartais juos išleidžia palakstyti. Tada jie ima siausti po pašiūrę ir mūsų kiemą. Dūkdami vėjai nurovė paskutinius senelio plaukus, bet jis ant jų nepyksta. Tik laukia nesulaukia, kada vėjai išdrįs išlėkti iš kiemo.

Žmogus pirmą kartą nusišypsojo.

- O surasti mūsų vėjus man vis sunkiau. Jau nemažai jų sugaudžiau, tad tų nedaugelio likusių ieškoti reikia vis ilgiau ir ilgiau. Į jūsų miestą atvykau prieš tris dienas ir pagavau tik du vėjus. Anksčiau pasisekdavo nutverti kokią dešimtį per dieną.

Vėjų gaudytojas nutilo. Dabar jis atrodė pavargęs, ir Bernardas suprato, kad, ieškodamas savo vėjų ir juos gaudydamas, apkeliavo ne vieną šalį ir keliauja jau ne pirmą dieną. Ir niekas - nei jis pats, nei jo senelis, nei į salą parsiųsti vėjai - nežino, kiek dar reikės keliauti. Ir ieškoti.

Nelauktai prabilo Katšunis:

- O aš žinau, kur susirenka daug vėjų. Gal ten bus ir iš jūsų salos.

Išgirdęs kalbant šunį, panašų į katę, žmogus viršių akimis nė kiek nenustebo. Matyt, keliaudamas jis matė kur kas didesnių keistenybių. Jis tik pažvelgė į Katšunį. Matei, kad Katšunio žodžiai jį sudomino.

Katšunio tingumą tarsi devyni vėjai nupūtė. Jis pašoko nuo suoloelio ir, nieko nesakęs, pasileido žvyruotu takučiu. Bernardas ir viršių žmogus vos spėjo iš paskos.

Jie perbėgo parką, išlėkė pro surūdijusius metalinius vartus, paskui geroką kelio gabalą skuodė palei upę vingiuojančiu taku.

Prasidėjo priemiestis. Čia tupėjo nameliai, vieni tvarkingi ir naujai nudažyti, kiti 2 nublukę ir apgriuvę. Namelių kiemuose sėdėjo žmonės, ir Bernardas suprato, kad jų mieste yra vietų, kur niekas neskuba. Sėdintys kiemuose žmonės su nuostaba žvelgė į lekiančią keistą trijulę. Kažkas sušuko, kažkas sušvilpė, kažkas ėmė garsiai ploti, tačiau nei Bernardas, nei Katašunis, nei viržiaakis žmogus nekreipė jokio dėmesio.

Baigėsi ir nameliai. Už jų plytėjo daržai. Buvo vasara, tad daržuose knibždėjo žmonių – jie ravėjo agurkus, skynė žemuoges, laistė pomidorus. Kai kurie tiesiog stovėjo ir žiūrėjo, kaip žydi bulvės. Skubantis trejetas – niekam nė motais. Tik vienas mažas rudas šuniukas norėjo bėgti kartu, tačiau Katašunis jį pervėrė tokiu žvilgsniu, kad šuniukas kūliais nusirito į dilgėles. Tik dilgėlės galėjo išgelbėti nuo tokio rūstaus žvilgsnio.

Katašunis sustojo prieš seną apleistą fermą. Seniai seniai joje gyveno arkliai, todėl ferma dažnai buvo vadinama arklide. Joje glaudėsi ir balandžiai, tačiau vieną dieną žmonės nusprendė, jog arkliams gyventi

po vienu stogu su balandžiais nesveika. Balandžiai išsikraustyti neskubėjo. Iš vieno universiteto buvo pakviestas balandžių profesorius, jis bandė juos įkalbėti išskristi, tačiau paukščiai nepasidavė. Todėl teko iškraustyti arklius. Juos išvedžiojo po mažus tvartelius, kuriuose veisėsi vien žiurkės ir voratinkliai. Iš arklidės netrukus išskrido ir balandžiai. Mat be arklių savo lizduose negalėjo užmigti balandžiu-kai.

Taigi arklidė stūksojo tuščia. Kada ne kada joje prisiglausdavo koks nors žmogus, pamiršęs, kur jo namai. Užbėgdavo pasiklydęs šuo, užsukdavo išdidus katinas, nutaręs palikti savo šeiminkus. Ant stogo nusileisdavo pailsėti praskrendantys paukščiai, gūdžiai kaukiant pūgai, joje slėpdavosi iš aplinkinių laukų atliuksėję kiškiai, netoli esančiame miške prasidėjus medžioklei, į arklidę vilkiukus atsivesdavo vilkai.

Vietos užteko visiems. Tačiau, blogam orui praėjus, kiškiai vėl skuosdavo į laukus, pasibaigus medžioklei, į savo mišką išeidavo vilkai su vilkiukais, pailsėję ir atgavę jėgas, nuo stogo pakildavo paukščiai. Niekas nenorėjo arklidėje gyventi ilgai.

To priežastis buvo baidus nejaukumas arklidėje ir net jos kieme. Būdamas joje, jautei – tave stebi milži-

niškos šaltos akys. Viduje būdavo drėgna, siausdavo skersvėjai, net ramiausiu oru girgždėdavo sienos, trinksėdavo durys, barškėdavo langai. Pastogėje kažkas kraupiai dejuodavo, ir atrodydavo, kad viso pasaulio nelabieji čia susirinko krikštyti savo vaikų.

Vilkai, savo kūnais dengdami vilkiukus, tada uosdavo orą, zuikiai iš baimės užsimerkę drebėdavo ir glausdavosi prie vilkų, o išdidieji katinai sau priekėdavo niekur nekelti kojos iš šeiminkų namų. Jei tik liks gyvi.

Arklidė turėjo blogą vardą. Ir jeigu ne šaltos pūgos, ugnimi spjaudantys medžiotojų šautuvai ar sparnus surakinęs nuovargis, ir zuikiai, ir vilkai, ir paukščiai ją būtų lenkę iš tolo. O ką jau sakyti apie išdidžiuosius katinus!

Štai prie kokios arklidės Bernardą ir vėjų gaudytoją atvedė Katšunis. Jis nieko neaiškino, tik pasakė:

– Čia gyvena daug vėjų.

Viržių žmogus, matyt, tai pajuto pats. Kelias akimirkas žiūrėjo į arklidę ir atrodė panašus į plaukiką, pasiryžusį plaukti per upę ir akimis matuojantį, ar ta upė ne per plati. Paskui jis ryžtingai šoko pirmyn ir pradingo duryse.

Į vidų Bernardas eiti nesiryžo. Tuo labiau kad iš ten pasigirdo švilpimas, dundesys, traškėjimas, nuo fermos padvelkė vėsa ir drėgna žeme.

- Iš salos pabėgę vėjai pamėgo šią arklidę. Ją rado atsitiktinai, ieškodami prieglobsčio, - tarsi sau sumurmėjo Katšunis.

Iš arklidės išėjusio vėjų gaudytojo viržių akys šypsojosi.

- Jeigu ir toliau taip seksis, greitai galėsiu grįžti namo, - džiūgavo jis. Po jo apsiaustu kažkas spurdėjo, tačiau neatrodė, kad tam kažkam ten būtų labai blogai. Judėjo ramiai, kaip juda vaikai, prieš užmigdami po antklode ieškodami jaukiausios vietos.

- Mums laikas namo, - tarė Katšunis, ir Bernardas suprato, kad baigėsi dar vienas nuotykis.

Atgalėjo dviese. Viržių žmogus pasakė, jog eis ieškoti sausainių dėžučių, paskui vėl grįš į arklidę. Ten dar buvo likę nesugautų salos vėjų, be to, čia užsukdavo salos vėjų ir iš kitur.

Daržuose tebetriūsė žmonės, savo žiedus juos uostantiems į nosis kaišiojo bulvės, vyrai, moterys ir vaikai susiglaudę tylėdami sėdėjo mažųjų namelių kiemuose. Buvo taip ramu, kad Bernardas net išsigando. „O kas, - net pastiro jis, - jeigu jis išgaudys

ir ūsų vėjus?“ Bet tą mintį iškart nuvijo. „Mūsų vėjai taip lengvai nepaklius į spąstus. Be to, kokia nauda iš svetimų vėjų. O jeigu kas ir pagautų, jie vis tiek grįžtų. Juk mes jų neišvarėme.“

Kad būtų ramiau, Bernardas sumanė, kaip mūsų vėjus pamalonins: kai nuvažiuos į pajūrį, nueis į tokią vietą, kur nebus nieko, tik jis ir vėjas. Ten ant smėlio užrašys pačią didžiausią paslaptį ir leis vėjui smėlį sulyginti. Sėdės ir žiūrės, kaip pamažu nyksta paslaptis, kurios nežino niekas, tik jis ir vėjas.

Tiesa, buvo viena bėda – Bernardas nežinojo, kokia jo paslaptis pati didžiausia.

Namuose gyvena...

Kitą rytą Bernardas su Katsuniu gėrė paparčiais kvepiantį pieną. Katsunis paaiškino, kad paparčių karvės neėda, tačiau kartais miške jos nuklysta ten, kur paparčiai auga. Tada jos stovi tarp pušų, uogienojų ir paparčių, iš džiaugsmo ašarotomis akimis dairosi aplinkui ir giliai dūsauja, traukdamos į plaučius pušimis, uogomis ir paparčiais kvepiantį orą. Pušų ir uogų kvapas iš pieno nežinia kodėl išnyksta, bet paparčių lieka ilgam.

Katsunis pasakė, kad arklidėje nejaukumas buvo išimetęs todėl, jog ten gyveno gausybė vėjų. Vėjai kartais arklidėje dūkdavo, todėl žmonės, zuikiai, vilkai, paukščiai ir katinai joje jausdavosi nesmagiai.

– Vėjai taip siaučia tada, kai nesmagu ir jiems. Tada jie neranda sau vietos. Tikiuosi, viržiaakis savo vėjus susirinks, o arklidėje vėl apsigyvens balandžiai ir arkliai, – baigė Katsunis.

Vakarykštis nuotykis Bernardui patiko. Visą naktį jis sapnavo dulkių, vandens, sniego, lapų, drugelių, smeigtukų ir servetėlių debesis nešančius vėjus, tokius greitus, jog jie per kelias akimirkas aplėkdavo visą pasaulį. Į greitųjų vėjų nešamus debesis užvertę

galvas spoksojo žmonės, nesuprasdami, kodėl danguje jie taip greitai laksto...

O vėjai debesis nešiojo taip, kaip žmonės vienas kitam – dovanas. Sacharos vėjai į Atlanto vandenyną atpūsdavo raudoną dulkių debesis; jomis dažydavo bangas. Kad būtų linksmiau žuvims. Atlante vėjai gaudydavo žuvis ir, jas pakėlę, gabendavo į Sacharą, o kalnuose gyvenantys vėjai nuo ten besiganančių ožkų pešdavo vilnas, jas sukdamo į gniūžulus ir nešdavo didelių miėtų gyventojams. Šaltųjų kraštų vaikai laukdavo, kol vėjai jiems atgabens ananasų ir bananų, o Grenlandijos vėjai į Afriką pripūsdavo vos matomų ledukų, kuriuos negriukai berdavo ant apelsinų ir valgydavo. Kas gali būti skaniau už Afrikos apelsinus su mažyčiais Grenlandijos ledukais...

Šis sapnas Bernardui iš galvos niekaip neišėjo ir jiems klajojant po miestą. Ėjo abu tylėdami, kiekvienas mąstydamas apie savo reikalus.

Žmonės mąsto beveik visą laiką. Kai kurie – net miegodami. Tokie pabunda primąstę įvairiausių dalykų. Tiesa, tie dalykai ne visada būna naudingi, reikalingi ar malonūs.

Viena mergaitė kiekvieną rytą pabūsdavo sumąsčiusi, jog į mokyklą jai eiti žalinga. Atsikeldavo, nes žinodavo, kad į mokyklą nori nenori reikės eiti.

Prausdavosi, valydavosi dantis, rengdavosi ir be paliovos galvodavo, kaip bjauru eiti į tą mokyklą. Ten sėdėjo viename suole su mergaite, kurios tiesiog negalėdavo apkęsti. Mokytojai klausinėdavo begales visokių kvailysčių, berniukai kvilai ir įžeidžiamai šaipydavosi, bandelės valgykloje būdavo per saldžios, geografijos kabinete esantis gaublys besisukdamas bjauriai girgždėdavo, per kūno kultūros pamokas sporto salėje pūsdavo skersvėjai, šlykščiai dvokdavo kreida.

Tačiau, bevalgydama košę, suprasdavo, kad mergaitė, su kuria sėdi, ne pati blogiausia – yra kur kas blogesnių. Tepdamasi sviestą ant duonos, suvokdavo, jog mokytojai užduoda ir įdomių klausimų, į kuriuos norint atsakyti reikia gerokai pasukti galvą. Geriant arbatą, berniukų juokai imdavo atrodyti linksmi ir draugiški. Lipdama į autobusą, mergaitė nutardavo, kad gaublys girgžda iš senumo. Tai mergaitę netgi nudžiugindavo: ji žinojo, kad seni gaubliai labai įdomūs.

Mokyklos slenkstį peržengdavo švytėdama iš laimės. Įėjusi į klasę, pasiimdavo gabaliuką kreidos ir pauostydavo – mielesnio kvapo ir negalėjo būti...

Keisčiausia, kad kitą rytą viskas prasidėdavo iš naujo – vos pabudus mokykla atrodydavo tarsi kalė-

jimas ir norėdavosi, kad vieną naktį ji prasmegtų skradžiai žemės.

Taip būdavo todėl, kad miegodama mergaitė, užuot sapnavus, mąstydavo. Tik jos mintys tada plaukdavo neteisinga kryptimi – savo minčių miegodama valdyti negalėdavo. Todėl ir imdavo atrodyti, jog mokyklos skambutis sukurtas tam, kad sukeltų ausų uždegimą, o valytojos tik ir žiūri, kaip aptaškyti batus ir kojines.

Bernardas ir Katšunis nemiegojo, tad jų mintys tekėjo teisinga linkme.

Bernardas spėliojo, ar jų gatvė turi nuosavą vėją. Kartais jam atrodydavo, kad prie Nebežinau Kokio namo pučiantis vėjas pažįstamas. Karštą vasaros dieną vėjas Bernardo taip neatgaivindavo niekur, kaip prie jo namo. O žiemą, nuo šalčio spirgant ausims ir geliant nosiai, vos tik priėjusį prie namo Bernardą paglostydavo jaukus šilto vėjelio gūsis. Kai būdavo labai liūdna, vėjas iš kažkur atnešdavo kokią linksmą ir mielą melodiją. O kartą, kai Bernardas grįžo toks išalkęs, jog atrodė, kad dar žingsnis kitas – ir iš silpnumo sulinks kojos, vėjas iš kažkur atnešė tokį bjaurų kvapą, jog alkis dingo, tarsi jo nė nebūtų buvę.

Tokios mintys tą rytą sukosi Bernardo galvoje.

Katšunio minčių perskaityti iki šiol nepasisekė niekam, tačiau, sprendžiant iš to, kad jo akyse švietė oranžinės tarsi plentvolis ugnelės, tos mintys buvo šiltos ir linksmos.

Nepastebimai jie atsidūrė siauroje gatvėje, kurios vienoje pusėje stūksojo aukšta lentinė tvora. Aplinkui – nė gyvos dvasios, o pati gatvė buvo panaši į staiga pasenusį žmogų, kuriam niekas to nepasakė, o jis pats taip ir nesusiprotėjo pasižiūrėti į veidrodį, todėl mano, kad dar jaunas. Atrodė, gatvė kažko laukia ir stebisi, kodėl niekas neateina.

Katšunis stumtelėjo vieną tvoros lentą ir šmurkštelėjo vidun. Bernardui neliko nieko kita, tik sekti iš paskos.

Kitoje tvoros pusėje popiergaliais nusėtame kieme stovėjo namas. Vietoj langų žiojėjo skylės, ant stogo augo berželiai, durys – seniai išverstos.

Tai buvo miręs namas.

Žiūrėdamas į jį, sunkiai galėjai patikėti, kad čia kitados gyventa žmonių. Senamadė nupeštais plaukais lėlė, gulinti tarp išblukusių cigarečių pakelių, atrodė tarsi atsitiktinis užklydėlis, prigulęs trumpam pailsėti. Reikėjo žvėriškos fantazijos įsivaizduoti, jog čia kadais galėjo žaisti mergaitės.

Draugai įėjo į namą. Buvo taip tylu, kad girdėjai, kaip savo letenėlėmis tapsena namo sienomis ropinėjančios musės.

Iš pirmo aukšto vieni laiptai vedė į rūšį, kiti – į antrą aukštą. Bernardas ir Katšunis stovėjo, nesiryždami eiti toliau. Name kažkas buvo. Jautei, kad prisiglaudęs tūno kažkas didelis ir gyvas. Ir jis kažko laukia.

Bernardui pasidarė nejauku. Pabaisomis ir vaiduokliais jis netikėjo, bet pabandyk netikėti ten, kur jų yra. Jis pažvelgė į Katšunį, mat jau buvo patyręs, jog tas išsisuka visur. O Katšunis susikaupęs dairėsi, ir buvo neaišku, ar jis bijo, ar džiaugiasi patekęs į apleistą namą, kuriame gyvena kažkas didelis ir paslaptingas.

Tiesa, viena išėitis buvo – grįžti į saulės nutviekstą kiemą. Bet jau ne! Kažkokia paslaptinga jėga laikė juos viduje, didžiuliame pirmo aukšto kambaryje.

Katšunis žengė kelis žingsnelius gilyn į kambarį. Jo kampai skendėjo prietemoje. Nors pro išdaužytus langus vidun srūte sruvo šviesos bangos, tolimiausių kampų jos neapšvietė.

– Paskutiniai gyventojai iš čia išsikraustė prieš keletą metų. Namą seniai ketina nugriauti, tačiau jis vis dar stovi. Kiekvieną kartą, kai susiruošia

griauti, kas nors nutinka. Sugenda griovėjų traktorius, suserga traktorininkas, griovėjams atsiranda darbo kitur, – viską žinojo Katšunis.

Ant didžiojo kambario grindų mėtėsi visokiausių smulkmenų, kurias paprastai palieka išsikraustantys gyventojai – dėžių likučiai, sulaužytų baldų rankenėlės, virvagaliai. Prie durų gulėjo perplyšusi pagalvė, iš kurios savo šeriukus rodė plunksnos. Šalia pagalvės stovėjo plastikinius vaikiškas kibirėlis su trupučiu smėlio, jame žėlė žolė. Mėtėsi laikraštis – penkerių metų senumo. Šalia jo buvo pabirę smulkučiai mėlyni stikliniai karoliukai. Ilsėjosi į sieną atremtas apmusijęs veidrodis.

Paprastai namai, iš jų išsikrausčius žmonėms, buvusių gyventojų atminimą saugo dar ilgai. Užėini į tuščią namą, kuriame anksčiau pats gyvenai, ir jauti, kad kampai dar pilni gyvybės. Atrodo, kad tuoj prasisers durys ir pasirodys mama. Kad iš kito kambario tuoj pasigirs brolio balsas. Kad netikėtai išlįs ir apie kojas ims glaustytis prieš daug metų be žinios dingęs katinas.

Tol, kol namuose yra juose gyvenusių žmonių kvapo, namai negriūva. Niekas nedaužo langų, niekas nelaužo durų, nedingsta nė viena vinis. Svetimi žmonės į tokius namus apskritai vengia eiti.

Viskas pasikeičia, kai namai pajunta - jie pasmerkti. Kai supranta, kad jau niekam nebereikalingi. Kai pamato, jog jų ateitis - tik būti nugriautiems.

Net labiausiai apgriuvę ir pavargę namai tenori viena - stovėti. Stūkso kur nors pamiškėje sukrypusi lūšna, ir atrodo, kad ji gyvena paskutines dienas, laukia nesulaukia, kol kas nors ją nuvers. O štai ateina žmonės jos griauti, trinkteli kūju ar kirviu į sieną ir išgirsta, kaip kažkas sudejuoja. Gailiai ir pratisai. Tai aimanuoja namų dvasia.

Visuose namuose gyvena dvasios ir juos saugo. Įsikrausto ten kur su pirmaisiais gyventojais ir neiš-eina tol, kol stovi namas. Net išsikrausčius žmonėms, jos lieka saugoti namų.

Šių dvasių būna labai skirtingų. Nevienodai jos elgiasi ir tada, kai griaua jų namus.

Vienos yra ramios, todėl su liūdnu savo namų likimu susitaiko greitai. Žinoma, ir ramiai dvasiai būna skaudu, bet ji prisiglaudžia kur kamputyje ir žiūri, kaip dingsta visa, kas daugybę metų buvo jos ir jos globojamų žmonių prieglauda.

Kitos dvasios pasiduoti nenori. Jos išslapsto namo griovėjų įrankius, ant jų galvų mėto stogo čerpes, kelia baisiausius dulkių debesis, po griovėjų

padais kaišioja vinis. Esu girdėjęs, kaip tokia dvasia užkimšo traktoriaus, kuriuo žmonės ruošėsi griauti namą, kaminą, ir traktorininkas niekaip negalėjo užvesti variklio. Dėl to jis apkaltino ten bėgiojusius vaikus, nors šie buvo tokie maži, kad pasiekti traktoriaus kamino negalėjo.

Žmonės stipresni už bet kokias dvasias, todėl jeigu nusprendžia namus nugriauti, tai ir griaua. Tiesa, jautresni jaučia nesmagumą, jiems atrodo, kad, griaudami namą, kažką žudo, neretai girdi, kaip name kažkas dejuoja. Kai kurie iš jų namų griauti daugiau neina niekada, tačiau norinčių tai daryti vis tiek visada atsiranda. Yra žmonių, kuriems namus griauti netgi patinka. Pamatę verčiant namą, bando įsisiūlyti į talką.

Tiesa, tie žmonės paskui naktimis miega neramiai, kartais net dieną jiems ima vaidentis, lyg juos kas seka ir stebi. Tada jie geria aspiriną, valgo raugintus agurkus, mirko piene kojas ir eina anksti miegoti. Jie nesupranta, kad, kol namus griovė, namų dvasios į juos žiūrėjo liūdnai ir priekaištingai, todėl ramybę jie prarado ne vienai dienai. Ir jokie rauginti agurkai jos nesugrąžins.

Nugriautų namų dvasios būna priverstos kraustytis kitur, nors naujose vietose jos apsibranta labai

sunkiai. Dar neteko matyti nė vienos dvasios, kuri iš senųjų namų norėtų išsikraustyti. Joms ten visada patinka.

Tą rytą Bernardas ir Katšunis stovėjo name, kurią dvasia dar saugojo. Tai jos alsavimą jie abu jautė.

Reikia pasakyti, namas buvo ypatingas. Statytas prieš kelis šimtus metų, matęs visko: gerų ir blogų gyventojų, džiaugsmo ir nelaimių.

Jį statė turtingas pirklys ir įsikraustė su jauna ir gražia žmona. Jie beprotiškai mylėjo vienas kitą, todėl žmona greitai pagimdė mergaitę. Deja, gimdydama mirė. Mergaitėi tėvas parvedė pamotę, ji podukros labai nekenė. Ištisis keturiolika metų mergaitė buvo skriaudžiama ir ujama, kol vieną dieną pamotė nukrito nuo laiptų ir užsimušė.

Mergaitė netrukus ištekėjo, ir jai gimė sūnus, paskui – dvi dukros. Pirklys, namo statytojas, išvyko į tolimas šalis ir niekada nebegrižo. Iš ten kasdien siųsdavo ilgesio kupinus laiškus ir kiekviename jų klausdavo, ar dar stovi namas. Jis tą namą labai mylėjo.

Vėliau name gyveno daugybė įvairiausių žmonių. Pirklio provaikaičiai namą pardavė profesoriui, kuris į miestą atvyko iš labai toli mokyti miestiečių, kaip

gyventi geriau. Kažkam tai nepatiko, ir vieną dieną profesorių įkišo į kalėjimą, o jo šeimą iš namo išvarė.

Name tada apsigyveno labai piktas žmogus – jis nuolat šaukdavo. Net tada, kai likdavo vienas, kai valgydavo, kai miegodavo. Šaukdavo taip, kad apvirsdavo kėdės, duždavo lėkštės ir langai. Name apsigyvenus šiam žmogui, ėmė rūdyti durų ir langų rankenos, laiptų turėklai. Namų tvarkytoja rūdis šveisdavo kasdien, tačiau bemaž veltui. Vežėjas, per savo gyvenimą ekipažu apkeliavęs pusę pasaulio, paaiškino, jog metalas rūdija dėl to, kad šalia jo taip baisiai šaukiama.

Kartą piktasis žmogus iš namo išėjo ir niekada nebegrižo. Paskui kažkam prasitarė, kad negalėjęs gyventi kartu su nematomu gyviu, name viešpatavusiu dieną ir naktį.

Paskutinio karo metais name įsikūrė kareivių liginė. Kiekvieną dieną daug kareivių nuo žaizdų mirsdavo, ir ne vienas prieš mirtį jusdavo, kaip kažkas švelniai kedena plaukus. O visi stebėdavosi, kodėl mirusių kareivių veidai šviečia palaima.

Po karo keletą metų čia buvo kalėjimas. Jame uždarydavo mirti pasmerktus žmones. Kai mirtininkas vesdavo žudyti, jie jusdavo, kaip kažkas švelniai

glosto pečius ir į lūpas pučia šiltą kvapą. Budeliai nesuprasdavo, kodėl prieš mirtį žmonės šypsosi.

Dar vėliau name įrengė mokyklą. Žmonės kalbėdavo, kad geresnių mokinių, kaip toje mokykloje, nerasi visame mieste. Atsakinėdami mokiniai kartais jusdavo, kaip kažin kas juos drąsina. Vienam kitam mokytojui atrodydavo, jog mokiniams pasakinėja nematomasis. Jie imdavo karštligiškai dairytis, gręžiotis, atidarydavo duris į koridorių, ieškodavo pasakinėtojo spintose ir po palangėmis, bet nieko nerasdavo.

Tačiau namas vis labiau seno ir kūprinosi. Kadais buvęs smailus jo stogas įdubo, ėmė byrėti sienų tinkas, įlinko grindys ir lubos. Deja, namo gyventojams niekada neateidavo į galvą namui padėti – jį suremontuoti. Mieste pradėjus statyti naujus namus, visi įsigeidė gyventi juose. Namu senbuviai ėmė skųstis, kad name nėra vandentiekio, kad daug pelių, kad trūksta vietos pastatyti automobiliams, kad per maži langai ir per žemos durys. Atėjo diena, kai name nebeliko nė vieno gyventojų, ir niekas netroško į jį kraustytis.

Ir tada miesto valdžia nusprendė namą nugriauti, o jo vietoje pastatyti... Beje, net nežinau ką. Nežinojo ir ta valdžia. Jos vyrai ir moterys dienų dienas

ginčydavosi, ką statyt. Vieni siūlė giliausią pasaulyje požeminį garažą, kiti – didžiausią pasaulyje koncertų salę, treči – brangiausią pasaulyje parduotuvę. Buvo ir tokių, kurie norėjo ten matyti paminklą arbati-nukui vietoj kažkada iš miesto išėjusios jo įkūrėjo skulptūros. Mat miesto žmonės labai mėgo arbatą.

Taip ir nesutarė. Bet kad namą reikia nuversti, vieningai sutiko visi.

Deja, griauti nesisekė. Nuolat iškildavo netikėtų dalykų, dėl kurių darbą vis tekdavo atidėti. Namą susiruošus griauti paskutinį kartą, užėjo tokia baisi liūtis, kad kelias dienas namo kiemas tyvuliavo kaip neperbrendamas ežeras. Kai jis išdžiūvo, namą visi vėl buvo pamiršę. Iki kito karto.

Kuo baigiasi šypsena prieš mirtį

Štai kokiamė name dabar buvo Bernardas ir Katšunis. Jie stovėjo ir žiūrėjo, kaip į rūšį leidžiasi laiptai, kaip kambario kampuose banguoja prietema, kaip pro langą įspindusioje saulėje šildosi ant grindų gulinti sena vaikiška kepurė žaliu snapeliu.

Ir tada iš rūšio pasirodė pelės. Tyliai ir atsargiai, kartkartėmis apsidairydamos, viena po kitos laiptų turėklais kilo į viršų. Visos jos kažką nešėsi. Vienu dantyse – mažyčiai skudurėliai, kitų – nykštukinės pagalvėlės. Dvi didelės pelės gabeno dėžutę nuo saldainių, ir buvo matyti, kad ji pilna grūdų. Kelios švelniai nešė peliukus, kurie buvo panašūs į mikroskopiškas odines pinigines.

Į Bernardą ir Katšunį pelės dėmesio nekreipė.

– Jos kraustosi, – tyliai sušnibždėjo Katšunis.

– Kur? – nesuprato Bernardas.

– Nežinau. Jos jaučia, kad čia gyventi nebegalima.

– Kodėl? Juk pelėms čia tikras rojus. Nei žmonių, nei katinų.

Tarsi atsakymas į šį Bernardo klausimą išlindo kačių šeimyna. Suaugusios katės, matyt, katinas ir katė, nešė kačiukus. Kiekvienas po du. Buvo aišku,

kad ir jos kraustosi kitur. Nors jokių rakandų nesi-
nešė. O ir negalėjo – jos gabeno tai, kas brangiausia
kiekvienam padarui – savo vaikus.

Lauke ėmė burkuoti balandžiai. Burkavo kažkaip
piktai. Iš viršaus ėmė kristi šapai ir šakelės. Bernar-
das suprato – balandžiai ardo lizdus. Ir jie rengėsi
ši namą apleisti.

Pro išdaužtą langą jis pamatė, kaip kieme iš kur-
miarausių išlindo kurmiai ir trumpomis kojytėmis
nuskuodė prie tvoroje žiojinčios spragos. Kūlvirs-
čiais nuo namo pasileido sraigės, nuo jų neatsiliko
sliukai. Nelauktai pakilo ant įkaitusių namo sienų
snaudę drugeliai.

Tiesiai skridęs lėktuvas pakeitė kryptį ir, brėž-
damas baltą pėdsaką, stengėsi aplenkti danguje tą
tašką, po kuriuo buvo namas.

Šitaip visi bėga iš pasmerktos vietos.

Ir tada gatvėje suriaumojo traktorius. Sutraškėjo
tvora, ir pro lūžtančias lentas pasirodė geltonas
buldozeris. Jį gaubė juodų dūmų debesis, ir galėjai
manyti, jog buldozerininkas nemato net kelio. Tačiau
kelią jis matė, nes, iki namo sienos likus keletui
centimetrų, sustojo. Pro spragą įlindo keletas vyrų
su geltonais kaip buldozeris šalmais, metalinėmis

dalbomis ir spindinčiais kastuvais – namų griovėjų brigada.

Vienas vyras, matyt, brigados vyresnysis, išsitraukė kažkokius popierius, juos ilgai žiūrino, kasydamasis paausį. Bernardas ir Katšunis suprato, jog jeigu nenori, kad juos palaidotų po griuvėsiais, turi kuo greičiau skuosti lauk. Ilgai nemąstę, jie taip ir padarė.

Griovikai pasitarė, vyresnysis mostelėjo buldozerio vairuotojui, užkavė variklis.

– Pelės! Jos dar nespėjo išsikraustyti! – ėmė rėkti Bernardas.

– Kokios pelės? Ką čia, berniuk, kalbi? Pasitrauk. Čia pavojinga, – rūščiai pasakė brigados vyresnysis.

Jausdamas, kad niekas jo nesupras, bet tikėdamasis bent trumpam sustabdyti namo griovimą, Bernardas ėmė berti:

– Name dar daug kas gyvena. Jie gali žūti! Negalima griauti!

Vyresnysis mostelėjo buldozerininkui, kad šis sustabdytų traktorių.

– Ką, ten dar kas gyvena? Nebūčiau pamanęs. Namas tuščias. Bet reikia pažiūrėti.

Ir įėjo į vidų.

Po keliolikos minučių išlindo. Pažiūrėjo į Bernardą ir priekaištingai palingavo galvą:

- Niekada daugiau nemeluok, berniuk. Name nieko nėra.

Netikėtai nuskardeno vaiko balsas.

- Mama, žiūrėk, jis juokiasi! Namas juokiasi!

Prie išverstos tvoros stovėjo kokių penkerių metų vaikas ryškiai raudonomis kelnėmis ir rodė ranka į namą. Mama stengėsi jį nutempti šalin, tačiau vaikas nepasidavė.

- Juokiasi, jis tikrai juokiasi. Ar matei besijuokiantį namą? - netilo jis.

Mama, solidi ir rimta moteris su ant viršugalvio užverstais akiniais nuo saulės, prisimerkusi žvilgtelėjo į namą ir nenoromis sutiko:

- Taip, bet tik vos vos. Jis tik šypsosi. Nekreipk dėmesio.

Ir tada Bernardas nustebo - namas pasikeitęs! Vietoj langų skylių atsirado simpatiškos duobutės, tokios, kokios būna besišypsančio žmogaus skruostuose. Stogas išsitiesino, ir atrodė, kad vietoj nedidelių ant stogo augusių berželių namui išdygo linksmos ausys. Saulės spinduliai ėmė žaisti durų kiaurymėje, ir išžiūrėjęs galėjai matyti ten švytinčios šypsenos apnuogintus dantis.

Namas tikrai juokėsi. Ir taip linksmai, kad net griovėjų brigada tai pamatė.

Reikia pasakyti – jie buvo rimti vyrai, matę šilta ir šalta, netikintys, kad žydi paparčiai ir gegutės gali iškukuoti, kiek metų liko gyventi. Be to, jie turėdavo daug darbo, todėl dairytis į šalis ir žiūrėti į tokias nesąmones, kaip besijuokiantys namai ar valsą šokantys žvirbliai (yra ir tokių, patikėkite!), neturėdavo laiko.

Šį kartą besijuokiantį namą būtų pastebėjęs net aklasis, nes nuo namo sklido linksmas kikenimas, girdėjai, kaip rūsyje iš juoko gurguliuoja namo pilvas, o ant stogo viena į kitą išdykėliškaai plakasi ausys.

– Kas čia nutiko? – negalėjo suprasti griovėjai. Jie niekada nemąstydavo apie tai, kas jiems būdavo neaišku.

Darbininkai buvo kaip nesavi.

Vyresnysis vėl įėjo į namą. Tik šį kartą užtruko daug ilgiau. Galų gale sugrįžęs jis dar ilgiau kasėsi paausį, bet savo popierių nebežiūrėjo.

– Visai geros perdangos. Ir durų staktos dar sveikos. Stogą reikia visai nedaug taisyti. Nuodėmė griauti tokį gerą namą, – murmėjo jis.

Paskui ilgai skambino mobiliuoju telefonu. Po kiek laiko prie namo sustojo keli automobiliai, iš jų išlipo solidūs ponai.

- Direktoriai, - sumurmėjo Katšunis.

Mūsų gyvenimą dažniausiai lemia direktoriai, o jų yra visokių. Gyvenimui darantis vis sudėtingesniai, direktorių daugėja. Atsiranda komercijos direktorių, logistikos direktorių, personalo direktorių, plytų ir cemento direktorių, poilsio direktorių, ryto arba vakaro direktorių, blogos arba geros nuotaikos direktorių.

Svarbiausi - generaliniai direktoriai. Už juos viršesni tik direktorių direktoriai, tačiau jų beveik nematome, nes jie pasirodo tik tai kitiems direktoriams. Paprasti mirtingieji, turi tenkintis direktorių pavaduotojais, padėjėjais, pakeitėjais, perėmėjais ir palaikytojais.

Prie namo susibūrę žmonės turėjo retą progą išvysti direktorių direktorių.

Išlipęs iš automobilio, direktorių direktorius pirmiausia žvilgtelėjo į laikrodį. Į laikrodžius pažiūrėjo ir visi direktoriai. Direktorių direktorius, tarsi netikėdamas laikrodžiu, pakėlė akis į saulę. Į saulę, nors ir žilpino akis, pažiūrėjo ir kiti direktoriai. Direkto-

rių direktorius išsitraukė nosinę ir ėmė šluostytis veidą. Nosinės atsirado ir kitų direktorių rankose.

Seniai pastebėta, kad direktoriai daro tai, ką ir direktorių direktorius. Jie tai vadina koordinavimu. Bet tuoj pat šį žodį pamirškime, nes labai dažnai direktoriai nežino, ką kalba. Žiūrėkime, kas vyko toliau.

Visi direktoriai apsupo griovėjų vyresnįjį, šis jiems ėmė kažką karštai aiškinti. Ką, niekas negirdėjo, nes nuolat dūzgė ir skambėjo direktorių mobiliųjų telefonai, bet jie nekreipė jokio dėmesio. Toks svarbus jiems buvo griovėjų vyresniojo žodis!

O namas vis dar šypsojosi. Tik nebe taip linksmi. Lyg gailiai ir nerimastingai. Taip šypsoji žmogus, kuriam ką tik išrovė dantį.

Direktoriai vėl sulindo į savo automobilius ir nuvažiavo. O griovėjų vadas šūktelėjo:

- Važiuojam į kitą objektą. Rytoj namą pradeda remontuoti. Direktorių direktoriaus įsakymas.

Bernardas ir Katšunis išgirdo, kaip iš nuošalaus patvorio sklinda tylūs atodūšiai. Dūsavo pelės, katės, balandžiai, kurmiai ir sliekai. Dūsavo su palengvėjimu.

O danguje griausmingai suriaumojo lėktuvas. Prie jų riaumojimo įpratę visi, tačiau niekas iki tol nebuvo girdėjęs tokio džiugaus lėktuvo riaumojimo.

Kokių penkerių metų vaikas ryškiai raudonomis kelnėmis buvo dingęs.

Griždami Katšunis ir Bernardas kalbėjosi.

- Matai, ką gali padaryti šypsena. Net prieš mirtį, - pasakė Katšunis.

- Bet ar gali namai šypsotis? - vis dar negalėjo atsipeikėti Bernardas.

- Gali, jeigu namo dvasia stipri. O tame name gyvena labai stipri dvasia. Laimingi žmonės, kurie jame gyvens, - svajingai baigė Katšunis.

Bernardas prisiminė pukšinėčias savo namo sienas. Greičiausiai ne taip jau blogai gyventi ir jo name. Kas kitas ten pukši, jei ne dvasia? O jeigu dvasia pukši, vadinasi, ji stipri.

Jis nesuprato, kodėl jam atrodė taip, bet savo kaulų smegenimis, kepenimis ir netgi arterijomis jautė, jog tai - tikra tiesa. Pukšėti gali tik labai stipri dvasia.

Besimaivantis šuo ir skraidančios karvės

Kelias dienas Katšunis nesirodė. Bernardas pro langą žiūrėdavo į gatvę, tikėdamasis ją pamatyti. Nuo saulės šviesos imdavo ašaroti akys ir atrodydavo, kad Katšunis jau skuodžia šaligatviu, ir jo kailiukas banguoja. Deja, prie durų – jokie garso, ir Bernardui pagaliau ateidavo į galvą, jog gatvėje banguoja ne Katšunio kailiukas, o virpa nuo saulės įkaitęs oras.

Matyt, karštis apsuko galvą vienam gatve vaikštinėjančiam šuniui, nes po Bernardo langais jis nei iš šio, nei iš to staiga sustojo, pašoko ir ėmė uostinėti orą. Šunį pasivaikščioti vedanti senutė nieko nesuprato, o ir negalėjo suprasti – apsvaiginta karščio ir šviesos, ji nematė nieko, tik savo nosies galiuką.

Ta senutė turėjo labai gerą uoslę, tad kelią, kuriuo kasdien vedavo pasivaikščioti šunį, užuodavo. Ji žinojo, kad, išėjus iš namų, kairėje turi sklisti benzino kvapas (ten stovėdavo senas kiauras automobilis), dešinėje – skalbimo miltelių kvapas (pirmame aukšte gyvenanti kaimynė kiekvieną rytą balkone iškilmingai džiovindavo skalbinius). Einant

toliau, benzino kvapą išstumdavo svogūnų laiškų ir ridikėlių kvapas – turgelyje kelios moterys pardavinėdavo savo daržų gėrybes. Iš dešinės imdavo sklisti lelijų kvapas – ten kažkas augino kelias lelijas, skleidžiančias tokį stiprų kvapą, kad net gėlių vagys jų neliesdavo – koks vagis vogs žinodamas, jog pavogtą daiktą žmonės gali užuosti per kelias dešimtis metrų.

Dvelktelėjus muilo putų kvapui, šunį vedanti senutė žinodavo, kad ji šalia kirpyklos ir reikia sukti į dešinę.

Taip ir keliaudavo senutė kiekvieną dieną. Tiesa, įvasarojus svogūnų laiškų ir ridikėlių kvapą pakeisdavo žemuogių kvapas, o dar vėliau – obuolių ir kriaušių aromatas. Vietoj lelijų kvapo žiemą pasklidavo keptų žuvų kvapas – tada name su lelijomis apsigyvendavo vien tik keptą žuvį valgantis žmogus. Pagal kvapus keliaujančios senutės tai nė kiek netrikdydavo. Tokie pasikeitimai jai netgi patikdavo. Dingus žemuogių kvapui, ji žinodavo, kad baigėsi birželis, o pasklidus keptos žuvies kvapui, – kad reikia šiltų batų. Senutei nereikėdavo nė kalendoriaus.

Ji džiaugdavosi, kad gatvėje nereikia žiūrėti. Sakydavo, jog taip taupanti akis televizijų serialams, kuriuos nemirsdama žiūrėdavo grįžusi iš

pasivaikščiojimo. Įdomu, kad televizoriaus ekrane ji išžiūrėdavo patį menkiausią grūdėlį.

Tą rytą šuniui stabtelėjus, senutė irgi sustojo. Jai nereikėjo skubėti, tad stovėjo ir savo smailia nosyte traukė ant Bernardo namo sienos pakabinto skelbimo popieriaus kvapą. Skelbime buvo parašyta: „Labai noriu pirkti butą jūsų name. Labai noriu jame gyventi. Man jame labai patinka.“ Tikėsite ar ne, bet kas skelbime buvo parašyta, senutė užuodė.

Rimtumu iki šiol garsėjęs šuo staiga ėmė kvailioti: sukosi apie savo uodegą, uostinėjo orą, priekinėmis letenėlėmis daužė šaligatvį, gūžčiojo gauruotais pečiais, iškišdavo ir vėl įtraukdavo liežuvį.

Keisčiausia, kad šuo vaipėsi – raukė nosį, mirkčiojo viena ir abiem akimis, kilnojo antakius, šiepė dantis, raitė ūsus, tampė lūpas.

Ir tada Bernardas suprato, jog mato simpatišką šunį. Pirmą kartą gyvenime.

Nežinia, kiek laiko šuo būtų vaipėsis, bet senutė trūktelėjo pavadi ir šunį nusivedė. Net senutėms kantrybė kada nors baigiasi.

Toldamas šuo vis atsisukdavo ir parodydavo kokią nors pašėlusiai juokingą grimasą. Tai buvo pašėlusiai simpatišką šuo.

Nors Bernardas nuo šuns buvo toli, tvirtai tikėjo, kad šuns akytės tikrai ne mėlynos.

Štai kas, belaukiant Katšunio, Bernardui nutiko vieną rytą. Paskui jis kiekvieną rytą žiūrėdavo, kaip ateina ta pati senutė su tuo pačiu šunimi. Tačiau šuo ties Bernardo langu galvos net nepakeldavo. Eidavo ir nueidavo. Bernardas tuo labai stebėdavosi ir net mėgindavo įvairiomis grimasomis šunį prisivilioti. Bet į Bernardo vaipymąsi tas visai nežiūrėdavo.

– Argi jis būtų simpatišką, jeigu maivytųsi kiekvieną dieną? Kasdien įsigeistum dar ko nors nauja, kad ir vis kitokių šuns grimasų. Kol pagaliau viskas nusibostų, ir vėl būtum nepatenkintas. O dar vėliau net išeitų iš galvos, kad matei simpatišką šunį. Ir vėl jaustumėis nelaimingas, – vieną rytą Bernardas už nugaros išgirdo Katšunio balsą.

Iš džiaugsmo net surikęs, Bernardas puolė prie keliomis spalvomis šviečiančio kailiuko. Katšunio jis taip laukė, kad kelintą rytą iš eilės laikė atidarytas buto duris.

– Kur buvai? Aš jaudinausi, – ėmė šaukti jis.

– Mes irgi turime savo reikalų, kuriuos reikia tvarkyti. Kartais tie reikalai sudėtingi, tad ir užtrunki kelias dienas.

Kokie tai reikalai, Bernardas neklausė. Žinojo, kad Katšunis viską paaiškins pats. Jeigu norės. O jei nepaaiškins, tai taip ir reikia.

Pienas šį kartą kvėpėjo vėju. Katšunis išdavė paslaptį – tokį pieną duoda skraidančios karvės. Bernardas suabejojo, kad tokių yra, tačiau Katšunis netikėti neleido:

– Karvės skraido labai retai. Tiksliau, skraido labai reta karvė. Skraidyti joms nepatinka, bet ką darysi, jeigu nematoma jėga ima ir pakelia. Pakelia atsargiai, stengdamasi karvės neišgąsdinti. Tada karvė dairosi iš viršaus į žemę ir jai atrodo, kad medžiai virto žole – tokie maži jie žiūrint iš viršaus. Ta jėga karvę panešioja ir vėl gražiai nuleidžia ant žemės. Karvėms labai patinka debesis – joms pri-mena pieną. Aš žinai, kad kiekviena karvė labiausiai didžiuojasi pienu? Ir kuo daugiau jo mato, tuo labiau džiaugiasi. Net jeigu tas pienas ne jos ir net jeigu tai ne pienas, o debesis. Tik paukščiams skraidančios karvės nelabai patinka. Jie bijo, kad jos nenusileistų į lizdus, – baigė Katšunis.

– Bet kodėl skraidančių karvių niekada nemačiau aš? – negalėjo patikėti Bernardas.

– Karvės skraido tik virš pievų. Na, dar kartais jas toji jėga nuneša virš miškų. Tu turėtum daug

dienų gulėti pievoje ir žiūrėti į dangų, kad pamatytum skrendančią karvę, – paaiškino Katšunis.

Šis pokalbis baigėsi tuo, kad po pietų Bernardas ir Katšunis atsidūrė už miesto plytinčioje pievoje. Jie sukrito į saulės įkaitintą žolę ir ėmė žiūrėti į dangų, tikėdamiesi pamatyti skrendančią karvę.

Iš pradžių žiūrėti buvo įdomu. Dangumi plaukė įvairių spalvų ir formų debesys; ir spalvos, ir formos nuolat keitėsi. Štai ką tik buvęs šėmas debesėlis, primenantis katiną, akimirksniu pasikeitė ir atrodė lyg balta skalbimo mašina. Jis vis nerimo, judėjo ir ėmė priminti prie Bernardo namo stovintį kelio ženklą, o paskui – literatūros mokytojos šukuoseną prasidėjus žiemai.

Net dangaus spalva nuolat keitėsi. Rodos, mėlynas mėlynas... ir nepastebimai vos vos papilkėdavo, vėliau juo perbėgdavo geltoni dryžiai, dar vėliau tarp debesėlių atsirasdavo rožinių taškučių..., žalių kvadratėlių, o juos imdavo vaikyti violetiniai šešėliai.

Bernardas niekada nebūtų pagalvojęs, kad dangus ir debesys gali taip keistis. Iki šiol dangus jam buvo mėlynas, paprasti debesys – balti, lietaus – pilki, audros – juodi.

- Ar žinai, kad stebuklą tikrai yra? Bet jie pasirodo tik tiems, kurie jais tiki, - prabilo Katšunis.

- O kodėl jie nepasirodo visiems? Pamatytų visas miestas kokį nors stebuklą, ir nepasakotų darželių auklėtojos vaikams, kad stebuklą nebūna. Vaikai būtų laimingesni, - nesutiko Bernardas, prisiminęs liūdnąją istoriją iš vaikų darželio.

- Besišypsantis namas irgi buvo stebuklas. Jį matė visi, bet ne visi patikėjo, kad tai stebuklas.

Bernardas prisiminė namo griovėjus ir direktorius ir jam beliko sutikti.

- Yra žmonių, kuriems stebuklą nereikia. Stebuklai jiems trukdytų gyventi. Todėl, net išvydę stebuklą, stengiasi jį paaiškinti kuo paprasčiau. Namų šypsena jiems tebūtų šviesos ir šešėlių žaismas. Esą saulė namą apšvietė taip, kad vienam kitam ėmė rodytis, jog jis šypsosi, - viską žinojo Katšunis.

- O vėjų gaudytojas? Kaip jie paaiškintų tai?

- Sakytų, pasimaišė vargšeliui. Ir iškvieštų gydytojus. Kad pagydytų žmogų. Ir mus kartu su juo, - nesutrikdamas varė Katšunis. Atrodė, nežinomų dalykų jam nėra ir nebus.

- Pavojinga matyti stebuklus, - padarė išvadą Bernardas.

- Apie juos geriau tylėti. Jeigu apie stebuklą imasi pasakoti visiems, stebuklingesnis jis nepasidarys. Pamatytum dabar skraidančią karvę, papasakotum per kokią nors televiziją, ir pradėtą į šią pievą plūsti visi, norintys stebuklą pamatyti savo akimis. Pievą sutryptų, karvės nešiojančią jėgą išbaidytų, ir jokio stebuklo nebeįvyktų. Tada sakytų, kad tu – melagis.

Taip jiedu ir kalbėjosi, gulėdami su vėju tyliai besitariančioje žolėje. Bėgo valandos, artėjo vakaras, tačiau danguje tebuvo debesėliai ir paukščiai. Saulė ėmė leistis, nepastebimai išnyko debesėliai, o į savo lizdus sugrįžus paukščiams liko tik bekraštis gilus dangus. Bernardas su Katšuniu suprato – karvės šiandien neskraidys. Atėjo laikas jas melžti, o melžiamų karvių jokia paslaptinga jėga nedrįs skraidinti.

Visa karvės diena praeina jai svajojant apie vakarinį melžimą, nes karvė, duodama pieną, jaučiasi taip, kaip katinas, nešdamas pagautą pelę, ar sportininkas – čempiono medalį. Pabandyk tada iš katino atimti pelę ar iš čempiono – medalį. Pamatysi, koks kils riksmas.

Pradėjus tirštėti sutemoms, Bernardas su Katšuniu pakilo. Buvo laikas namo.

Apie knygas

Kelias į miestą ėjo pro senas kapines. Temo, sutemos leidosi ir iš kapinėse augančių šimtamečių medžių, todėl į tylą įsigėrė nejaukumas.

Tik tas, kam yra tekę būti tarp dviejų viena ant kitos suvožtų tuščių lėkščių, gali įsivaizduoti, kaip jautėsi Bernardas ir Katsūnis. Atrodė, jie stovi ant vienos lėkštės – tai buvo žemė. O virš jų galvų buvo kita lėkštė – dangus. Ir jokio garso, nė gyvos dvasios.

Ko gero, nei vienas, nei kitas niekada taip ir nepasakytų, kodėl jie lyg susitarę sustojo prie aprūdijusių kapinių vartų. Ir dar sunkiau būtų suprasti, kodėl Bernardas juos stumtelėjo.

Nežinia kada paskutinį kartą žmogaus rankos liesti vartai vėrėsi gailiai girgždėdami, draskydami juos apraizgiusius voratinklius, išbaidydami aukštoje žolėje tupintį kažkokį padarą. Padaras nušniokštė tolyn, ir nesupratai, ar skrido, ar bėgo.

Nuo vartų ėjo tiesi alėja, apsodinta tujomis. Vienur kitur šalia alėjos – suoliukai, ant kurių nebuvo sėdėta gal jau dvidešimt metų – tokie apleisti ir nereikalingi jie atrodė. Akmeniniai paminklai sau-

gojo samanomis apaugusius antkapius, o šie – seniai gyvenusių ir po jais palaidotų žmonių ramybę.

Vienur kitur stovėjo koplytėlės – mažičiai mūriniai pastatėliai, kuriuose užmūryti seniai mirusių žmonių palaikai. Tų koplytelių buvo ne tiek jau daug, bet jautei iš kiekvienos jų sklindant nepagaunamą paslaptį. Paslaptingi atrodė ir paminklai, antkapiai, suoliukai, tujos, liepos...

Stengdamiesi nesukelti nė menkiausio šurmulio, Bernardas su Katšuniu ėjo alėja. Katšuniui tyliai eiti sekėsi kur kas geriau negu Bernardui – minkštos katės letenėlės be garso gali eiti net per bulvių traškučius.

Iš vienos koplytėlės sklido šviesa. Šviesa buvo tokia silpna, kad ją pastebėjo tik Katšunis. Jis trūktelėjo Bernardą už rankos, ir netrukus abu stovėjo prie angos koplytėlės sienoje. Nors čia šviesa buvo stipresnė, Bernardas jos dar nematė, todėl niekaip negalėjo suprasti, kodėl Katšunis jį čia atsitempė.

Koplytėlės viduje, nusileidę porą laiptelių žemyn, pateko į nedidelę patalpą. Jos grindys buvo nuklotos sudžiūvusiais lapais, kampai pajuodavę. Prie vienos sienos – senų skudurų krūva, ir galėjai manyti, kad prieš kokį šimtą metų čia kažkas nakvodavo.

Katšunis prisėlino prie angos, juoduojančios sienos kampe. Bernardas – iš paskos. Pats nežinodamas kodėl, stengėsi kartoti viską, ką darė Katšunis.

Tik prie pat angos Bernardas pastebėjo, kad joje ne taip ir tamsu. Iš jos sklido vos įžiūrima šviesa. Sklido silpnai ir neryžtingai, tarsi pasiklydęs rūkas, tad jeigu ne Katšunis, Bernardas jos nebūtų pastebėjęs.

Nieko nesakęs, Katšunis šmurkštelėjo vidun, Bernardas – iš paskos. Norėdamas pro angą pralįsti, turėjo pasilenkti.

Gilyn vedė koridorius. Jis vingiavo, o šviesa už kiekvieno posūkio vis stiprėjo. Pagaliau Bernardas ir Katšunis įžengė į didžiulę šviesos nutviekstą salę. Joje buvo taip šviesu, kad kelias akimirkas abu markstėsi, stengdamiesi kuo greičiau prie šviesos pripratinti akis.

Vėliau Bernardas ne kartą laužė galvą, norėdamas prisiminti, kas šviesą skleidė. Bet veltui...

Nieko keista. Mat Bernardas taip apstulbo, kad dairytis ir ieškoti, kas šviečia, nebeliko nei jėgų, nei atidumo.

Salėje buvo gausybė knygų. Jos gulėjo ir stovėjo lentynose, ant grindų, krūvose. Knygų – tūkstančiai, o gal ir milijonai. Nuo jų gausos Bernardui ėmė suk-

tis galva. Jis ne kartą per televizorių matė bibliotekas, tačiau nė viena jų neatrodė taip išpūdingai, kaip ši salė. Patys didžiausi miesto knygynai, palyginti su šia vieta, atrodė tarsi laikraščių kioskai.

Atvirai sakant, anksčiau Bernardas nė už ką nebūtų patikėjęs, kad žmonės galėjo parašyti tokią daugybę knygų. Ir kad tiek daug jų gali būti vienoje vietoje. Kapinėse, rūsyje po niekam nežinoma koplytėle. „Jeigu čia tiek daug knygų, – galvojo Bernardas, – ši vieta turėtų būti labai įžymi. Ji turėtų būti pažymėta miesto plane, o čia, šalia kapinių, turėtų būti autobusų ir taksi stotelės, kavinės, picerijos, ledų kioskai, telefonų būdelės ir visa kita, ko būna ten, kur lankosi daug žmonių. Tokią vietą turėtų lankyti labai daug žmonių, galbūt net iš viso pasaulio.“

Bernardas pakėlė vieną knygą. Jos pavadinimas buvo parašytas nesuprantama kalba. Pakėlė kitą. Irgi nieko nesuprato. „Gal dėl to, kad knygos nesuprantamos, niekas apie šią salę nežino, – pagalvojo Bernardas. – Bet tada čia vis tiek lankytųsi tie, kurie šias knygas skaityti moka. Juk negali būti taip, kad niekas pasaulyje nesuprastų kad ir pačios nesuprantamiausios knygos. Jeigu knygas kažkas rašė, kažkas jas turi ir suprasti.“

Tarsi atsakydamas į šį klausimą, Katšunis Bernardui padavė dar vieną knygą. Ant jos viršelio buvo užrašyta: „Didžiausias malonumas – žudyti.“

– Keista. Pirmą kartą matau knygą tokiu keistu pavadinimu, – ištarė Bernardas ir norėjo pažiūrėti, apie ką tokiose keistose knygose rašoma.

– Palauk, – sustabdė jį Katšunis. – Prieš pradėdamas skaityti, turi žinoti štai ką. Žmonės parašė daugybę knygų, daug kartų daugiau, negu gali įsivaizduoti. Jokioje, net pačioje didžiausioje pasaulio bibliotekoje, jokiame knygyne nerasi visų kada nors parašytų knygų. Jos netilptų jokiame name. Tiek daug knygų žmonės prirašė.

Tai, ką Bernardui vėliau papasakojo Katšunis, buvau patyręs ir aš pats. Juk negali nematyti, kas vyksta aplinkui tave. Ypač jeigu tai susiję su knygomis.

Taigi vienas knygas skaito visi, kitas seniai pamiršo.

Ko gero, žmonės labiausiai skaito telefonų knygas. Yra tokių, kurie jas skaito prieš miegą, vairuodami automobilį ar bučiuodamiesi, yra ir tokių, kurie jas mokosi atmintinai. Naktį, kai liūdna, atmintinai išmoktas telefonų knygas pašnibždomis deklamuoja ir tada jiems pasidaro ramiau bei linksmiau.

Yra žmonių, kurie skaito tik trumpus eilėraščius, bet kiti kiekvieną mielą vakarą turi sugrauzti po storą romaną. Jeigu jo neįveikia, miegodami išsvirsta iš lovos.

Nemažai piliečių knygų neskaito visai. Dažniausiai todėl, kad perskaičiusius bent puslapį tokius žmones išberia arba suparalyžiuoja visą kūną. Knygas skaityti jiems mirtinai pavojinga!

Mano draugas Rabždietis pažįsta vieną žmogų, kuriam nuo skaitymo ant padų iškyla skausmingų vočių. O skaityti jis siaubingai nori, nors gydytojai jam ir draudžia. Akis užsirišęs juodu raiščiu (kad nematytų knygų), ant rankų – boksininko pirštinės (kad negalėtų vartyti lapų), ant nosies – odekolonu sumirkyta nosinaitė (kad neužuostų popieriaus ir dažų kvapo), o eidamas pro knygynus ir bibliotekas prašo, kad jį laikytų du stipriausi vyrai (kad nepultų prie lentynų su knygomis).

Štai kaip sunku gyventi tiems, kurie knygų skaityti negali.

Skaitomos knygos keičiasi. Tiksliau, keičiasi jų išmintis.

Ką tik išleistos knygos išmintis būna jauna ir nepatyrusi, nors tą knygą būtų parašęs pats protingiausias pasaulio profesorius. Sulaukusi savo pir-

mojo skaitytojo, knyga jaudinasi. Jautresnių pirštų žmonės jaučia, kad knyga truputėlį virpa, o jos nugarėlė iš susijaudinimo įkaista. Todėl ne pro šali pirmą kartą skaitomą knygą švelniai paglostyti. Geriausia glostyti nugarėlę, tačiau knygoms patinka, kai glosto ir jų viršelius. Ypač jeigu jose daug spalvotų paveikslukų.

Skaitoma knyga atidžiai žiūri savo skaitytojui į akis. Jose atsispindi daugybė dalykų. Juos knygos įsimena ir atsargiai deda į savo puslapius, tarp eilučių.

Ypač atidžiai į skaitytojų akis žiūri baigiama skaityti knyga. Tada ji mato, kas pasidarė skaitančiam žmogui.

Žmonės keičiasi skaitydami net telefonų knygas, o ką jau kalbėti apie pasakas, romanus ir eilėraščius. Nuo vienu knygų skaitytojams pasidaro linksma, ir jie ima juoktis, pasakoti linksmus anekdotus, šokinėti ant vienos kojos. Kitos knygos, priešingai, žmones nuliūdina, ir jie nustoja praustis, laistyti gėles ir ima valgyti tik minkštai virtus kiaušinius. Yra knygų, nuo kurių norisi laiptoti po medžius, miegoti atmerktomis akimis ir groti gitara. Nemažai knygų žmones padaro protingesnius – jas skaitydami išmoksta tokių dalykų, apie kuriuos anksčiau nė neįsivaizduodavo.

Žiūrėdamos jas skaitantiems žmonėms į akis, keičiasi ir knygos. Vienos darosi laimingesnės, kitos nuliūsta ir nusimena, trečiose kaupiasi pyktis. Knygoms tai didelis išbandymas. Viena matyti, kaip perskaičiusio knygą akys padidėja iš gerumo ir laimės, ir visai kas kita – kaip jos susiaurėja nuo neapykantos.

Blogoms knygoms liūdniausia dėl to, kad pakeisti jos nieko negali. Vienintelis dalykas, ką gali padaryti, – skaitančiuosius migdyti. Todėl blogąsias knygas iki galo perskaito retas. Knygoms dėl to liūdna – tik labai kantri knyga gali ramintis tuo, jog ją skaitęs žmogus užmigo ir dabar pailsės. Labiausiai už viską knygos nori, kad jas skaitytų.

Bet nemažai žmonių blogąsias knygas perskaito iki galo.

Pamiršau pasakyti, kas tos blogosios knygos yra. Bet ką aš galiu pasakyti, jeigu atskirti gerą knygą nuo blogosios be galo sunku? Ko gero, patikimiausias būdas – pažiūrėti, kas tau darosi knygą perskaičius. Jeigu užsidegi noru įspirti katinui, per mamos gimtadienį ant baltos staltiesės išversti mišrainę ir visiems, net televizoriui, sakyti „ne“, labai galimas dalykas, kad perskaitei blogąją knygą.

Kas belieka vargšems blogosioms knygoms? Ne tiek jau daug – tik laukti ir stebėti. Ir nepykti, jeigu kas nors įtūžęs sviedžia į kampa! Guostis, kad lėkti į kampa nepalyginti geriau negu į ugnį.

Taip ir gyveno blogosios knygos šimtus metų, kaip ištikimi šuniukai žiūrėdamos jas skaitantiems į akis, o naktimis verkdamos, nes skaitančiųjų akyse kibirkščiuodavo vien pyktis ir neapykanta. Be to, mėnesius ir metus jos kentėdavo belangiuose knygų kalėjimuose, nors ten atsidurdavo ne dėl savo kaltės. O pjaustomos milžiniškais knygų peiliais ar deginamos niekada nedejuodavo.

Skaitymo pamokėlė

Tačiau kartą vienoje didžiulėje bibliotekoje blogosios knygos nusprendė imtis ryžtingų veiksmų. Jų beveik niekas neskaitė, maža to, į patalpą, kur jas laikė, galima sakyti, niekas neužeidavo. Knygos kartais svarstydavo, kiek tokių likimo sesių yra visame pasaulyje.

Vieną sekmadienio rytą kažkuri iš jų pasiūlė keliauti į kokią nors vietą, kur galėtų susirinkti blogosios knygos iš viso pasaulio. Ten jos galėtų šnekučiuotis, prisiminti savo skaitytojus. Svarbiausia, nereikėtų bijoti, kad jas kas nors vėl ims skaityti ir to žmogaus akyse išsižiebs neapykanta, kuri, tiesą sakant, daugeliui knygų sapnuodavosi košmaruose. Pasirodo, užtenka knygai iš neapykantos siaurėjančias akis pamatyti bent kartą, ir to ji nepamirš visą gyvenimą.

Dabar jau niekas nepasakytų, kodėl jos pasirinko tą koplytėlę, tiksliau, po ja esantį didžiulį rūšį. Gal dėl to, kad rūsyje niekada nieko nebuvo palaidota – senas ponas, statęs koplytėlę sau, mirė ir buvo palaidotas visai kitoje šalyje. Gal dėl to, jog tas ponas per savo gyvenimą buvo išspausdinęs ne

vieną knygą, bet jam nesisekė, nes tarp jų nebuvo nė vienos knygos vaikams, bet buvo ne viena blogoji. Knygos koplytėlę galėjo pasirinkti dar ir dėl ramybės. Mat kapinės buvo senos, ir jose beveik niekas nesilankydavo. Ir dėl to, kad šitame rūsyje kažkodėl buvo šilta ir sausa – visi žinome, kaip knygos nekenčia šalčio ir drėgmės.

Taigi priežasčių būta gausybės, nors mums jos ir nelabai rūpi – svarbu, kad Bernardas su Katšuniu blogųjų knygų prieglaudą aptiko.

Kaip jos apie koplytėlę sužinodavo ir kaip įsigudrindavo čia atkeliauti, ko gero, nebūtų galėjusios pasakyti ir pačios, nors keliavo iš viso pasaulio. Bet ir tai mums nelabai svarbu.

– Knyga, kurią tu turi, padarė daug bloga. Ją perskaitę žmonėsėjo žudyti kitų. Žudydami jie netgi didžiavosi – taip daryti juos įkvėpė knyga. Paskui jau nebegalėdavo įsivaizduoti, kad galima gyventi nežudant. Todėl turi būti atsargus – kas būtų, jeigu žudyti užsinorėtum ir tu? – perspėjimu baigė Katšunis.

– Aš žinau, kad žudyti negalima, – gynėsi Bernardas.

– Visi žmonės, prieš atsiversdami šią knygą, tai žinojo. Deja, ją perskaitę, pasikeisdavo – akys užsi-

degdavo neapykanta, jie imdavo kūprintis ir gniaužti kumščius, piktai murmėti, ieškoti šautuvų ir kardų. Knyga juos pakeisdavo neatpažįstamai.

- Argi gali knyga taip paveikti žmogų? - nesutiko Bernardas. - Juk ji - viso labo tik knyga.

- Gali. Ir dar kaip. Štai tu skaitai knygas ir tiki, kad viskas tiesa. Nors daug ko, apie ką rašoma, nesi net matęs.

Ginčytis su Katšuniu buvo beprasmiška. Be to, Bernardo rankas tiesiog degino knyga - jam taip knietėjo ją atsiversti.

- Perspėjau. Skaityk, bet, pajutęs, kad ima kaup-tis neapykanta, sustok, - patarė Katšunis.

Bernardas ėmė skaityti. Keista knyga. Jis niekada nebuvo matęs tokios knygos, nors jų jau buvo perskaitęs ne vieną šimtą. Knygoje pasaulis - visai kitoks, negu mes įpratę matyti. Autorius tarsi atsi-stojo ant rankų arba ėmė aukštą medį, arba užsi-dėjo juodus akinius ir ėmė aprašinėti, ką mato. Tai, kas buvo juoda, knygoje virto balta, tai, ko žmonės nemėgo, autoriui atrodė geriausia, o to, kuo kiti žavėjosi, rašytojas tiesiog nekentė.

Labiausiai jis nekentė žmonių ir gyvenimo.

Bernardas pajuto, kad jo galvą pamažu užlieja keistas klampus skystis, tankiau ima tvinkseti šir-

dis, akis užtemdo juoduma. Užplūstantys jausmai nebuvo labai malonūs, tačiau kuo toliau, tuo labiau traukė skaityti, siurbte siurbti, kas parašyta, o paskui tai pasakoti kitiems. Kad ir kiti jaustų tą patį, ką jauti tu.

Bernardas atsipeikėjo nuo smūgio į šoną. Katšūnis stovėjo šalia ir, priekaištingai žiūrėdamas į Bernardą, trynė savo letenėlę. Matyt, tvojo iš visų jėgų.

- Žiūrėk, neišijausk. Ta knyga tave užburs, ir prarasi protą, - griežtai perspėjo Bernardą.

Katšūnio būta teisus. Bernardas jautė, kad knyga pradeda jį pasiglemžti.

- Tu ne pirmasis. Milijonams žmonių ši knyga sumaišė protus. Baisu prisiminti, ką jie paskui darė, - tarė Katšūnis ir net nusipurtė.

Išprotėti Bernardas netroško.

- Kai kurie žmonės tokių knygų bijo. Bet atsiranda tiesiog puolančių jas skaityti. Iš smalsumo, kaip tu dabar. Arba patys nežino kodėl. O paskui būna per vėlu, - tarsi gąsdino Katšūnis.

- Kodėl ta knyga tokia galinga? Kodėl taip veikia žmones? - paklausė Bernardas.

- Todėl, kad ten, kur žmoguje kraujas teka lėčiau, kur neužklysta dienos šviesa ir grynas oras, slypi blogis. Žmonės jį slepia, geria vitaminus ir

giliai kvėpuoja, stengdamiesi neleisti jam išlįsti į paviršių, ten, kur daugiau kraujo, dienos šviesos ir gryno oro. Kiti net moka apsimesti, kad blogio neturi nė lašelio! Tačiau blogis į dienos šviesą labai nori išsiveržti. Todėl jis stengiasi pasinaudoti visokiausiomis progomis. Tokios knygos jam – pati geriausia proga. Pradedi kurią nors iš jų skaityti, ir blogis tai iškart pajunta. Ir ima lįsti lauk. Lėtai ir atsargiai. Nė nepamatai, kaip įlenda tau į rankas, kojas, plaukus. Paskui – į smegenis, širdį ir akis. Taip ir užkariauja tave visą, ir tada tampi visai kitu žmogumi.

- Bet aš dar ne kitoks, – nedrąsiai, abejodamas pratarė Bernardas.

- Visa laimė. Dėkok man. Už tai, kad trenkiau į šoną.

- Nori pasakyti, kad, išėjęs iš šio rūsio, būčiau buvęs jau kitoks?

- Ne, dar ne. Tačiau blogis jau būtų išlindęs iš giliausių tavo kertelių. Ir užvaldęs šiek tiek tavęs. Gal net menkutę dalelę. Tu būtum pradėjęs ieškoti panašių knygų. Ir žmonių, kurie irgi ieško tokių knygų. Po kelių mėnesių ar metų būtum pasidaręs neatpažįstamas, – įtikinamai dėsto Katšunis.

Prisiminęs, ką jautė, skaitydamas knygą, Bernardas sutiko.

Jis atsargiai padėjo knygą ant lentynos ir apsižvalgė. Šalia gulėjo knyga pavadinimu „Tikroji tiesa apie pasaulį“. Bernardas atskleidė ir ją.

Trisdešimt trečiame puslapyje jis ėmė skaityti: „Zebrai yra paukščiai, kurie gyvena vandenyje, o jų kūnai yra taškuoti. Jie maitinasi kirmėlėmis ir akmenimis, o šeštadieniais sulipa į medžius ir ima labai gražiai dainuoti. Jeigu po medžiu tuo metu pasirodo žmogus, dainuojantys zebrai taikosi jį apspjauti. Zebų seiles galima nuplauti tik limonadu, tačiau naujus marškinėlius jos gali taip sugadinti, kad neatskalbsi. Ypač jeigu ant marškinėlių kas nors užrašyta.“

- Tikriausia nesąmonė, - pasakė Bernardas. - Argi zebrai - paukščiai?

- O kiek žmonių tuo patikėjo, - taršė Katsūnis. - Jie nebuvo matę zebų, todėl ir atrodydavo, kad nesąmonė yra tai, ką apie juos skaitė kitose knygose.

- Ir ką darydavo patikėję?

- Šioje knygoje yra ir daugiau melo. Štai rašoma, kad geras žmogus tik tas, kuris nieko nedarba. Kad dirbančius reikia mušti. Kad daug ir sunkiai dirbančius reikia net žudyti. Kad tikras vyras tas, kuris skundžia kitus. Kad tikra moteris ta, kuri savo vai-

kus moko vogti. Kad vaikai turi nemylėti savo tėvų. Kad tėvai vaikus turi varyti iš namų, o visai mažiau-
kus – marinti badu.

„Na ir knyga!“ – pagalvojo Bernardas. Bet širdies gilumoje turėjo prisipažinti, kad tose kvailystėse apie zeburus jam kai kas patiko. Ir troško, jog viskas būtų būtent taip kaip knygoje. Nebent išskyrus tą vietą, kur rašoma apie vaikus.

Katšunis atvilko dar keletą knygų. Ėmęs jas skai-
tyti, Bernardas pajusdavo, kad jį ima užvaldyti neį-
prasti jausmai: silpnumas, baimė, noras valdyti
kitus, negailestingumas, pyktis, nuolankumas, abe-
jingumas. Jausmas priklausė nuo to, apie ką knygoje
buvo rašoma.

Visi tie jausmai keisti. Bernardas iki šiol nė neį-
tarė, kad turi kai kuriuos. Kiti jausmai anksčiau jam
būdavo nemalonūs, tačiau, skaitant šias knygas, net
tie imdavo atrodyti visai patrauklūs, ir jų norėdavosi
kuo daugiau.

Galų gale Bernardą suėmė miegas. Ten pat, kur
stovėjo, atsigulė ir akimirksniu užmigo. O nubudęs
pamatė ant knygų krūvos tupintį Katšunį.

– O tavęs tos knygos neveikia? – paklausė jo Ber-
nardas.

- Išmoku atsispirti. Gal ir tu dabar jau galėtum apsiginti nuo blogųjų jausmų, kurie užplūsta skaitant tokias knygas, - beveik tvirtai pasakė Katšunis.

Bernardas atsivertė dar vieną knygą. Iš tiesų blogieji jausmai dabar buvo ne tokie įkyrūs. Kartkartėmis jie krapštelėdavo bandydami išlįsti, tačiau tai buvo tik vos juntami krepštelėjimai ir nedrąsūs bandymai.

Maža to, Bernardas dabar vos ne kiekvienoje eilutėje rasdavo prieštaravimų. Stebėjosi, kaip kažkoks kvailys galėjo parašyti knygą. Jau po kelių puslapių knyga pasirodė nuobodi, ir jis ją užvertė.

- Matau, tu paaugai. Ir tapai stipresnis, - rimtai pasakė Katšunis.

Bernardas ilgai tylėjo. Ir staiga pajuto, kad jame yra kažkas nauja. Kažkas, ko nebuvo net vakar. Kažkoks naujas jausmas. Jis dar nežinojo, kad tas jausmas vadinasi valia.

Išeidamas iš rūšio, čia esančioms knygoms Bernardas pajuto gailestį. Pamanė, kad joms taip ir nepasisekė pasislėpti nuo skaitytojo. Ir kad jos vėl turėjo žiūrėti, kaip to skaitytojo akyse atsiranda juoduma.

Gailesčio jausmas šiek tiek susilpnėjo, pagalvojus, kad, skaitant paskutinę knygą, jo akys turėjo juoktis.

- Jeigu visi turėtų, kas jiems smogia į šoną, gal ir blogosios knygos galėtų iš kapinių grįžti pas žmones. Argi gali akys apsipilti pykčiu, jeigu žmogus juodumui neleidžia pajudėti nė iš vietos, - svarstė Bernardas.

Visai kitoks rytas

Namo Bernardas grįžo paryčiais. Tai buvo pirmas kartas, kai visą naktį praleido ne namie ir apie tai iš anksto neperspėjo tėvų.

Yra daug žmonių, kurie mėgsta nakvoti ne namie. Nors namie laukia šiltos ir plačios lovos, minkštos šlepetės, rožinės pižamos; liūsti į pižamą, autis šlepetėmis, pasinerti į plačią lovą tokiam žmogui nesinori, ir gana. Jam labiau patinka miegoti kur nors kitur.

Tokie žmonės sugalvoja visokių priežasčių, kad tik nereikėtų nakvoti namie.

Vieni dirba iki vėlumos. Kad tik galėtų miegoti darbe ant siauros sulūžti besiruošiančios sofas. Kiti važiuoja į tolimas keliones. Kad galėtų miegoti drebančiame ir dundančiame traukinyje ar nepažįstamų žmonių pilname triukšmingame viešbutyje. Treti vakarais eina į laukus ir miškus, ten pasistato palapines ir miega jose. O dar kiti nestato net palapinių – užmiega ten, kur eidami pajunta nuovargį. Pailsėti jie prigula gatvėse, stotyse, po tiltais ir ant jų.

Įdomu, kad tokius nuolat stebi kiti žmonės. Tie, kurie nakvoti grįžta namo. Pastariesiems atrodo, jog nakvoti ne namie – baisus netaktas. Darbe jie

bando sulaužyti sofas, kad jose mėgstantys miegoti neturėtų kur atsigulti. Atima ir suplėšo kelionėse norinčių miegoti bilietus, kad šie neišvyktų. Paslepiama ne namuose miegančiųjų batus ir kojines, kad tie bijotų į laukus eiti basi, gąsdina, esą viešbučiuose būna vampyrų, o miškuose gyvačių.

Mano draugas Rabždietis pasakojo apie pilietį, kuris bent kartą per mėnesį buvo prisiekęs nakvoti ne namie. Jo žmonai tai labai nepatikdavo, todėl ji sugalvodavo visokių būdų, kaip vyrą sulaikyti. Jis savo ruožtu sugalvodavo tiesiog genialių gudrybių, kaip naktelę kitą būtinai pamiegoti miesto parke ar universiteto bibliotekoje.

Žmona jį sekdamas dieną ir naktį, o kai pavargdavo pati, prašydavo kaimynų ir draugų. Net sėdėdamas vonioje vargšas vyras staiga pajusdavo, kaip kažkas kvėpuoja jam į pakaušį. Jeigu bandydavo atsigręžti, išgirsdavo kaimynės balsą:

– Nesijaudinkite. Aš tikėjau pro šalį ir nusprendžiau pažiūrėti, kieno čia tokia pažįstama nugara.

Kelis mėnesius persekiojamas – net naktimis žmona žadintuvą nustatydavo taip, kad skambėtų kas penkiolika minučių ir ji galėtų kas penkiolika minučių tikrinti, ar vyras dar lovoje – jis nusprendė veikti ryžtingai.

Vieną naktį šoko, pusnuogis išlėkė į gatvę, bėgdamas pasivijo važiuojančią policijos mašiną ir ją aplenkė, nors toje vietoje lenkti buvo draudžiama. Policininkų stabdomas nestojo, o tik padidino greitį. Jį pagavo siaurame kieme – ten įpuolė norėdamas atgauti kvapą. Su policininkais kalbėjosi nemandagiai, nenorėjo važiuoti ten, kur pareigūnai jam siūlė, nesakė savo pavardės, kokios spalvos jo pasas ir kur gyvena. Trumpai tariant, vyrą uždarė į kalėjimą, ir ne vienai dienai.

Dabar jis miega ne namie, ir Rabždietis įtikinėja, kad jam ten patinka, nors kalėjimas jau darosi kaip namai ir vieną dieną jis pabėgs. Pernakvoti šieno kupetoje.

Tie žmonės, kurie nemėgsta miegančiųjų ne namie, pastariesiems paprastai priekaištauja. Priekaištaujama dažniausiai tada, kai namie nemiegojęs žmogus grįžta. Šių priekaištų būna kelių rūšių.

Dažniausiai – kur buvai, visą naktį dėl tavęs nemiegojau.

Rečiau – galėjai visai negrįžti, nebelaukiu.

Dar rečiau – argi galima taip elgtis?

Bernardas neišgirdo jokių priekaištų. Maža to, tėvai nepratarė nė žodžio. Matei, kad nemiegojo

visą naktį, kad abu sunkiai tvardosi, kad mamos akys paraudusios, o tėčio rankos dreba.

Ką sakyti tokiomis aplinkybėmis. Bernardas nežinojo. Norėjo atsiprašyti, bet į galvą neatėjo joks žodis. Norėjo išpasakoti, kur buvo, tačiau suprato, kad nepatikės. Norėjo pažadėti, kad daugiau taip nedarys, bet suvokė, jog įtikinti tėtį, kai dreba jo rankos, būtų be galo sunku.

Nuėjo į vonią, ėmė lėtai leisti vandenį. Ilgai maudėsi, stengdamasis sugalvoti, ką daryti. Lėtai šluostėsi, šukavosi, žiūrėjo į nuo karšto vandens aprasojusį veidroді. Deja, galva buvo tuščia.

Kai išėjo, tėvai buvo virtuvėje. Sėdėjo vienas šalia kito ir žiūrėjo į Bernardą. Tarsi pamokos neišmokę mokiniai mokytojui įeinant į klasę.

Bernardui jų pagailo. Bet dar labiau – savęs. „Štai taip nė nepastebėsi, kaip sugriausi pasaulį. Ir nieko nebeliks. O paskui galvosi, kur viskas pradingo“, – mąstė jis.

Jautė, kad šįryt jo gyvenime kažkas pasikeitė. Dar nežinojo kaip, bet bijojo, kad į blogesniąją pusę. Mama ir tėtis žiūrėjo labai neįprastai.

Nieko nesakydama, mama iš orkaitės ištraukė lėkštę blynų. Tylėdama ant stalo padėjo peilius, šakutes ir lėkštutes. Bernardas suprato, kad blynų

skirta ir jam. Tad tylėdamas atsisėdo, įsidėjo keletą. Iš to, kad jie buvo aprasoję, galėjai suprasti, jog iškepti jau prieš keletą valandų, gal dar naktį. Tylėdamas ėmė valgyti.

Ir tada netikėtai jis užspringo. Užsikosėjo, o mama – kaip visada – ėmė daužyti per nugarą. Jautė, kad vis labiau ir labiau trūksta kvapo, o įstrigęs kąsnis niekaip nenori iššokti.

Srūvant ašaroms, jis staiga suprato: turi ką nors pasakyti, kad galėtų atgauti kvapą. O jei nepasakys, kvapo gali ir nebeatgauti. Ir mirti.

– Man... man... man, – žodžiai strigo. Šiek tiek atsigavęs tęsė: – Man atrode, kad manęs nemylite. Nematote ir negirdite...

Užstrigęs kąsnis nuslinko gilyn ir kvėpuoti pasidarė lengviau.

– Matai, sūnau, žmonės ne visada moka parodyti, ką jaučia. Ypač patiems artimiausiems. Mes tavęs laukėme. Mama jau buvo pradėjusi melstis. O aš pasakiau – geriau kepk blynų. Žinau – labiau mėgsti varškėčius, bet mamai taip drebėjo rankos, kad varškėčiai būtų neišėję, – pasakė tėtis.

– Gera tau dabar kalbėti. O kas visą naktį stypsojo prie lango? Ir vis kartojo, kad tu pareisi, – nenusileido mama.

- Jūsų balsai... Jie kažkokie kitokie. Ne tokie kaip visada, - vos girdimai ištarė Bernardas.

- Tu irgi kitoks. Niekada taip ilgai vonioje neužtrukdavai, - nepasidavė tėtis.

Paskui visi gėrė arbatą. Tylėjo ir gėrė arbatą. Bernardas mažumėlę apgailestavo, kad nėra Katšunio ir pieno. O tokia proga pienui geriausiai tiktų ramaus ryto kvapas. Tokio ryto, kai karvės guli pievoje ir žiūri į nežinia kur einančius dar apsnūdusius žmones. Ir tie žmonės nežino, kur eina. Eina, ir tiek.

Baigiant gerti arbatą, Bernardas paklausė:

- Ar dar norite, kad mane uždarytų į stiklinę dėžę ir visi žiūrėtų, ką darau?

Nereikėjo nė atsakyti. Iš tylos Bernardas suprato, kad ne. Ir niekada nenorėjo. Jie tik juokaudavo. Jam netgi sušvito viltis, jog daugiau nebereikės dalyvauti vaikų konkursuose, atsakinėti į geografinius klausimus, visiems rodyti, kokios švarios jo ausys, ir pasakoti, kaip šauniai moka pereiti gatvę. Šiek tiek pasvarstęs, apie tai tėvų jis nusprendė paklausti kada nors vėliau. Šį rytą visko buvo ir taip jau daug.

Tėvai išėjo į darbą. Nors vėlavo, bet nė kiek nesinervino. Neskubėdamiėjo šaligatviu ir net du kartus atsisuko į Bernardą, žiūrintį į juos pro langą. Iki šiol

jie niekada taip nedarydavo. Ir Bernardas niekada į juos taip nežiūrėdavo.

Mamai ir tėčiui dingus už posūkio, Bernardo žvilgsnis užkliuvo už senuko, kuris kasdien iki pietų sėdėdavo po liepomis. Kasdien toje pačioje vietoje, jeigu tik nelydavo. Vidurdienį pakildavo ir, vilkdamas kojas, lėtai nueidavo. Po keliolikos minučių grįždavo. Iš to, kad atsargiai jis nešdavo polietileninį maišelį su spalvotu užrašu, Bernardas suprasdavo, jog eina iš parduotuvės. Taip ir eidavo, kol dingdavo kitame gatvės gale. Ir nebepasirodydavo iki kito ryto.

Nežinia kodėl Bernardas jautė, kad senukas labai vienišas. Vienišumas sklido iš jo išvaizdos, eisenos, sėdėjimo. Net iš maišelio spalvotu užrašu.

Neteisus tas, kas sako, jog vienišumo pajusti negalima. Jį pajunta ne tik katės ir šunys, net triukšmingoje gatvėje atsisukantys ir žvilgsniais ilgai lydintys tuos, paskui kuriuos tarsi šuniukas seka vienatvė.

Vienišumą jaučia ir žmonės, visi žmonės. Net tie, kurie skuba.

Vienišų niekas nemėgsta. Visiems jie atrodo kaip iš kito pasaulio. Kaip bjaurios kerplėšos. Kaip šlykštūs vabalai. Kaip purvini akmenys. Todėl, pamatę vienišąjį, vieni nususka. Kiti užsimerkia. Jeigu vie-

nišas žmogus ką nors sako, jie užsikemša ausis. Kad ir ausinuko ausinėmis.

Yra net ir tokių, kurie vienišus žmones gnaibo, spardo ir muša.

Taip yra todėl, kad nevieniši žmonės vienišų bijo. Kodėl? Gal todėl, kad vienišieji primena, jog kiekvieną iš mūsų gali pamiršti. O gal dėl to, kad mes patys palikome ne vieną žmogų, ir tie žmonės dabar vieniši.

Net priėti nevienišas žmogus prie vienišo nediršta.

Senajo žmogaus vienatvę jaučiantis Bernardas seniai žinojo, kad reikėtų nusileisti laiptais, priėti ir... Gal paklausti, kiek valandų, gal atsisėsti šalia, o gal tik pažiūrėti į jį ilgai ilgai. Ir nueiti. Sako, vienišas žmogus būna laimingas, pamatęs, kad į jį kas nors pasižiūri.

Deja, priet prie žmogaus Bernardas taip ir nepri-siuošdavo. O gal nepasiryždavo. Žinokite, pažiūrėti į žmogų ne taip jau lengva. Pabandykite. Ne žvilg-telėti, o pažiūrėti. Taip, kad žmogus jūsų žvilgsnį prisimintų bent penkias minutes. Pamatysite, kaip tai nelengva.

Tiesa, susipažinus su Katšuniu, Bernardo pasiry-žimas priėti prie žmogaus ėmė stiprėti. Tarsi jame

būtų apsigyvenusi nelyg pelė, nagučiais kutenanti ją iš vidaus ir verčianti daryti tokius dalykus, apie kuriuos anksčiau jis nė nedrįsdavo pagalvoti.

Bet tie rytiniai pieno gėrimai priversdavo viską pamiršti.

Tačiau širyt Bernardo jau niekas nebūtų galėjęs sulaikyti.

Tad netrukus jis stovėjo prieš senuką. Ne tik stovėjo, bet ir ryžtingai išpyškino.

- Norėčiau jums padėti.

Išpyškino ir sutriko - o kas bus, jei senukas išsi-
gąs, ims šauktis pagalbos ar barti už išžulumą? Net
jeigu tik lieps jam eiti į šalį, ir tai jau bus baisi gėda.

Senukas pramerkė ašarojančias akis - jos taip
bijojo saulės. Pažiūrėjo į Bernardą. Ir pasakė:

- Atėjai galų gale. Pasiryžai.

- Iš kur žinote, kad jus matau kiekvieną rytą? -
paklausė Bernardas.

- Aš viską žinau. Todėl ir esu toks vienišas. Žmo-
nės nelabai mėgsta tuos, kurie viską žino.

- Kas yra Katsūnis? - staiga netikėtai pačiam sau
paklausė Bernardas.

- Argi galima žinoti, kas yra draugas? Jis draugas,
ir tiek, - gana miglotai atsakė žmogus.

- O kas esu aš? - šis klausimas Bernardui atrodė paprastesnis.

- Tu niekada šito nesužinosi. Per visą gyvenimą. Bet kuo labiau norėsi žinoti, tuo labiau norėsi gyventi. Žiūrėk į kitus, ir pamatysi save, - atsakymas buvo irgi ne itin konkretus.

- Ar aš laimingas? - Bernardui nedavė ramybės sunkiausias jo šios vasaros klausimas.

- Nebijok. Kai tik pasidarysi laimingas, sužinosi tą pačią akimirką.

Bernardui knietėjo užduoti dar koki šimtą klausimų, bet... Atsakymai buvo neaiškūs, todėl jis nusprendė kiek vėliau apmąstyti bent tai, ką jau išgirdo. Gal tada pasidarys aiškiau ir kitkas, kas jam seniai nedavė ramybės.

- Tu man jau padėjai, - patylėjęs senukas grįžo prie pokalbio pradžios. - Be to, aš nebe vienišas. Nuo šio ryto. Sutikau mergaitę, kuri irgi norėtų žinoti viską. Po pietų eisime į parduotuvę. Ji nori sužinoti, ką galėtų padovanoti savo pusseserei gimtadienio proga. Paskui vesiuosi ją namo - mergaitė nori išmokti gaminti liepžiedžių ir kaktusų salotas. O vakare važiuosime į Gvinėją - ji dar nematė papuasų.

- Aš irgi jų nemačiau, - truputį apgailestaudamas tarė Bernardas.

- Gal kada nors galėsi važiuoti su mumis. O dabar turi Katšunį. Bet jeigu norėsi - ateik. Aš visada čia sėdžiu, pats žinai.

Keista, tačiau jokie pavydo mergaitei, kuri pamatys papuusus, Bernardas nejautė. Jis pagalvojo, kad kiekvienas vaikas turi turėti savo stebukladarį. Ir kad svetimų stebukladarių jiems nereikia.

Stebuklinė istorijos dalis

Kitą dieną Bernardas su Katšuniu po gatves slampinėjo šiaip sau, be jokio tikslo. Jie ėjo neskubėdami, dairydami, klausydami miesto garsų, uosdami iš kavinių ir parduotuvių virstančius kvapus. Ir bandydami bent akimis surasti neskubantį žmogų. Tokių kol kas nebuvo.

Bernardas su Katšuniu sustojo prie gatvės žibinto stulpo, ant kurio kažkas kažkada pritvirtino stovintį laikrodį. Tai buvo keistas laikrodis, tas pačias vienuolika valandų septynias minutes rodantis nuo tos akimirkos, kai čia atsirado.

Ir iki tol, kol jį pakabino čia, niekam nepasisekė pajudinti jo rodyklių. Vieni meistrai jį kratė. Tada laikrodžio viduje kažkas imdavo gurgėti. Kiti specialistai jį trankė, ir laikrodis murkdavo. Tie, kurie jį bandė ardyti, pajusdavo tokį kvapą, kad viską pamiršę bėgdavo kuo toliau.

Tada laikrodžio gamintojai savo stebuklingą kūrinį sumanė padovanoti miestui. Miesto valdžia iš pradžių nelabai norėjo dovaną priimti, tačiau juos įtikino paprastas argumentas – netgi stovintis laikrodis du kartus per parą laiką rodo teisingai.

Tiesa, meras paklausė, kaip žmogus žinos, kada tas laikrodis laiką rodo teisingai. Miesto valdžia išėitį surado nesunkiai – pasamdė žmogų, kuris, laikrodžiui rodant teisingą laiką, tai yra septynias minutes po vienuoliktos, iškeldavo miesto vėliavą. O nuleisdavo lygiai po dvylikos valandų, vienuoliktą septynios vakaro.

Džiaugėsi visi. Laikrodžio gamintojai, nes nereikėjo savo triūso vaisiaus išmesti į šiukšlyną. Vėliavos kilnotojas, nes turėjo darbą. Miesto valdžia, nes kiekvieną dieną aikštėje prie laikrodžio susirinkdavo minia turistų ir girdavo miestą. Valdžia buvo įsitikinusi, jog, girdami miestą, jie giria miesto valdžią.

Džiaugėsi ir miesto gyventojai, nes laikrodis miestą išgarsino – kur daugiau rasi miestų, kurių vėliavas keltų ir leistų pagal stovintį laikrodį.

Už visus labiausiai džiaugėsi laikrodis. Jį gerbė net šunys – kad ir kaip būtų spyręs mažasis gamtos reikalas, joks šuo nebūtų išdrįšęs prie stulpo pakelti kojos.

Bernardas ir Katšunis žiūrėjo, kaip vėjuje pliaustosi geltona žydra ruda raudona balta pilka žalia miesto vėliava. Prie stulpo fotografavosi turistai, stengdamiesi, kad į nuotrauką patektų ir laikrodis.

Buvo vasara...

Ir tada Bernardą užkalbino.

Rimtai atrodantis storas vyriškis prisistatė:

- Esu rašytojas.

Nežinia kodėl iki šiol neturėjau progos pasakyti, tiksliau - parašyti, kad nuo pat ryto Bernardas sva-jojo pamatyti stebuklą. Tiesa, knygos rūsyje, vėjus gaudantis žmogus, pilnas muilo burbulų miestas, atgijęs sendaikčių turgus, viską žinantis žmogus irgi buvo labai panašūs į stebuklus.

Deja, iki tikrų stebuklų jiems trūko vieno paprasto dalyko - jie buvo ne tik stebuklingi, bet ir tikroviški. Kad ir sendaikčių turgus. Tokių turgų yra kiekvie-name mieste. Vienur juose žmonių mažiau, kitur - daugiau, vienur prekyba gyvesnė, kitur apmirusi. Žinoma, tokios linksmos prekybos gal nepamatysi niekur, tačiau turgus yra turgus - jokie stebuklo jame nėra.

Bernardui norėjosi ko nors ypatinga. Aiškaus stebuklo. Pavyzdžiui, eilėraščius deklamuojančio šaukšto, picas nešiojančios pelės arba žodžio, kurį išgirdę žmonės nustotų skubėję, o stovintis laikrodis imtų eiti.

- Ką rašote? - paklausė Bernardas.

Dabar reikėtų pasakyti, kad pasaulyje tikrų rašytojų ne tiek jau daug.

Kad būtum rašytojas, turi rašyti. O rašyti galima tik tada, kai apima įkvėpimas.

Įkvėpimas yra tada, kai mama, atidariusi tavo kambario duris, išsigandusi jas vėl uždaro, nes ji pamato dukterį arba sūnų, įnirtingai rašantį rašinėlių arba turboreaktyviniu greičiu sprendžiantį uždavinius. Rašinėlis tada liejasi savaime, o uždaviniai kaip patrakę sprendžiasi patys. Nors iki tol, pagalvojęs apie rašinėlių ar uždavinius, pajusdavai tokią nykumą, kad net ledai neviliodavo.

Kiekvienam būna įkvėpimų. Įkvėptieji sprendžia kryžiažodžius, vaikosi troleibusus, vienu akimoju nuravi ilgiausias lysves, sienose gręžia skylės. O tie, kurie įkvėpimo valandėlę ima rašyti, yra rašytojai.

Vieni rašytojai sėdi namie ir laukia, kol ateis įkvėpimas. Jie tam būna pasirengę – ant stalo pasidėję švaraus popieriaus ir šratinukų – rašyti. Į stalčius prikrauna sumuštinių – jeigu rašydami įsigeistų valgyti. Spintose prikabino švarių marškinių – jeigu rašant rašytoją permerktų prakaitas.

Nieko keista, kad, įkvėpimui atėjus, jie iš karto sėda prie stalo ir ima rašyti.

Kitus rašytojus įkvėpimas gali užklupti bet kur – gatvėje, kirpykloje, kino teatre, lėktuve. Pagauti jo,

šie rašytojai irgi ima rašyti. Ten, kur įkvėpimas juos pagauna.

Tad jeigu pamatysi, kaip koks nors žmogus staiga ima pirštu rašyti ant aprasojusio stiklo, nesistebėk. Tai rašytojas, ir jam staiga atėjo įkvėpimas.

Yra ypatinga rašytojų grupė. Aplankyti įkvėpimo, jie visada skuodžia į artimiausią tualetą ir rašo ant jo sienų. Pažįstu vieną rašytoją, kurio namuose aprašinėtos ne tik tualetto sienos, bet ir jo durys bei lubos. Ko tik ten nėra – trumpų žinučių („Man vėl skauda pilvą“), perspėjimų („Autobusas išvažiuoja po penkių minučių“). Yra ir skaičių poezijos:

Vienas, trys ir septyni.

Trisdešimt aštuntas.

Nulis, du ir aštuoni.

Tūkstantis ir šimtas.

Yra ten eilėraštis, kuris man patinka labiausiai:

Sausainiai vaikus valgo,

Malkos kapoja kirvius,

Peliukai katinus gauda,

Ir gaudys, kol lis toks lietus.

Nuėjęs į svečius pas tą rašytoją, nuolat sėdžiu jo tualete. Sėdžiu, kol išgirstu beldimą į duris. Vadinasi, kažkas nori į tualetą. Išeinu, prieškambaryje palaukiu, kol klozete nugurgės vanduo ir tualetas vėl bus laisvas. Pro išeinančio žmogaus tarpukojį vėl smunku atgal ir skaitau, skaitau, skaitau...

Kai šeimininko paklausiu, kodėl savo kūrybos nespausdina knygomis, jis atsako, kad ant sienų, durų ir lubų jo kūriniai atrodo geriau negu knygose. Be to, knygos gali sudegti ar nuskęsti, jas gali sugraužti pelės arba kas nors pavogti. Taigi ant sienų, durų ir lubų kur kas patikimiau. Mano pažįstamas būtinai primena, kad senovėje žmonės rašė ir piešė ant akmenų. Po tūkstančių metų galime skaityti jų kūrinius ir žiūrinėti piešinius. O kiek knygų išnyko per vieną vienintelį šimtmetį?

Ar nekyla jums klausimas, kodėl tie rašytojai rašo ant tualetų sienų? Kodėl nerašo ant svetainės, virtuvės, prieškambario sienų?

Mano draugas Rabždietis mano, kad rašant reikia vienumos. Tik tualete žmogus būna vienas, ir ten niekas jam negali sutrukdyti rašyti.

Gyvų rašytojų Bernardas dar nebuvo matęs. Todėl rašytojas buvo tikras stebuklas! Jis net pamiršo, kad nesulaukė atsakymo į klausimą, ką rašytojas rašo.

O rašytojas pasakė:

- Rašyti man nesunku, nes dažnai jaučiu įkvėpimą. O štai sugalvoti, apie ką rašyti - daug sunkiau. Gyvenimas toks vienodas, toks pilkas, o žmonės tokie neįdomūs. Nerandu apie ką rašyti.

Bernardas prisiminė skaitytas knygas. Visose aprašyti ypatingi dalykai. Nuotykiaai, stebuklai, painios detektyvinės istorijos. Net paprasti krūmai ar plūgai knygose atrodydavo visai nepaprasti.

Bernardas suprato, kaip sunku rašytojui, kiekvieną dieną matančiam tą pačią saulę ir tą pačią laiptinę, uostančiam tą patį rašalo ir popieriaus kvapą, valgančiam tuos pačius blynus ir geriančiam tą pačią kavą, turinčiam tas pačias rankas ir kojas. Paprastam žmogui tai netgi patinka, o štai rašytojui tai turbūt tas pats, lyg jis būtų katinas be ūsų.

Bernardas iš mažumės žinojo, kad, katinui nukirpus ūsus, jis nieko nebeužuodžia. O katinas be uoslės - kaip slidės be lazdų. Ar batai be raištelių. Sykį jis nutarė tai išbandyti, netgi susirado žirkles. Močiutės katinas, kurio ūsams buvo iškilęs pavojus, į Bernardą tada pažiūrėjo tokiu lediniu žvilgsniu, kad šis, iš baimės krūptelėjęs, žirklėmis įsidūrė pilvą. Kirpti katinui ūsų daugiau niekada nesitaikė.

- Ar nenorėtumėte pakeliauti? Pamatyti kito-
kių žmonių? Pagyventi dykumoje ar kalnuose? -
paklausė jis rašytojo, prisiminęs, kaip jo mama savo
skundus, kad viskas nusibodo, visada baigdavo gra-
sinimu išvažiuoti į Tibetą.

- Bandžiau. Buvau Paryžiuje. Sako, kad tas mies-
tas įkvepia rašytojus. Nepadėjo. Ten buvo karšta,
batai spaudė kojas, man skaudėjo galvą, todėl džiau-
giausi ištrūkęs iš to pragaro. Buvau prie Viduržemio
jūros, bet ten vėjas iš akių varė ašaras, nuolat troš-
kino, o vanduo - sūrus. Buvau ir dykumoje, toli nuo
žmonių. Ten daug smėlio, todėl nuolat pribyrėdavo
man į batus. Buvo labai nesmagu, todėl paprašiau,
kad mane kuo greičiau vežtų namo, kur lygūs ir kieti
šaligatviai, - gana gailiai pasakojo rašytojas.

Bernardas žiūrėjo, kaip visomis kryptimis laksto
išblukę žmonės, vėjuje plevėsuoja išblukusi miesto
vėliava, apšiurusioje stotelėje sustoja ir vėl ima
judėti išblukę autobusai, ant žolės vangiai šokinėja
šviesiai pilki žvirbliai, o juos apsnūdusiu žvilgsniu
stebi nuo dulkių ir nuobodulio išblukęs katinas, ir
galvojo, kad šiame pasaulyje grožio nelabai daug.
Todėl sunku rašytojams ir poetams, dailininkams ir
kompozitoriams, visiems, ieškantiems toje išbluku-
sioje pilkumoje ko nors gražaus.

- O gal čia, pas mus? Prie kokio ežero ar upės? - nelabai tvirtu balsu vėl prabilo Bernardas.

- Pačios gražiausios mūsų vietos jau seniai aprašytos, - svajingu balsu atsakė rašytojas, ir Bernardas jo balse pajuto pavydą. - Be to, nesu gamtos rašytojas. Aprašinėju tik žmones.

Dabar Bernardas ėmė žiūrėti į žmones.

Gatve išdidžiai pėdino ponas. Jis nešėsi odinį portfelį, iš kurio kyšojo žuvies galva. Ponui praeinant pro Bernardą, žuvies galva jam linktelėjo, iš portfelio išlindo kažkieno ranka, ji stipriai sugnybo žuvies nosies galiuką, ir žuvis skaniai nusišnypštė.

Tai pamatė ir rašytojas. Jis piktai pasakė:

- Kokia nesąmonė. Žuvis juk negali šnypšti. Tas ponas nieko neišmano apie žuvis. Kaip jam ne gėda nešiotis tokią neteisingą žuvį?

Moteris stūmė vežimėlį. Jo ratai šiek tiek girgždėjo, ir buvo girdėti, kaip tam girgždėjimui kažkas pritaria melodingu švilpčiojimu. Poniai su vežimėliu priartėjus, visi pamatė, kad švilpauja kūdikis. Kad būtų gražiau, jis švilpavo į burnytę susikišęs pirštukus. Visus dešimt.

Rašytojas nusistebėjo:

- Dar viena kvailystė. Tokie kūdikiai dar nekalba, ką jau šnekėti apie švilpimą. Ta moteris jį labai neteisingai auklėja. Gal maitina ne tu, kuo reikėtų?

Bernardas pasakė:

- O gal tai stebuklai?

- Stebuklą nebūna, - nukirto rašytojas. - Stebuklus kuriame mes, rašytojai. O skaitytojams belieka jais tikėti.

Ir tada prabilo Katšunis:

- Žmogau, žiūrėk ir stebėkis. Džiaukis, kad matai tai, ko nemato kiti. Žiūrėk ir rašyk apie tai.

Pažiūrėjus į rašytoją, atrodo, tarsi šalia jo būtų įgriuvusi žemė. Jis ilgai gaudė kvapą, norėdamas atsigauti, paskui ėmė tūpčioti ir skėsčioti rankomis. Tarsi ieškodamas pagalbos, jis dairėsi aplink, ir kartais imdavo atrodyti, kad tuoj pabėgs ar pakils ir nuskris. Gal ir būtų pabėgęs ar nuskridęs, tačiau kelias akimirkas jo klausyti atsisakė kojos ir rankos. Galūnėms atsigavus, rašytoją užplūdo smalsumas.

- Kalbanti katė. Ar šuo. Niekada nebūčiau pagalvojęs. Pasakyk dar ką nors, - paprašė jis.

- Tokių nebūna, - šaltai atkirto Katšunis. - kažkas iš mūsų nesimokė zoologijos. Jeigu būtų mokęsis, žinotų, kad nekalba nei katės, nei šunys.

- Kas tu? - vis dar negalėjo atsitokėti rašytojas.

- Tai, ko nebūna, - griežtai lyg kirviu kirto Katšunis.

Rašytojas atrodė taip, tarsi jo galvoje siaustų tikra audra. Nieko keista - taip būna visiems, kai paaiškėja, jog kažkas, šimtą metų laikytas tiesa, iš tikrųjų yra netiesa. Nuo pat gimimo rašytojas manė, kad jokių stebuklų nėra. Kad viską jau seniai paaiškino mokslas. Kad stebuklais tiki tik tamsūs žmonės.

O dabar še tau - kalbanti katė. Ar šuo.

Antrasis stebuklas buvo tas, kad gyvūnelis buvo panašus ir į katę, ir į šunį. Tokių irgi negali būti. Yra tik katės. Arba tik šunys. Katės-šuns nebūna.

- Pažiūrėkite į tą vaiką, - parodė Katšunis.

Lauko kavinėje prie staliuko sėdėjo kokių ketverių metų berniukas. O gal mergaitė. Dabar juos taip sunku atskirti.

Mažyliui buvo padėta kažkokių salotų, bet aiškiai matei, kad į jas nė žiūrėti nenorėjo - kur kas labiau troško ledų, kuriuos laižė mama. Deja, mažylis neseniai sirgo, todėl duoti jam ledų mama bijojo.

Vaikui nepatiko ne tik salotos. Nepatiko ir karšta saulė, šviečianti tiesiai į galvytę. Nepatiko ir nuolat jo kėdę užkliudantys zujantys padavėjai. Nepatiko ir mama, taip įnikusi į pokalbį su šalia sėdinčia drauge, kad jos abi nieko nematė ir negirdėjo.

Buvo akivaizdu, kad mažylis tuoj puls į ašaras. Vaikai turi teisę verkti ne tik tada, kai ką skauda arba būna baisu. Jie gali verkti, kai ko nors nori, bet negauna, kai gauna, bet nenori to, ką gauna, kai negauna nieko arba gauna viską. Vaikams leidžiama verkti ir tada, kai jiems liūdna, nyku, kai jie vieniši. Niekas nesako nė pusės žodžio, jeigu vaikai verkia ir tada, kai jų mamos valgo ledus ir viską pamiršusios plepa su draugėmis.

Mažylis suraukė nosį. Mama dėmesio į jį nekreipė.

Mažylis primerkė akis. Mama plepėjo toliau.

Mažylis įkvėpė oro. Mama buvo pamiršusi viską.

Mažylis išleido pirmąjį verksmo garsą. Visų vaikų pirmasis verksmo garsas būna tylus, bet griežtas paskutinis perspėjimas. Suaugusieji, išgirdę pirmąjį verksmo garsą, turi imtis kuo skubiausių priemonių, nes jeigu nieko nedarys dar kelias akimirkas, kils tikrų tikriausia audra, ir jai nuraminti reikės bėgioti sienomis, landžioti pro raktų skylutę, suptis ant šviestuvo, nusiimti galvą, pasiversti garvežiu.

Nieko keista, kad tie, kurie buvo priversti daryti bent vieną šių dalykų, bijo tai net prisiminti.

Bernardas net pritūpė. „Dabar tai bus“, – pamanė jis.

Ir tada įvyko stebuklas. Užuoat išleidęs antrąjį verksmo garsą, išrėkęs trečiąjį, ketvirtąjį ir kitus verksmo garsus, mažylis pasirėmė rankomis galvytę, ir į jį žiūrėję Bernardas, Katšunis ir rašytojas pamatė, kaip jam išdygo... uodega.

Tai buvo pati tikriausia katės uodega, kone du kartus ilgesnė už mažylį. Ji siekė grindis, buvo užriesta ir tokia stangri, jog ja kaip kuolu buvo galima gerai trinktelėti.

Mažylis, nieko nelaukęs, ta uodega ėmė daužyti į medines grindis. Daužė nekantriai, susierzinęs. Iš pradžių tyliai, paskui vis garsiau ir garsiau.

Ėmė dairytis sėdintieji arčiausiai vaiko, jo mamos ir mamos draugės staliuko. Vėliau – sėdintieji toliau. Nustoję lakstyti ir sukluso padavėjai. Gatvėje ėmė stoviniuoti žmonės. Pro atidarytus automobilių langus ėmė žvilgčioti suklusę jų vairuotojai ir keleiviai.

Visi girdėjo keistą garsą, tarsi gumine lazda kas būtų daužęs medį. Girdėjo visi, tačiau niekas nesuprato, iš kur tas garsas sklinda.

Mažylio uodegą matė tik Bernardas. Katšunis ir rašytojas.

Galų gale keistąjį beldimą išgirdo ir mažylio mama. Ji netikėtai vaiko paklausė:

- Ko nori?

- Ledų.

Įvyko dar vienas stebuklas. Mama užsakė ledų. Bekalbėdama su drauge, ji buvo pamiršusi, kad mažylis neseniai sirgo ir ledų jam valgyti negalima.

O ledų gavęs mažylis buvo laimingas. Kiekvienas vaikas sutiks, kad ledai yra pats tiesiausias ir trumpiausias kelias į laimę.

Laimingas mažylis ledus kabino šaukštuku rožinėje iš laimės rankutėje, laižė rožiniu iš laimės liežuviu, raukydamas rožinę iš laimės nosytę ir kartais pasitrindama rožinę iš laimės kaktytę. Buvo matyti, kad nuo tų ledų jis tikrai nesusirgs.

Katės uodega kabojo ramiai, o ant grindų gulintį jos galą peršokdavo vėl pradėję bėgioti padavėjai. Uodegos jie, žinoma, nematė, tačiau kažkodėl ją peršokdavo. Beje, šokdami jie jau nebeužkliudydavo vaiko kėdės.

Kažkas šiek tiek į šoną pastūmė vieną lauko kavinės skėtį, tad ir saulė nebekaitino mažylio galvytės. Mama, plepėdama su drauge, dabar kartkartėmis pasižiūrėdavo ir į savo vaiką. Ir net paglostydavo.

Minutinė stovinčio laikrodžio rodyklė nuo septintosios padalos šoktelėjo prie aštuntosios, paslinko devintosios link, tačiau, tarsi susigėdusi savo išū-

lumo, vėl grįžo atgal. Tai pastebėjo tik Bernardas. Gal dar ir Katšunis, nes jis matydavo viską.

Pasaulis pasikeitė per kelias akimirkas.

Mažylio mama ir jos draugė pakilo eiti. Atsistojo ir mažylis. Bernardas matė, kaip mama pasilenkusi kažką nutraukė nuo vaiko nugaros ir įmetė į šiukšlių dėžę. Jeigu būtų mokėjęs skaityti jos mintis, būtų supratęs, jog mama galvojo, kad nuėmė prikibusią šakelę.

Ir tada rašytojas sušnibždėjo:

- Man vėl atėjo įkvėpimas. Žinau, apie ką rašyti.

Neatsisveikinęs jis pasileido bėgti. Bėgo keistai, visai kitaip negu kiti tuo metu gatve lakstę žmonės.

Ir kas čia tokio? Rašytojai yra keisti žmonės, ir viską jie daro kitaip. Netgi bėgioja.

Bėgo ne į tualetą. Namo. Tai buvo rašytojas, kuris savo istorijas rašo prie rašomojo stalo.

- Taip ir nesužinojau jo pavardės, - nuliūdo Bernardas.

- Nenusimink. Kada nors perskaitysi knygą, kurioje bus tau jau pažįstama istorija, - nuramino Katšunis.

- O ant tos knygos viršelio bus jo pavardė. Kaip paprasta, - padarė išvadą Bernardas.

O dabar - apie meilę

Rašytojai yra keisti žmonės dar dėl vienos priežasties. Kad ir apie ką rašytojas rašytų – apie nuotykius ar stebuklus, praeitį ar ateitį, medų ar tepalą, gyvates ar ūdras – būtinai turi parašyti ir apie meilę. Vieni rašytojai meilei skiria išstisias knygas, kiti ją mini tik kas trečiame puslapyje, tačiau be meilės neapsieina nė viena knyga. Meilė knygai reikalinga taip pat kaip viršelis, pavadinimas ar nugarėlė.

Ir aš, rašydamas šią knygą, visą laiką sukau galvą, kurioje vietoje pradėti pasakoti apie meilę.

Deja, Bernardas iki šiol nebuvo išsimylėjęs. O ar gali rašyti apie tai, ko nėra?

Sunkiai tikėjau, kad gali būti vaikų su katinų uodegomis, kad galima gaudyti vėjus, kad juokiasi namai. Sunku buvo tol, kol pamačiau pats. O tada teliko aprašyti, ką mačiau. O štai meilės, kad ir kaip stengiausi, nepamačiau nei prie besijuokiančio namo, nei sendaikčių turguje, nei prie vėjų arklidės. Ką jau sakyti apie blogųjų knygų prieglaudą...

Tiesa, kai ką galima išgalvoti.

Mano draugas Rabždietis pažįsta vieną žmogų, kuris gyvena paties išgalvotame pasaulyje. Pavyz-

džiui, sausio viduryje į jo pasaulį ateina vasara. Į gatvę tada jis išeina vienmarškinis, basas, be kepurės. Ir žinokite – jam visai nešalta, nes jo pasaulyje – vasara, ir šildo jį iš vidaus. O gal iš išorės – vieną kartą mačiau, kaip vasario viduryje jis kratė savo sodo obelis. Patikėsite ar ne – nuo jų krito ne sniegas ar sušalusios varnos, bet obuoliai.

Suprantu jus. Tikėti tokiais dalykais labai sunku. Ne vienas, per šalčius išėjęs į lauką tik su basutėmis, nušaltų kojas. O gal ir kiekvienas. O tam Rabždiečio pažįstamam – nė motais.

Žinoma, išgalvoti vasarą sunku, ir tai padaryti gali toli gražu ne kiekvienas.

O pabandykite išgalvoti meilę. Pamatysite, tai – neįmanoma.

Tiesa, yra žmonių, kurie nuolat kartoja: „Aš myliu. Mane irgi myli. Aš myliu. Mane myli. Aš myliu...“ Jie tai sako sau, draugams, o yra ir tokių, kurie apie tai pasakoja netgi gatvių stulpams ir tiltų turėklams. Sako, pasakoja, kartoja ir galų gale tuo patiki. Patiki ne tik draugai, gatvių stulpai ir tiltų turėklai, bet ir jie patys.

O aš taip nemoku. Meilės negaliu išgalvoti. Todėl, rašydamas šią knygą, buvau išsigandęs, kad ji taip ir liks be meilės. Kaip tada ją skaitytų skaitytojai? Kaip

į mane žiūrėtų rašytojai? Leidėjai, ko gero, nenorėtų šios knygos spausdinti, knygynai – pardavinėti, bibliotekininkai jos nepriimtų į bibliotekas. Ir turėtų vargšė knygelė eiti į blogųjų knygų prieglaudą.

Turėjau tikrai didelę bėdą.

Bet meilė yra toks padariukas, kuris vaikšto niekam nežinomais keliais. Ir bet ką ji gali užgriūti netikėtai.

Po susitikimo su rašytoju Bernardas su Katšuniu ėjo namo. Tiksliau, namo ėjo Bernardas. Jis taip ir nesužinojo, kur gyvena Katšunis. Bernardas būtų su džiaugsmu pasiūlęs Katšuniui apsigyventi savo kambaryje, tačiau jam atrodė, kad kiekvieną vakarą Katšunis turi grįžti į savo namus.

Katšunis su Bernardu atsisveikindavo kartais vos sulaukęs vidurdienio, kartais – vakare. Toks ten tas atsisveikinimas – mosteldavo letenėle, krypteldavo uodega, blykstelėdavo akimis, nuvingiuodavo jo kailiuku baltos ir juodos bangelės – ir dingdavo. Dingdavo bangelės ir kailiukas, ūsai ir letenėlės. Dingdavo visas Katšunis.

Bernardui labai patiko Katšunio sugebėjimas netikėtai pasirodyti ir dingti. Bet, gerai pagalvojus, ko čia stebėtis, juk jis – katė. Ir šuo.

O tą popietę abu ėjo į Bernardo namus. Bankai buvo jau uždaryti, nebedirbo ir kai kurios parduotuvės, kirpyklos, kepyklos, keityklos ir valgyklos. Todėl ir žmonės skubėjo nebe taip kaip iš ryto.

Miesto gatvėse pamažu ėmė įsiviešpatauti ramybė, ir buvo aišku, kad ir šiandien ateis vakaras.

Ir tada Bernardas pamatė mergaitę.

Jų jis matydavo daug ir visokių. Štai ir dabar jiską tik aplenkė vieną su dideliu krepšiu, kitą susitiko su karučiu. Per gatvę ruošėsi eiti trečioji su brezentine kuprine, ant suoliuko sėdėjo ketvirtoji, pilna burna braškių, laikraščių kioske kažką pirko penktoji, į riedučių vitriną žiūrėjo šeštoji, septintoji kalbėjosi su aštuntąja, o devintoji laukė autobuso. Buvo ten ir dešimtoji, dvidešimtoji, šimtoji...

Visos jos buvo simpatiškos. Bernardas seniai pastebėjo, kad visos mergaitės simpatiškos. Todėl stengdavosi išvengti jų žvilgsnių, nepakliūti joms po kojomis. Pamatęs žmonių ko nors klausinėjančią mergaitę, Bernardas apsimesdavo, kad jis nežino visiškai nieko – imdavo dairytis, stabčioti, demonstratyviai gūžčioti pečiais, krapštyti pakaušį. Vaidindavo jis taip nuoširdžiai (o kas belieka, jei nenori, kad mergaitė imtų klausinėti ir tavęs), jog klausinėjanti mergaitė pamanydavo, kad jis tik prieš kokią

porą minučių iškrito iš mėnulio ir nežino net koks metų laikas. O ar verta žmogaus, nežinančio, koks metų laikas, klausti, kaip nueiti į geležinkelio stotį? Praėjus pavojui, kad mergaitė paklaus, Bernardas su palengvėjimu atsidadavo.

Tokių keistų ir sudėtingų manipuliacijų Bernardas imdavosi iš baimės, kad mergaitei ko nors paklausus jis išraus, užsprings oru, jam atsiriš batų raišteliai, ims bėgti nosis, pasišiaus plaukai.

Berniukai labai nemėgsta, kai mergaitės juos mato sutrikusius. Užspeisti mergaičių į kampą ir nenorėdami, kad jos pamatytų jų silpnumą, jie ima garsiai šūkauti, tampyti mergaites už kasų, vadinti jas katėmis ir žiurkėmis, taškyti ant jų balas. Geros ir mergaitės. Kai kurios tik ir sukiojasi ten, kur daug kampų. Pamačiusios berniukus, speičia jos į bet kurią kampą, nors berniukai šiaušiasi ir grėsmingai cypia.

Bernardas irgi ne kartą yra rūščiai pažiūrėjęs į jį bandančią užkalbinti mergaitę. Arba ką nors murmelėdavo ir neatsisukdamas nueidavo.

O nuėjęs gailėdavosi. Mergaitės buvo tokios simpatiškos, kad norėjosi su viena jų eiti bent iki pirmosios sankryžos, padėti pereiti gatvę, panešti krepšį ar paragauti braškių, pastumti karutį.

Visai neseniai Bernardas tylutėliai sau prisipažino, kad nėra sutikęs nė vienos nesimpatiškos mergaitės.

Šį kartą Bernardas pamatė ypatingą mergaitę.

Ta ypatinga mergaitė iš tikrųjų nebuvo niekuo ypatinga. Bent jau aš joje nepastebėjau nieko tokio. Nepastebėjo ir Katšunis. Ėjo kaip ėjęs ir, tik nuėjęs geroką galiuką, pamatė, kad įvyko neįtikėtinas dalykas.

Bernardas stovėjo prieš mergaitę ir žiūrėjo į ją. O mergaitė žiūrėjo į jį. Ir akimis klausė: „Kas tu? Ko nori.“

O Bernardo akyse nebuvo nieko, tik sumaištis. Jis karštligiškai svarstė, ką pasakyti mergaitei.

Daug berniukų tokiomis atvejais klausia: „Kiek dabar valandų?“

Šiek tiek mažiau berniukų sako: „Gražu, ar ne?“

Dar mažiau berniukų teiraujasi: „Koks tavo vardas?“

Vienas kitas pasisiūlo: „Norėčiau tave palydėti.“ Bet apie šituos nekalbėsime. Kaip ir apie kitus. Mums svarbiausia, ką darys Bernardas.

O Bernardas, pats nežinodamas kodėl, paklausė:

- Atsiprašau, gal žinote, koks rytoj bus oras?

Neypatinga mergaitė turėjo vieną ypatingą savybę – visi orai jai buvo geri ir gražūs. Ji džiaugdavosi lyjant ir sningant, šviečiant saulei ir dūsktant vėjui, per vasaros karščius ir rudens darganas. Kiekvieną rytą nubudusi ji pažiūrėdavo pro langą ir garsiai sušukdavo:

– Koks puikus oras!

Besidžiaugdama oru, ji buvo šimtus kartų perkaitusi, sušalusi, peršlapusi, nešiota uragano ir daužyta krušos, apledėjusi. Netoli jos jau penkis kartus trenkė žaibas, du kartus buvo įlūžusi ant ledo, keturis kartus su šunimis jos ieškojo paskendusios pusnyse. Visa tai jai buvo nė motais.

Oru ji niekada nesipiktindavo. Todėl visi pažįstami ją vadino Visada Gero Oro mergaite.

Tad argi keista, kad Bernardo klausimas ją nustebino? Tokį klausimą išgirdo pirmą kartą gyvenime. Buvo neįprasta.

Visada Gero Oro mergaitė nusprendė, kad kas nors iš jos pažįstamų Bernardui apie ją jau pasakojo. Juk bet ko apie rytdienos orą gatvėje neklausama. Tik meteorologų ir tų, kuriems blogo oro nėra.

Visas meteorologijos mergaites nuolat rodydavo per televiziją, todėl kiekvienas būtų žinojęs, jog Visada Gero Oro mergaitė – ne meteorologė.

Liko antra – apie rytdienos orą klausti galėjo tik tas, kuris tavo požiūrį į orus žinojo.

Sakysite, išvedžiojimai sudėtingi? O ko tik nesugalvoja mergaitės, kai prie jų netikėtai prieina berniukai ir paklausia apie rytdienos orą.

Mergaitė oriai atsakė:

– Man oras visai nerūpi. Nerūpės nei rytoj, nei po šimto metų.

Norėdamas laimėti laiko ir sugalvoti, ką pasakyti išmintingesnio, Bernardas atidžiai apžiūrėjo savo batus, rankogalius ir skvernus, šiek tiek pamąstė ir tarė:

– Man irgi. Bet juk turėjau ko nors jūsų paklausti.

– Kodėl? – paklausė mergaitė. – Kodėl jūs turite mane klausinėti?

Atsakymą Bernardas nutylėjo. Negi iš karto sakysi, kad mergaitė tau patinka. Jis tik paklausė:

– Kur jūs gyvenate?

Mergaitė atsakė:

– Netoli.

Bernardas paklausė:

– Ką veikiate?

Mergaitė atsakė:

– Atostogauju.

Bernardas paklausė:

- Ar jums patinka vasara?

Mergaitė atsakė:

- Labiausiai man patinka rytas.

Taip juodu ir kalbėjosi. Ilgai ir apie nieką. Buvo keista, kad jie vienas kitam sako „jūs“. Bent jau Bernardas kiekvienam, nesulaukusiam dvidešimties, visada sakydavo „tu“.

Galų gale mergaitė pasakė:

- Man reikia namo.

Bernardas nesiginčijo:

- Jau vėlu.

Ir mergaitė nuėjo. Net nepasakiusi sudie. Keista. Ji buvo išauklėta ir visada visiems sakydavo labas ir sudie. Tik šį kartą nepasakė. Pirmą kartą gyvenime.

Bernardas neišauklėtų žmonių nemėgo. Nemėgo ir tų, kurie nueina neatsisveikinę. Keista, bet šį kartą jis nė nepastebėjo, kad mergaitė neatsisveikino. Irgi pirmą kartą gyvenime.

Bernardas mergaitės nepalydėjo. Bet kas čia baisaus - iki šiol Bernardas nebuvo lydėjęs nė vienos mergaitės.

O kitas rašytojas būtų parašęs, kad ten pat, gatvėje, jie susipažino ir susidraugavo. Kad Bernardas mergaitę lydėjo namo, pasakojo apie savo mokyklą ir draugus. Kad atsisveikindami jie susi-

tarė susitikti dar kartą. Kad kitą dieną Bernardas ją apgynė nuo išdykusių vaikigalių ir iš zoologijos sodo pabėgusios hienos, kad priskynė gėlių ir prigaudė karkvabalių. Kad padėjo nueiti į biblioteką, kur sužinojo, jog abu mėgsta tas pačias knygas. Kad vakare ėjo į čiuožyklą, ir mergaitė Bernardą išmokė čiuožti. Kad dar kitą dieną gatvės fontane Bernardas ją išmokė plaukti ir nardyti. Kad trečią dieną jie abu žiūrėjo į dangų ir bučiavosi. Kad Bernardas jai šnibždėjo: „Aš be tavęs negaliu“, o ji jam: „Kartu būkime visą gyvenimą.“

Aš negaliu taip rašyti, nes viso to nebuvo. Jie išsiskyrė ir nuėjo skirtingais keliais.

O dabar turiu užbėgti šiek tiek į ateitį. Nukelti jus į šaltą ir gėlų vėlyvą rudenį.

Kai Bernardas eis gatve, dengdamasis akis nuo geliančio vėjo ir aštriai kapojančio lietaus. O gal ir sniego. Kas ten supaisys, kas iš dangaus krinta toki vėlyvą rudenį. kažkas labai šlykštus.

Taigi eis Bernardas, plakamas iš dangaus krin-tančios šlykštynės. Norėdamas pereiti gatvę, pakels akis ir pamatys mergaitę. Nepaisydama lietaus ar sniego, kas ten juos žino, ji stovės ir žiūrės į seno namo pastogėje stovinčią skulptūrą. Žiūrės ir šyp-ssis. Šypssis ir džiaugsis.

Atspėjote? Taip, tai ta pati Visada Gero Oro mergaitė. Griždama namo, ji bus pamačiusi seną skulptūrą, tokią seną, kad dėl to nepastebimą; per metus ją pamato tik kokie du ar trys žmonės. Ir tie patys apsimeta, kad nemato. Tokios senos skulptūros geriau nematyti.

O mergaitė, ją pamačiusi, be galo apsidžiaugs. Ir tokią ją, besidžiaugiančią, pamatys Bernardas.

Prieis jis prie jos ir paklaus:

- O kaip?..
- Nuostabiai, - atsakys ji.
- O gal?..
- Aš irgi taip manau.
- Gal geriau?..
- Būtinai.

Taip jie ir kalbės. Nesistebėkite. Vienas kitą jie puikiai supras.

Ir tada padarysiu išvadą, jog juodu myli vienas kitą. Gal jūs manote kitaip?

O tą vasaros dieną, tik mergaitei nuėjus, Bernardas pamatė, kad Katšunis taip ir nepriėjo prie jo. Kol Bernardas kalbėjosi su mergaite, jis stovėjo už kelių žingsnių ir žiūrėjo į tolį. Jo akyse šmirinėjo keisti žiburiukai.

Tai, kas neišvengiama

Ir štai vieną dieną įvyko tai, ko neišvengs nė vienas iš mūsų.

Tą dieną į Bernardo namus atėjo žinia apie mirtį.

Visi žmonės švenčia gimimo dienas, nes nėra nė vieno žmogaus, kuris nebūtų kažkada gimęs.

Jeigu pašokai, anksčiau ar vėliau teks nusileisti ant žemės.

Jeigu išsižiojai, kada nors teks susičiaupti.

Jeigu įkvėpei, turėsi iškvėpti.

Jeigu atsivertei knygą, kad ir kokia įdomi ji būtų, vis tiek turėsi užversti.

O jeigu gimei, kurią nors dieną teks ir mirti.

Tokios ir panašios mintys apima žmones, išgirdusius apie mirtį.

Tą dieną Bernardas sužinojo, kad mirė jo močiutė.

Ji buvo labai gera. Bernardas net nežinojo, kuo ji buvo gera, bet tvirtai žinojo, jog močiutė buvo labai gera.

Nors labiausiai jis mylėjo tėvuką. Deja, tėvukas buvo rūstus žmogus. O abi močiutės buvo geros. Tačiau Bernardas jas nelabai mylėjo.

Tik tiek, kiek močiutes turi mylėti anūkas. Bet nė trupučio daugiau.

Vargu ar reikia sakyti, kad žinia apie močiutės mirtį Bernardą užklupo netikėtai. Žinia atėjo anksti rytą, kai Bernardo tėvai ruošėsi į darbą. Iš savo kambario Bernardas girdėjo, kaip suskambėjo telefonas, kažką kalbėjo mama, po jos – tėtis. Paskui ilgai buvo tylą, o dar vėliau atsidarė Bernardo kambario durys, ir tėtis pasakė, kad reikia važiuoti pas tolimuosius tėvukus. Mat Bernardas turėjo tolimuosius tėvukus ir artimąją močiutę. Tėvukai gyveno toli, o močiutė – šiek tiek arčiau.

Kai jie gėrė rytinę arbatą, prie stalo viešpatavo tylą. Buvo taip tylu, kad Bernardas pajuto, kaip iš arbatos puoduko dvelktelėjo saulės išdegintos pievos kvapas. Kvepėjo saule, dulkėmis, sudžiūvusiu karvių mėšlu, įkaitusiu metalu.

Katšunis būtų paaiškinęs, kad taip įkaitusiu metalu kvepia pieva tada, kai akmeniu kali karvės kuolą.

Įsivaizduok. Karvė pamelžta, pagirdyta, ir dabar jos grandinės kuolą reikia perkelti į kitą vietą. Kur daugiau žolės. Ištrauki kuolą, paeini su juo kelis žingsnius dar žaliuojančia pieva ir vėl kali kuolą į žemę. Ten pat, pievoje, rastu akmeniu. Žemė kieta,

sudžiūvusi, kuolas į ją lenda sunkiai, akmuo, kuriuo kuolas daužomas, žeria kibirkštis. Ir tada pajunti įkaitusio metalo ir akmens kvapą.

Tas kvapas, pasirodo, įsigeria net į arbatžoles. Bent jau į tas, kurių arbatą geria žmonės tą rytą, kai sužino, jog mirė kurio nors iš jų močiutė.

Vėliau, jau tėvukų namuose, Bernardas, bučiuodamas amžinai nurimusį močiutės veidą, vėl pajuto kalamo karvės kuolo kvapą. Metalo ir akmens kibirkščių. Pasirodo, močiutė mirė kaldama karvės kuolą. Tą kvapą išsaugojo jos plaukai.

Vakare žmonės ilgai ir liūdnai giedojo. Pertraukų tarp giesmių metu jie gėrė labai saldų kompotą, kurį išvirė iš miestelio atvažiavusi teta. Gėrė kompotą, žiūrėjo vienas į kitą, seilindami pirštus, vartė mažytes ir baisiai storas knygas, iš kurių jie skaitė giesmių žodžius. Bernardas niekada nebūtų pagalvojęs, kad gali būti tokių nepatogių knygų. „Jeigu jose jau tiek daug prirašyta, jos turėtų būti didesnės ir plonesnės“, – galvojo jis.

Močiutė gulėjo karste rami, o kalamo kuolo kvapą jau seniai užgožė degančio vaško aromatas. Praeidamas pro karstą, Bernardas, niekam nematant, paimdavo šalia žvakių nubėgusio ištirpusio vaško gurguolių ir atsisėdavo ant drėgme kvepiančios kėdės. Ji

buvo ką tik atnešta iš sandėliuko, kur nenaudojama išbuvo kokį dešimtmetį.

Iš vaško Bernardas lipdė... Ką?

Tai, ko jam šį vakarą trūko labiausiai.

Ar matėte, kaip atsisveikina žmonės? Ne? Tada nuvažiuokite į stotį ar oro uostą. Nueikite ir tyliai atsistokite ten, iš kur žmonės išvyksta. Ten, kur išvykstantys atsisveikina su palydinčiais.

Pamatysite, kaip laiko vieni kitus už rankų ir žiūri vieni kitiems į akis. Laiko už rankų ir nenori jų paleisti, nors lėktuvas jau kaitina savo variklius, ruošdamasis skrydžiui, palydovės pilsto į stiklines limonadą keleiviams, o paukščiai slepiasi aerodromo žolėse, bijodami susidurti su tuoj kilsiančiu lėktuvu.

Ir dar pamatysite, kaip jau atsisveikinę žmonės staiga nustumia į šalį pasų kontrolierius ir muitininkus, kurie visada taip mėgsta trintis ten, kur atsisveikinama. Nustumia juos ir vėl pasileidžia prie tų, su kuriais ką tik atsisveikino. Vėl puola vieni kitiems į glėbius, vėl verkia, vėl juokias. Pasų kontrolieriams ir muitininkams juos stebint.

Būna ir kitaip.

Galite pamatyti, kaip mojuoja pro vagono langą žmogus, mojuoja žmonės perone. Mojuoja minutę, dvi, tris, o kažkokio šišo apimtas traukinys nuspren-

džia nejudėti. Ir stovi, o žmonės mojuoja, kol pavargsta rankos. Tada nustoja mojuoti tie, kurie perone, paskui tas, kuris traukinyje. Perone stovintys ima priekaištingai žiūrėti į traukinio ratus. O traukinys stovi. Tada vienas nueina aiškintis, kodėl jis nevažiuoja. Susibara su mašinistu, susipyksta su palydovais, prikalba šiurkščių žodžių stoties viršininkui, apspardo traukinio ratus. Grįžęs bjaurasčių prisako ir tam, kuris traukinyje ir kuriam ką tik mojavo.

Visaip atsisveikina žmonės. Bet atsisveikina visi. Tik ne Bernardas tą dieną.

Išvažiuojant iš namų Bernardui atrodė, kad jis išvažiuoja už jūrų marių. Namai, kuriuose kas nors ką tik mirė, visada atrodo tarsi būtų už jūrų marių.

Bernardas norėjo atsisveikinti. Žinoma, su Katšuniu.

Deja, tą rytą Katšunis nepasirodė.

Tikiuosi, kad dabar visi supratote, jog iš vaško gurguolių Bernardas lipdė Katšunį.

Bernardui labai patiko, kad, palaikytas rankoje, vaškas sušyla ir pats ima skleisti šilumą. Todėl tas padaras, kurį nulipdė Bernardas ir kurį vieni būtų pavadinę šviesoforu, kiti – kotletu, o treči – Šv. Onos bažnyčia, iš tikrųjų buvo Katšunis ir spinduliavo be galo daug šilumos. Nuo jos šilo ne tik Bernardo ran-

kos, bet ir jis visas. Šilo net mintys, kurios vis ištrūk-davo ir skriedavo per kiemą, sodą, karvių nugraužtą pievą, beržynėlį. Bernardas, matydamas palinkusius priekin žmones, sielvartingai žiūrėnčius ton pusėn, kur stovėjo močiutės karstas, stengėsi tas mintis užgniaužti. Argi gerai, kai visų mintys sukasi apie mirusią močiutę, o tavosios skraido virš pievos ir po beržynėlį?

O tas beržynėlis buvo ypatingas. Močiutė pasakojo, kad prie jo perkūnas nutrenkė arklį – labai seniai. Tačiau paskui žaibas į beržynėlį trenkė dar ne vieną kartą. Mažyčiame beržynėlyje, tokiaime mažame, kad net iš jo vidurio matei jį supančias pievas, buvo net keli žaibo apskaldyti beržai. Griaudžiant ir žaibuojant net šalia beržynėlio būdavo baisesiai nejauku. Atrodydavo, jog už kelių akimirku čia pat pasipils ugnies kamuoliai ir visus prie žemės prispaus kurtinamas sprogimas. Bernardui to dar nebuvo tekę patirti, tačiau kaip jaučiasi žmogus, kai šalia jo trenkia žaibas, jis įsivaizdavo iš tėvuko pasakojimų.

Bernardas susizgribo, kad ir vėl jo mintys toli. Ėmė žiūrėti į susikūprinčius žmones, tačiau, išgirdus, kaip šalia dvi tetos pašnibždomis skaičiuoja,

kiek gedulingiems pietums reikės dešrų, kojos jį nešte išnešė į prieangį.

Lauke viešpatavo tylą. Jos netrikdė net iš trobos sklindanti giesmė. Ji taip derėjo prie vis tirštėjančių sutemų, jog atrodė, kad šiuose kraštuose žmonės laidotuvių giesmes gieda kiekvieną vakarą. Kad geriau miegotų.

Lėtai, vis pasižiūrėdamas į trobą, tarsi bijodamas, kad kas nesivytų, Bernardas perėjo kiemą, sodą, pievą. Čia, pievos pakraštyje, nebuvo girdėti net giesmių. Buvo neapsakomai tylu – kaip visai kitame pasaulyje.

Priešaky buvo beržynėlis. Pačiame jo pakraštyje dūlavo keistos formos beržas. Priėjęs artyn, Bernardas pamatė, kad jį visai neseniai apskaldė žaibas. Ant nuskeltos ir šalia nukritusios viršūnės dar buvo apvytusią lapų, o kamiene žaibo palikti rėžiai kvepėjo ką tik supjautomis malkomis.

Mano draugas Rabždietis mano, kad žaibas trenka ten, kur yra velnių. Man sunku tuo patikėti. Mat velniai yra padarai, kurie mėgsta tokias vietas, kur yra blogio. Kuo daugiau blogio, tuo daugiau velnių. Tad galvoju – iš kur tas blogis beržynėlyje? Ten kvepia medžiais, uogomis, švara. Argi gali velniai tupėti ten, kur kvepia uogomis?

Sutemos virs tirštėjo. Jos slinko iš visų pusių, glaustėsi prie kojų, trynėsi į rankas, kedeno plaukus. Kartais būna tokių ypatingų sutemų, kurios žmogų vynioje apvynioja. Jų nebijo netgi tie, kurie nedrįsta pagalvoti apie tamsų sandėliuką. Šios sutemos yra jaukios ir švelnios, tarsi dideli ir minkšti juodi padaurai. Žmogus, pamatęs, kad jį ima supti šios ypatingos sutemos, jaučiasi ramus.

Kambariuose kai kas tada net nedega šviesos. Sėdi ir žiūri, kaip vis daugėja sutemų. Kaip jos atsigula ant grindų, užlipa ant stalo, tupia ant palangės, lenda tarp knygų lapų, atsargiai atidaro spintos dureles, slepiasi ten kabančių drabužių kišenėse.

O lauke tokios sutemos slinkdamos tyliai šiurena žoles ir lapus, kutena vabaliukų pilvus (gerai pasiklausius girdėti, kaip vabaliukai tada patenkinti kikeną), glosto akmenukus ir net išvaduoja voratinkliuose įstrigusias muses. Keista, bet vorai dėl to nė kiek nepyksta.

Tai yra švelniosios sutemos. Jos ateina labai retai, gal kokį kartą ar du per metus.

Dar rečiau žmonės jas pastebi.

Nemažai žmonių sutemų visai nemėgsta. Ir kovoja su jomis visomis išgalėmis. Pavyzdžiui, sugalvoja vienu metu įžiebtį kuo daugiau lempučių, žva-

kių, laužų, žodžiu, visko, kas šviečia. Paklaustum tai sugalvojusio žmogaus, kam to reikia, jis nežinotų, ką atsakyti. Imtų mekenti, mosuoti rankomis. Bet dar labiau jis imtų mekenti ir dar smarkiau sumosuo­ tų rankomis, jeigu papasakotum jam apie švelniąsias sutemas.

Kovoti su sutemomis gali sugalvoti tik tokie, kurie švelniųjų sutemų savo gyvenime nėra matę nė karto.

Todėl daugelis žmonių nė nepastebi, kada baigiasi diena ir prasideda naktis. Tą laiką jie vadina vakaru ir mano, kad vakarais jie turi daryti kažką, kas turi būti daroma tik vakarais.

Didžioji dalis žmonių vakarais žiūri televizorių. Švelniosios sutemos niekada neina į kambarį, kuriame yra televizorius.

Nemažai žmonių vakare valgo. Švelniosios sutemos maisto kvapo tiesiog nekenčia.

Kai kas vakarais garsiai bara vaikus. Žinoma, švelniąsias sutemas vaikų barėjai mato kaip savo ausis, tačiau barami vaikai jas gali pamatyti. Ypač jeigu jie nekalti.

Norint, kad švelniosios sutemos ateitų, geriausia sėdėti vienam kambaryje ir skaityti. Arba tyliai kalbėtis su savimi. Arba su kuo nors, kas jau kelios

savaitės kur nors toli. Arba tylėti ir žiūrėti į lubas. Galima netgi kramtyti nagus. Arba tampoiti ausį.

O būnant lauke geriausia žiūrėti į medžius, krūmus, dangų arba nežiūrėti niekur. Svarbiausia – reikia būti kantriam ir ramiam.

Tie, kurie švelniąsias sutemas pamato bent kartą, jų ima laukti kas vakarą.

Bernardas švelniąsias sutemas matė pirmą kartą. Jis jautėsi taip, tarsi pačią karčiausią ir dulkėčiausią dieną būtų išsimaudęs trijuose ežeruose ir penkiose upėse.

O ant apskaldyto palinkusio beržo kamieno sėdėjo Katšunis. Turėčiau rašyti „tupėjo“, tačiau man jau nebesiverčia liežuvis to padariuko vadinti žvėreliu.

– Aš tavęs laukiau, – išsprūdo Bernardui.

– Aš čia, – ramiai pasakė Katšunis.

– Močiutė mirė, – tyliai ištarė Bernardas.

– Žinau, – irgi tyliai pasakė Katšunis.

– Ten visi dabar gieda. Labai liūdnei, – parodė ranka į sodybos pusę Bernardas.

– Jiems liūdna.

– O mano tetos kalbasi apie dešras. Nejaugi joms visai negaila močiutės? – pasiskundė Bernardas.

– Kas nors turi rūpintis ir pietumis.

Kaip visada, ginčytis su Katšuniu buvo beprasmiška.

- Tu žinok, kad ne tik močiutė mylėjo tave. Tu ją irgi mylėjai. Jauti, kaip supa švelniosios sutemos? - paklausė Katšunis.

Viskas paaiškėjo. Ne tik Bernardui. Bet ir man. Tikiuosi, ir jums.

Kad ateitų švelniosios sutemos, turi mylėti. Arba būti praradęs mylimą žmogų. Deja, įsimylėję dažnai imame džiaugtis, bėgioti, brazdėti, verstis kūliais, garsiai bučiuotis, todėl švelniosios sutemos taip ir neateina. Arba besibučiuodami jų nepamatome.

O štai praradę mylimą žmogų, nutylame ir imame netgi tyliau kvėpuoti. Ir tada ateina švelniosios sutemos.

Tad žinokite, kad jeigu, kam nors mirus, pamatėte švelniąsias sutemas, tas žmogus jums buvo brangus. Net jeigu jums niekada taip neatrodė.

- Dažnai net nežinome, kaip ką nors mylime. Ir suprantame, kad mylėjome, tik tada, kai to žmogaus nebelieka, - vėl prabilo Katšunis.

- Man atrodė, kad mama ir tėtis manęs nemylė. Ir kad aš jų irgi, - prisipažino Bernardas.

- Bet dabar žinai, kad jūs mylite vienas kitą? - paklausė Katšunis.

- Žinau. Gal ir tėvukas mane myli. Norėčiau, - negalėjo sustoti Bernardas.

- Paklausk, - nutraukė jį Katšunis.

Švelniosios sutemos buvo užmigdžiusios visus garsus. Taip visada būna. Net judriausia gatvė ištuštėja ir nutyla, į ją leidžiantis švelniosioms sutemoms. Ja nustoja važiuoti mašinos, dingsta gerklingiausi praeiviai. Moterys nusiauna garsiai taukšninčius smailiakulnius batelius ir, godžiai dairydamosi, tyliai sėlina basos. Nutyla muzika, vėjas praviruose languose nebečiužena užuolaidų.

Buvo taip tylu, kad pievoje ir beržynėlyje nutilo netgi švelniųjų sutemų kutenamų vabaliukų juokas.

Ir tada Bernardas išgirdo, kaip atskrenda didžiulis paukštis. Skrido jis lėtai, ir buvo girdėti, kaip tarp paukščio plunksnų švilpia oras. Taip oras gali švilpti tik tarp labai didelių plunksnų. Labai didelio paukščio labai didelių plunksnų.

Paukštis nusileido ant suluošinto beržo. Bernardas paukščio nematė, bet girdėjo, kaip sunkiai leidosi, kaip lėtai jis suglaudė sparnus, kaip pavargęs ir uždusęs sunkiai gaudė orą.

Nekvėpuodamas Bernardas žiūrėjo ten, kur turėjo būti paukštis. Kartais atrodydavo, kad tarp šakų ir lapų jis mato kažką pilka, tačiau greitai suprasdavo,

jog tai – tik mirguliavimas nuo tamsos pavargusiose akyse.

– Ten močiutė? – nesuprasdamas kodėl, Bernardas vos girdimai paklausė Katšunio.

Katšunis tylėjo.

Bernardas išgirdo, kaip paukštis ruošėsi skristi. Krebždendamas medžio šaką nagais, jis ieškojo patogios vietos atsispirti. Paskui pasigirdo, kaip čezėdami tiesiasi sparnai. Sunkiai, tarsi prieš ilgą kelionę, atsidusęs, paukštis atsispyrė nuo šakos.

Ir tada Bernardas pajuto švelnų vėją, išgirdo, kaip prie pat jo sumosavo sparnai, pajuto, kaip kažkas švelniai perbraukė jam veidą. Tas, kas perbraukė, kvėpėjo medumi, blynais, švariais skalbiniais ir kalamu karvės kuolu...

Bernardas girdėjo, kaip didysis paukštis tolsta. Jis skrido lėtai ir sunkiai. Bernardas jautė, kad taip skrenda tik tie paukščiai, kurie niekada negrįžta. Ir kad būtų tuščias reikalas šio paukščio ieškoti zoologijos vadovėlyje.

Laidotuvės praėjo greitai. Žmonės giedojo bažnyčioje ir kapinėse, giedojo ir grįžę namo. Gedulingi pietūs buvo skanūs. Bernardui labiausiai patiko dešros. Tai buvo tos pačios dešros, apie kurias vakar

kalbėjosi tetos. O tetos buvo laimingos, nes dešras visi gyre.

Kai visi žmonės išsiskirstė, tetos staiga apsikabino ir ėmė verkti. Taip gailiai verkiančių žmonių Bernardui nebuvo tekę matyti.

Ir tada ant savo peties jis pajuto sunkią ranką. Žinojo – tokią sunkią ranką turi tik tėvukas. Ir pajuto, kaip jam ant pakaušio nukrito ašara. Neabejojo – tokiomis sunkiomis ašaromis gali verkti tik tėvukas.

Pabaiga

Kiekviena knyga turi pabaigą. Skaitytojai knygas dažniausiai skaito tik dėl to, kad pasiektų jų pabaigą. Kad pabaigoje atsidustų ir pasakytų: „Įveikiau dar vieną knygą.“ Ir tai skambėtų panašiai kaip: „Ačiū Dievui, padariau dar vieną sunkų ir nemalonų darbą.“

Kiekvieno skaitytojo garbės reikalas – knygą perskaityti iki galo.

Kiekvieno rašytojo garbės reikalas – garbingai knygą baigti.

Bandau tai padaryti ir aš.

Kai Katšunis vėl pasirodė Nebežinau Kokiame name, Bernardas suprato, jog jis atėjo atsisveikinti. Katšunis buvo panašus į išvažiuojantį autobusą.

Jie sėdėjo ir gėrė pieną. Šį kartą jis kvėpėjo kelio dulkėmis. Dulkėmis, kurios ką tik pakilo ir dar negreit nusileis. O kai nusileis, pamatysi tik tuščią kelią.

– Žinau, – nei iš šio, nei iš to netikėtai pasakė Bernardas.

– Dabar tu gali gyventi vienas, – tarė Katšunis.

– Žinau, – kaip aidas pakartėjo Bernardas.

- Aš tau padėjau.
 - Žinau.
 - Tu man irgi.
 - Žinau.
 - Dabar tu jau didelis. Jau žinai, kaip gyventi. Aš irgi.
 - Ar kada nors tave dar pamatysiu, Katsūni? - pats sau netikėtai paklausė Bernardas.
 - Gal. Su kitu vaiku, kuriam reikės pagalbos, - pasakė Katsūnis.
 - Žinau, - Bernardas negalėjo pasakyti daugiau nieko.
- Po savaitės Bernardo tėvams prasidėjo atostogos. Kaip ir kiekvieną vasarą, jie nuvažiavo prie jūros. Palikęs tėvus, kraustančius lagaminus, Bernardas nulėkė į kopas.
- Čia jis susirado vietą, kur nebuvo ne tik žmonių, bet ir jų pėdų. Kiek įmanoma dailesnėmis raidėmis smėlyje jis išvedžiojo: „Aš laimingas.“
- Paskui stovėjo ir nežinia kodėl čiulpdamas pirštą žiūrėjo, kaip lėtai ir iškilmingai vėjas raides užlygina.